

De gradibus medicinarum / [Laurent Maiolo].

Contributors

Maiolo, Laurent, -1501.

Publication/Creation

Venice : Aldus Manutius, 1497.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/daupqvwn>

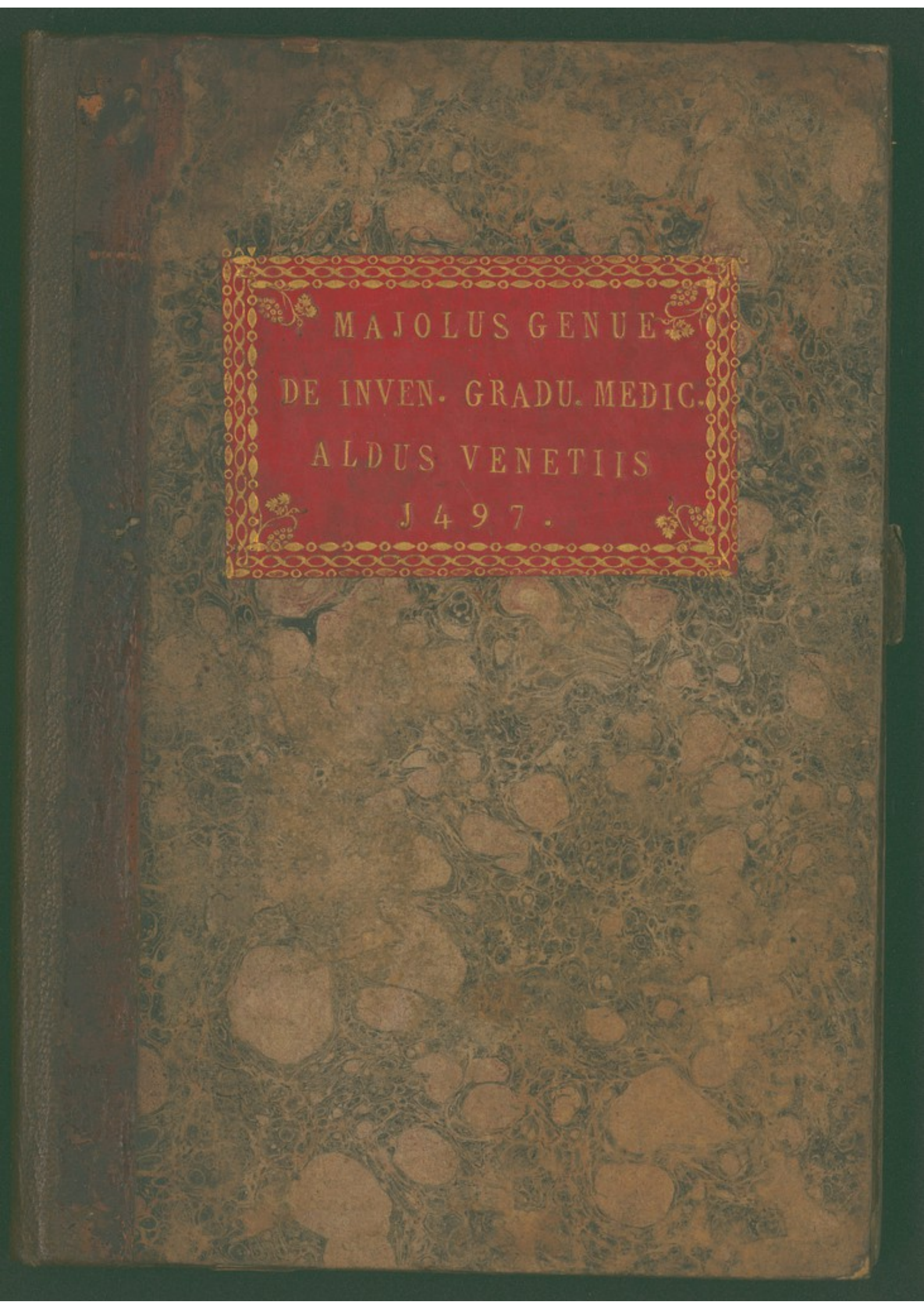
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

MAJOLUS GENUE
DE INVEN. GRADU. MEDIC.
ALDUS VENETIIS
J 4 9 7 .

1 Case 3.a.1.

Ven
= 97

470 Maiolus (L.) De Gradibus Medicinarum (imperfect)
sm. 4to. Venetiis (Aldus), 1497

c³ - c⁶. 1¹, 1². wanting

From

Alricode

to act 4 leaves

at c, and

lost leaf

Hain 10528?

Proctor 5562

B.M. V, 557

10/1/1912

2.2.0

22.13. 4986

1
ven
m
97

DE GRADIBVS MEDICINARVM

LAVRENTIVS MAIOLVS GENVENSIS IL-
LUSTRISSIMO. ET EXCELLENTISSIMO DV-
CI LVDOVICO MARIAE SFORTIAE PER PE-
TVAM FOELICITATEM.

Præter meam in te summam obseruantiam, præsertimque
Hybleti Flisci patroni mei, dedit tui integram fidem, nulla re
gratiam tuam facilius me initurum existimo quàm munere littera-
rio. quo & si minus præstare possum, ut te magnanimum prin-
cipem (quem nullus satis potest) iure mihi promerear, tamē quia
meritorum magnitudo poti⁹ uirtute animi pēsanda est. quā ope-
ris grauitate, non uereor quin hæc scripta nostra de artificiali
graduum inuentione in medicinis, quæ excellentissimo no-
mini tuo dicamus, & sub tuo auspicio publicamus, hilari abste-
fronte suscipiantur. nam ego ista tibi tāto studio dedico, ut ma-
iore non possim. tum quia nihil ex tota philosophia aut medi-
cina grauius, aut humano ingenio desiderabilius occurrere pos-
set, in quo maiores mihi laudes deberētur, si ea scriberem, quæ
studiosis placerent, quā sit hoc opus, quod suscepi. quod forte
plurimi ea ratione prætermiserunt, quod priores, qui ante ausi fue-
rant, aberrassent, & ipsi, si scriberent, implicare se erroribus ue-
rerentur. Ego uero quanto me periculo exposuerim, non igno-
ro. Quis enim tam uariis hominum iudiciis quibus me nunc
ipse subiicio, satisfaciat? Sed quia in magnis audere sat est, & ut
ait Pindarus. μέγας δὲ κ' ἰν' ὀνυχὸς ἀναλκιν' ὅφωτα λαμβάνει,
tantū me onus suscepisse, nūquam pigebit, cui si tui unius iudi-
cio, non succubuerō, summa mihi spes est, ut tuam mihi beni-
uolentiam consequar. pro qua etiam deo optimo maximo agā
semper immortales gratias, Vale.

Laurentii eiusdem prologus in totum opus continens necessitatem & utilitatem ipsius præsupposita auctoris intentione.

Qui se in scientiis præclarum aliquid posteritati linquere studet quanta ueneratioe philosophia Aristotelis p discetes admirantur, tanta debent imitatione modum eius scribendi dignum censere. Hoc enim ita ceterorū philosophantiū errores increpat in omniū fere suorū librorum principiis, sicut illa in ea proficiētibus admirabilem ueritatē perfectissimā, demonstratione concludit, quæ nec pura, sincera, nec facilis exprimi potest, nisi undiq; ab erroribus calligatibus denudetur, & in se clara proficiat. Mihi igitur nō nihil de medicinarū cōpositarū graduum in uentione cōmentaturo operæpretiū esse duxi opiniones non nullas priorū, qui super re hac philosophati sunt præmittere, earūq; radices breuiter attingere, ut sinarū illorū non ignari recte dicta sectari cōprobare, & pro ipsis gratias agere possimus. Errata uero & insequamur, & refellamus, ne in id producat bonarum litterarū studiosos, in quod fugiētes ipsi præter spem inciderūt, & sui erroris inscii apud posteros habituros se summā laudem & gloriam existimauerunt. Nec eos fallit eorum opinio, si æquus iudex pro studio cura & animo merita illis decernat, quāuis re minus affecuti sint, quod pro posteritate elaborauerāt. A liquā tamē nobis occasionē præbuere q̄ huic rei operam posteri nauaremus, & id affecuti fuerimus, quod se nobis præstitisse crediderunt. forte enim si ipsi prætermisissent dicere, & nos opus illud minime aggressi essemus, multaq; nobis deessent uolentib⁹ recte philosophari, & medicinarū scientiā rationabiliter exercere. Quis enim tam ignarus medicus est, ut in proposito loquar, q̄ nesciat medicinarum cōpositarum sibi opus esse in ablatiōe morborum & causarum & accidentium pro sola sanitatis ademptione? qui ue nesciat simplices ipsas medicinas per sese nō sufficere? aut quod omnia necessaria pro morbis, pro causis morborum, pro causis & morbis, pro morbis & accidentibus, pro ac-

cidentibus tantum, pro complexione membrorum, pro loco
pro colligantia, in eis singulariter acceptis non reperiuntur, aut
quia plus, aut minus habent quam in cura conueniat, aut q̄ cū
eo, quod expediens est contrariam possideant potestatem, &
deniq; in se habeant, quæ ab artifice perito non cēsentur oppor
tuna ueluti horribilitatem, uelocem nimium per corpus motū
longam moram, transitum illac, qua nocumentum hūano cor
pori inferant, & cætera, quæ quisq; medicus in medicorum li
bris attritus per se partiri potest. Sed frustra quisq; his assentiat,
& manum det nisi exacte cognouerit, quis ex cōmistis inter se
simplicibus medicinis in composita gradus efficiatur? Nihil. n.
iuuat in alicuius morborum cura tanti gradus medicinam com
positam esse necessariam coniectari, si quæ sit talis nequeamus
agnoscere, nec per nos ipsos possumus conficere. Quare cum
hi qui ante nos fuerunt, quos uiderim, aut omnino in hoc ne
gocio a uia ueritatis declinauerint, aut ueritatem, maxima diffi
cultate implicitam ac etiam diminutam enunciarint, ut quod
plane senserint, nō omnes ualeamus agnoscere. decreui ita bre
ui priorum positionem eniti destruere, ut aliorum possim perfe
ctam & facilem sententiam explicare. Itaq; primū Iesu christo
glorioso duce, & utrunq; nobis sua benignitate præstante pro
positum sic aggrediar.

Tra^{ct}atus primus de inuentione graduu medicinarum.
Caput primum de proportione graduum ad inuicem secū
dum Alchindum & Arnaldum.

Cum sermo de inuentione graduum medicinarum
compositarum nobis habēdus sit, quid primo de
proportiōe graduū senserint Alchindus & Arnal
dus opus est referre, ut eo ordine progrediamur p
tractantes quo exordientes promissimus, Alchin
dus igitur, & tpre antiquior, & fama celebrior, ueluti medietatē
quandam temperamentum constituit, supra quā, gradū primū
duplam proportionem habere argumentatus est, eandēq; pro
portionem seruare gradum secundum supra primū & tertium,
supra secundum & quartum. supra tertium ea ratione monstra
uit, q̄ inter propositiones musicas, quæ quinq; numero sunt, so
la dupla dulciore sese auribus ingerit, & quod dicitur decia no
na problematum diapason consonatia cantatur sola, & quod
in ordine naturali ip̄s numerus, primum augmentum p pro
portionem duplam conficitur. Cui positioni consentire uide
tur Arnaldus in libro suo de gradibus medicinarum ratios af
ferens per quas quod ipse sentit probabile fieri putat. Necesse
enim inquit est q̄ intensio omnis uel remissio supra uel infra tem
peramentum secundū cōmunem aliquam rationem inuenia
tur in omnibus gradibus. Talis autem ratio non potest de qua
litate dici, quæ sibi non magis unum gradum in subiecto secun
dum se determinat quam alium, qualitas enim in eo q̄ qualitas
non dicitur huius, uel illius gradus existere quantitati, etiam eius
extensiuæ minime intensiōis uel remissionis, ratio ascribi po
test propterea q̄ gradualis complexio uniformis est per totum
ut supponitur in simplici medicina, & quantancūq; acceperis
quantitatem eiusdem, quem totius gradum dixeris, & partis eē
non negabis, quāuis non eadem uirtus omnino in toto & parte

uel in omnibus quibuscumque diuersis partibus existat. Communis ergo, & eadem ratio graduum est una & communis inter se proportio cumque hæc dupla sit primi gradus ad temperamentum, necessario conuincitur in eadem proportionem consequentes gradus inuicem se habere quod ex eo etiam uidetur admittendum quod gradus secundus tantum supra gradum primum operatur, quantum idem primus supra temperamentum, & consequentes gradus eodem modo inter se habent. Aequali igitur excessu & proportionem inter se naturali ordine distabunt. Obiecta etiam inquit Arnaldus aliorum sensuum si sensibiliter alterum ab altero operationem uariauerit duplam ad minus intra se proportionem habebunt. Et hoc iacto fundamento optime compositæ medicinarum existimat uterque gradus inueniri posse, sicut inferius suo modo procedendo monstrabitur.

Caput secundum confutans prædictam positionem tanquam falso fundamento inixam.

P Rædicta Alchindi positionem quam nonnulli rudiores propter rationes rhetoricas præductas, admirati sunt, ita confutamus ratione Auerrois, quinto colligit, esset inquit Auerrois necesse remouere quartum gradum, tertius enim id ageret, quod quarto gradui tribuitur, nam ut inferius hoc capitulo declaratur absque dubio, gradus tertius interficeret, & non tantum manifeste laderet, rursus medicina, quæ est quarti gradus contineret sexdecim partes, partibus primi gradus æquales, nam proportio est sexdecuplam ad gradum primum quartus gradus haberet, quas partes corpus minime posset sustinere, sed gradu tertio perneicaretur, qui octuplam ad primum proportionem habet, quare inter tertium & quartum nulla distinctio assignari posset, quia in effectu conueniunt, distinctio autem in gradibus per effectus monstrari solet, Amplius nec gradus ipsi seruarent parem latitudinem, quauis natu

rali ordine collocentur. nam inter temperamentū, & gradum
 secundum quatuor intercidunt unitates. inter uero gradū quar-
 tum & tertium octo, quare longe maior inter hos apparet excelsus.
 Nec ualet ad hanc dicere quemadmodum dicit conciliator
 differentia centesima trigesima nona, quod quartus gradus sex
 decim medietates, & non gradus continet, hoc enim falsum ē,
 quia gradus primus, & qui se habet in proportionē dupla ad il-
 lum duplam uirtutem eius continet, & est quasi ille geminatus
 & qui in quadrupla quadruplā uirtutem, & est ille quadrupla-
 tus, & sic deinceps. Aliter enim tantum modo esset excessus se-
 cundum denominationem maioris numeri, & non secundum
 uirtutem & ueritatem, quod non intendit Alchindus cum in
 re, talem constituat proportionem. Arnaldus uero ait quod im-
 pressio primi gradus est occulta alteratio in prima obuiatione
 corporis humani. Impressio uero secūdi est alteratio manifesta
 i prima ē obuiatio, tertiū uero est occulta corruptio, q̄tti aut ma-
 nifesta, Addit autem idem Arnaldus quod q̄ttuor operatioēs
 eandem quam gradus intra se proportionem habent, uidelicet
 duplam, quod tamen probatur esse falsum. Nam ut superius di-
 cebatur, tertius gradus faceret operationem quarti, & secundus
 tertiū, & primus secundū, nam primus manifestam induceret al-
 terationem, secundus occultam corruptionem, tertius uero ma-
 nifestam, huius ratio est, quia duarum uirtutum æqualiter sibi re-
 sistentium, si earum altera dupletur sensibilem manifestamq;
 in alteram alterationem inducet, quod signo monstratur mul-
 tiplici, & de duobus pugnantibus æqualium uirium ui tantum
 & nulla arte pugnantium de duobus etiam ponderibus æqua-
 libus altero deinde duplato nulla expunto perpendiculi ad-
 ueniente uarietate, sed sola pōderis ratione. Ex feruētissima rur-
 sus & frigidissima aqua in proportionibus, & uirtutibus æquali-
 bus commixtis altera postmodum duplata, Semper enim qđ
 geminatum est sensibili alterum pro mutatione alterabit, Con-

in

*ratio
auctoris
p̄bap
exemplis*

futemus, & rursus aliter erroneam hanc positiōem, & quam pu-
 tat ueram rationem, confringamus dicentes graduum distin-
 ctionem, quæ naturalis est non debere ex arithmetiis, aut mu-
 sicis suppositionibus assignari. Censentur profecto nōnunquā
 Pythagoras, & Plato repræhensionē non indigni qđ naturalia
 per mathematica uoluerint demonstrare de genere in genus trā-
 scendentes cum sciētia omnis ex propriis principiis sit, sed hoc
 sentiens Arnaldus excusare uoluit non ueluti propriam ratio-
 nem Alchindum attulisse, quod ex arithmetica, aut musica
 ad propositum induxit affirmans, sed tanquam modum quen-
 dam quo inueniretur propositum astronomorum a more qui
 supposito planetarum motu per eccentricos fieri & epicyclos.
 quamuis hoc falsum a naturalibus existimetur, per ipsum tamen
 de multis, ut de eclipsibus aspectibus planetarum & de aliis cer-
 tifiunt. Et me Hercle negari non potest ex falsis syllogistice ali-
 quid uere colligi. Factum tamen ab ipsis in proposito nūdum
 comperi sed potius in errores esse delapsos ut in processu expli-
 cabimus. Neque præterea ex quocunque falso potest quod li-
 bet uerum euidenter concludi ut patet ī dialecticis exercitato.
 & nisi prius astronomis fauisset sensus antequam talem modū
 ex eccentricis & epicyclis adinuenerint, aut postquam tali mo-
 do ratiocinati sunt non dicerem ex falsis in uerum aliquod sua
 ratione perduxisse, ubi igitur deficit ratio & sensus iudiciū nō
 comprobatur ex falsis minime dicam uerum elici posse. Sæpius
 enim ex falso falsum, quam uerum sequitur, quod de propo-
 sitione posterius monstrabitur. Non puto etiam alchindum
 aliquo pacto non uera se ratione argumentarum cognouisse qđ
 illi ascribit Arnaldus, propterea quod pro uera ratione addit, qđ
in ordine naturali ipsius numeri primum augmentum est per
duplum. gradus autem se habent secundum ordinem natura-
 lem. Quod tamen non demonstrare credimus, sed potius ho-
 minem hunc falli dicimus, præcipue cum existimauerit tempe-

sequitur
 uera r.
 falsum
 p. u. a.
 ordinem
 graduum
 eodem ac
 numerum.

ratio p. in ipis numeris primum augmentum est duplum
 quia duo addit supra unum, duplum, id est unum.

ramētum esse quasi medietatem primam uel potius unitatē.
Si enim sic esset proculdubio eius augmentum esset per duplū
sicut augmentum primum supra unitatem tale existit, sed non
sic res habet. est enim medietas extremorum nō simpliciter uni-
tas sicut inferius exactissime explicabitur, & est temperamētum
ipsum numerus quidam supra quem fit augmētum per gradus.
primum autem augmentum supra quemlibet numerum nō
est per duplum sed post primam unitatem semper in naturali
ordine numerorum variabilis proportionem multiplicium su-
per particularium si augmentum primum addideris, & quod
Arnaldus super induxit non est difficile soluere. Conceditur
enim huic homini, quod una ratio communis omnibus est ea-
dem proportio non geometrica sicut uterque existimauit, sed
arithmetica quod facillime constabit in his quæ per nos inferi-
us explicabuntur. Negatur etiam tanquam falsum & erroneum
duplam proportionem requiri ad sensibilem uariationem. Ne-
gatur rursus quod per hanc uiam possimus certificari de quæsi-
to sicut infra deo concedente clarius luce monstrabimus. Con-
tra eādem hanc positionem arguit Consiliator prædicta diffe-
rentia mediis quibusdam. quæ quod friuola sunt prætermitto.
Refert etiam idem Consiliator positionem Constantini. quæ
non multum est ad propositum, non enim distinguit gradus
de quibus intendimus sed hos implicat cum gradibus latitu-
dinis naturalis, inquit enim æqualem complexionem antiqui
intra duas extremitates dixerunt, primum uidelicet & quartum
gradum latitudinis scilicet naturalis. in primo autem gradu ca-
lidum minus est calore naturali. In secundo autem quasi simile
calidum autem in tercio est maius eo, & multo magis calidum
in quarto. quare quoniam distantiam graduum, nec proportio-
nem assignat, sed tantum noticiam quandam confusam com-
parādo gradus latitudinis iusticialis ad calorem naturalem ideo
tanquam inutilis positio hæc est prætermittenda, nihil enim no-

temperamentum

negat altera
nam sicut
aliquid dicitur
s. ad eandem
nam altera
nonem ven
quoniam
dupla propositio
venit enim
ad dupla propositio
altera
nō est ad
altera
nō est ad
duplam
requiri pro
notem.

naturale

notio q sit Constantino iusticialis

stro proposito conducit, tu aduerte quod Conciliator eius positionem nō intellexit & falso eam increpat, tu iudica.

Caput tertium quod penes qualitatem habitualement medicinarum & non actualement differentia in gradibus est cōstituēda.

*nota hoc capitulum
conspicitur etiam
auctoris sententiam
fundamentalem.*

Medicina uel calida, uel frigida, uel alterius qualitatis dicitur, quæ primum a corpore permutata, deinde corpus ipsum permutans ad hanc, uel illam permutabit qualitatem siue a calore nostro in minimas secetur partes ut Galeno placuit siue ab eo

dem in calidiorem uel minus calidam conuertatur, quam corporis nostri calidum existat siue intrinsecus quidem sumpta fuerit siue extrinsecus apposita. Non quidem quod maiorem caliditatem, uel frigiditatem, uel quampiam aliam qualitatem calor noster præbeat quam ipse in se existat, sed quia medicina habitualiter talem qualitatem continet ultra eam, quam actualiter possidet ex elementorum mixture producta, quæ calore corporis excitata ad cōsimilem qualitatem ipsum perducat siue per ipsam habitualement qualitatem denominetur medicina temperata non inducens in humanum corpus alterationem, siue a caliditate uel alia quauis qualitate denominationem accipiat, uidemus enim plerumque tali qualitate habituali calida per suum contrarium in actum deduci sicut calx cui superinfunditur frigida quam primum calore formatur intenso. Et transitu frigida super mineras calida & ebulliens aqua sentitur. Et marmor soli expositum, & pannis inuolutum, suam sole excitat frigiditatem. Et flegma uitreum clisteri calido concitatum uehementius infrigidatur. At uero nisi huiusmodi habitualis qualitas ponatur, sed tantum passiuæ potentia medicinae & eius qualitas actualis impossibile omnino est aliquam temperatam medicinam dicere nisi carnem humanam. Impossibile quoque

marmor

erit soluere quare uinum uetus calidius iudicatur, quam mustū
& quare quædam uiuentia mortificant non in eo quod actu fri-
gida quia uinū actu tale uiuificat. Calor uero naturalis dare non
potest caliditatem ultra eam quam habet, nec frigiditatem mor-
tiferam quam non habet. Rursus per diuisionem quam a calo-
re naturali recipit cum assumpta fuerit fit actu talis si prius actu
talis non fuerat sicut uidetur Auerrois Galeno ascribere, quam-
uis mentem eius rationabilius extitisse hanc existimē, quod me-
dicina cum ī paruas partes diuisa fuerit facilius per calorem na-
turalem ab habitu ad actum perducitur, sicut Galenus testatur
ex lignis siccis paruas in partes diuisis. Agit autem calor natura-
lis non tātum in medicinam habitualiter frigidam, sed etiam in
calidam, habet enim & ad hanc etiam contrarietatem. Eodem
que modo dicatur de temperata, est enim illi contrarius cibus
in sui principio, ut habetur secundo libro de anima, quanto ma-
gis medicina quæ non nutrit etiam si fuerit temperata. Aduer-
tendum etiam quod habitualis hæc qualitas de qua diximus nō
omnibus inest æqualiter sed huic propinqua magis est actui id-
ē de se habilis ut citius ac uelocius a nostro calore alteretur actue
turque, illi uero tardius, quamuis eiusdem fuerint & qualitatis &
gradus. Huiusmodi autem diuersitas a uariis potest causis eueni-
re sicut a uarietate substantiæ & ab aliis, quæ patent exercitato
in libris medicorum, posita itaq; qualitate hac habituali multa
clara fiunt, quæ Auerroim perturbarunt.

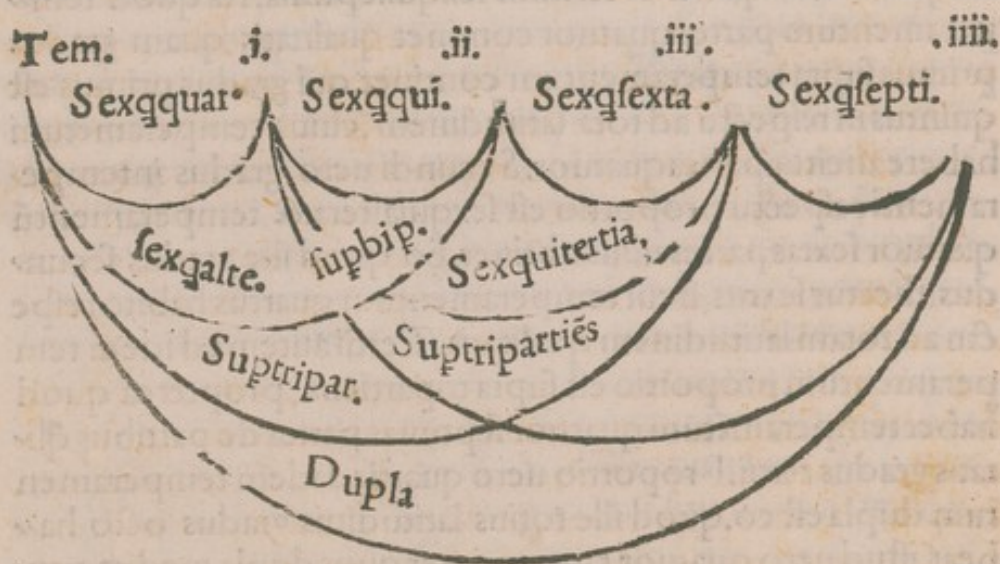
Caput quartum quomodo prædicta qualitas habitualis gra-
dibus distinguatur.

nunc Vnc operæ pretium est speculari, quonam pacto
prædicta habitualis qualitas tam in cibus quā in me-
dicinis reperta, licet æqui uoce temperata, nunc
primi, nunc secundi gradus, & sic deinceps dicatur.
& rursus scrutari quā proportionem inter gradus cōstituere de-

beamus. Et pro huius intellectu supponimus, quod quæadmo-
dum in æquali, & pondus si daretur in natura omnes qualitates
ad gradus medios suarum latitudinum naturaliū refractæ eēnt.
pari modo in æquali, & iusticiam existimamus qualitates oppo-
sitas ad medium latitudinum suarum iusticialium esse remissas,
& rationabiliter quidem sic contingit eo quod, & ipsa æqualis
dicitur. Præmittimus etiam quod utraq; latitudo tam naturalis
quam iusticialis secundum philosophantes usq; ad gradum, ut
octo extendantur excessusq; proportionabiliter utriq; latitudi-
ni respondeat, ita quod eo modo quo gradus primus distempe-
rantia per calidum in eo, quod est ad pondus æquale est calidi-
tas quinq; graduum, quæ uno dūtaxat gradu ponderalem qua-
litatem superat, sic quoq; in æquali ad iusticiam primus intem-
perantia gradus per calidum dicitur quintus uno tantum iusti-
ciale temperamentum excedens. Supponamus tertio loco ali-
ud, quo utraque latitudo conueniat quod est tam in latitudine
naturali, quam iusticiali. nō possunt qualitates contrariæ in pri-
mis gradibus simpliciter suarum latitudinum commisceri, ut ex
ipsis complexio cōficiatur æqualis. Dixi simpliciter quia in primis
supra temperamentum, & in aliis commisceri possunt, & inui-
cem refrangi ad æqualitatem. Nam cum primo gradu simplici-
ter sunt gradus septem qualitates oppositæ, si igitur in primis gra-
dibus simpliciter mixtio fiat ex qua sit temperamentum, hoc
nō erit rōne primorū graduū absolute, sed ratione tertiorū gra-
duum super tēperamentum. Absolute igitur primi gradus sim-
pliciter latitudinis præcisi ab aliis gradibus non sunt, qui in mix-
tione temperamentum efficiatur quamuis sint uirtute æquales.
Aliter rursus æquale non esset eiusdem ratiōis in omnibus, sed
aliud quidem ex qualitatibus mediis suarum latitudinum con-
staret aliud simpliciter ex primis gradibus, earundem aliud ex
secundis, & sic deinceps quod apud naturales monstratur ipso-
sibile non tantum ad æqualitatem constituēdam quantū etiam

ad quamuis distemperatarum complexionem. Nam denomi-
natio semper fit, uel ab æquali, uel ab eo, quod temperamentum
excedit, nunquam autem ab eo, quod infra subsistit. Idem suo
modo sentio in latitudine iustitiali esse dicendum, quare colli-
gitur ex prædictis medicinam primi gradus temperamētū uno
gradu superantem in latitudine iustitiali non agere per unum
gradum solum, sed per gradus quique, quia si (quod impossibile) re-
mouerentur ab ea gradus quatuor & reliqueretur gradus unus,
ipsa non ageret in corpus temperatum, quæ cum aliis gradib⁹
quatuor in illud agere potest. Includit igitur primus gradus pri-
mos quatuor quibus temperamentum cōsistit. Et propter hoc
medicina calida in primo ad idem temperamentum propor-
tionem habet sexquiquartam, calida uero in secundo ad cali-
dam in primo proportio est sexquiquinta, & tertii ad secū dum
sexquisepta, & quarti & tertium sexquiseptima. Ita quod tem-
peramentum partes quatuor continet qualitatis, quam gradus
primus supra temperamentum continet, qui gradus primus est
quintus in respectu ad totā latitudinem, cuius temperamētum
habere dicitur partes quatuor. Secundi uero gradus intempe-
ramenti respectu proportio est sexquialtera, & temperamentū
quatuor sextas partes illius obtinet. Eo quod ille gradus secun-
dus dicatur sextus, sicut temperamentum quartus habito res-
pectu ad totam latitudinem qualitatis. Tertii autem ad idem tem-
peramentum proportio est supra tripartiens, propterea quod
habet temperamētum quatuor septimas partes de partibus q̄li-
tatis gradus tertii. Proportio uero quarti ad idem temperamen-
tum dupla est eo, quod ille totius latitudinis gradus octo ha-
beat, istud uero quatuor tantum, inter quos dupla mediat pro-
portio, & habet temperamentum octauas quatuor de partibus
octo qualitatis gradus quarti. Primus autem gradus respectu se-
cundi quinque sextas habet de sex partibus qualitatis eiusdem
gradus, habet etiā idem gradus primus tot septimas gradus ter-
tii, totidem uero octauas gradus quarti. Et proportio secundi

ad ipsum ut dictum est proportio est sexquiquinta, tertii uero ad eundem est superbipartiens, quarti autem supertripartiē. Et habet gradus secundus septimas sex de septem partibus gradus tertii, totidem aut octauas gradus quarti. Et proportio tertii ad secundum est sexqui sexta, & quarti ad eundem sexquitertia. Proportio autem quarti ad tertium ē, quæ dicta est sexquiseptima, & habet tertius gradus octauas septē de octo partibus qualitatis gradus quarti. Et ut omnia perfecte intelligantur, disponatur primum figura proportionis gradus superioris ad eum tantum, qui immediate antecedit, postmodum autem per deductas lineas à singulis gradibus ad temperamentum, & gradibus ipsis inter se omnis, quæ dicta est proportio demonstrabitur. Itaque talē subiiciamus figuram.

Caput sextum demonstrans gradus, qui naturali ordine cōstituuntur adinvicem nō habere geometricam eādem proportionem, sed tantum arithmeticam.

Ides quod à quaternario numero naturali ordine in octonariū procedētes nō pōt inter numeros minor ulla uel maior constitui quam ea, quæ ex superiori formula est digesta proportio. Et inter constitutos terminos semper unius ad proximum est æqualis distantia in omnibus, cum unus à proximo tantum sit unitate distans, hac enim gradus primus temperamentum, secundus primum, tertius secundum, & quartus tertium superat, & eadem se unitate proportionem inter dictos gradus posita superexcedūt. Etiā si quæ ordinatorum naturaliter graduum sunt ad unum aliquid referantur, & non solum si proxime tantum intra se comparentur. Relata enim sexquiquarta proportio, quæ inter gradum primum & temperamentum existit ad proportionem sexquialteram, quæ gradus secundi est ad idem ipsum temperamentum tantum, per unitatem distabit. per quartum gradus secundus gradum primum excedit. Eodēque modo est in gradibus cæteris, si qui sunt in naturali ordine proximi conferantur, eodēque modo proportionem proximæ inuicem comparentur. Itaque quanta naturali ordine, positorum graduum distantia fuerit, tanta est suarum proportionum, etiam si in aliquod tertium referantur, quamuis specificam proportio denominationem mutarit, modo tales gradus quorum proportio accipitur, cōsequētes sint. Ex quo sequitur, quod in proportionibus nō semper quæ eiusdem generis sunt consequenter se habent ad aliquod unum, sicut in respectu temperamenti non omnes gradus proportionē habent de genere superparticularium aut superpartietium, sed ad idem temperamentum collati proportionem uariant, quas tamē ita immediatas dicere oportet, sicut gradus immediati sūt, qui eas habent in respectu temperamenti. Tantūmodo autem

multiplicitatis genus suas species ordine naturali collocat respectu unitatis, ut duo duplum sint unius tria triplum, & sic deinceps. super particularium uero genus, quod supra binarium constituitur, ad quem ternarius sexquialteram habet proportionem a quaternario qui immediate consequitur generis super particularium uariatur. est enim duplum ad binarium, ad quem nulla praeter eam quae dicta est super particularium species reperitur & denique ad nullum numerum. sed ad solam unitatem omnes consequentes naturali ordine numeri eiusdem speciei habent proportionem. quamuis eiusdem generis nonnunquam contingat. habet enim gradus primus ad temperamentum proportionem sexquiquartam. Secundus uero sexquialteram quae species eiusdem generis sunt super particularium non autem eiusdem speciei nec semper ea quae eiusdem generis est ab omnibus seruabitur numeris qui consequentes sunt. Sed quia non sunt haec presentis negotii & ex scientia numerorum facillime potest quisque deprehendere ideo de his finem scribendi faciam. Vnum duntaxat repetam eas esse proportionem immediatas, quae sunt uero tantum unitate distanti ad unum aliquid comparatorum. Et ut summam loquar in hoc differt arithmetica proportio & geometrica, eo quod haec terminos aequali tantum proportionem coniungit non aequali, & indiuisibili differentia, sicut eadem est proportio binarii ad unitatem, quae est quaternarii ad binarium, quamuis hic differentia sit, binarius illic uero tantum unitas. Saepe etiam contingit eandem esse differentiam, ubi geometrica uariabitur proportio, sicut octo ad quatuor, proportio dupla est, duodeci uero ad octo sexquialtera. Arithmetica uero proportio est, quae eadem habet differentiam, non eandem denominationem proportionis, sicut cuiuscunque numeri ad eum, qui naturali ordine, uel antecedit, uel sequitur, & haec est communis ratio omnium graduum, quam quae rebat Arnaldus, non proportio geometrica, sic ipse & Alchindus existimauerunt, & conuenientius sic habere per sequens caput monstratur.

Caput sextum declarans quomodo conuenienter, & rationabiliter gradus ipsi arithmetica, & non geometrica inter se proportionem habeant.

Aristoteles, & qui post eum philosophati sunt peritiores rerum species numeris & figuris comparauerunt. in his enim qualibet unitate addita uel subtracta, speciem uariari necesse est. Quod & in speciesbus rebus necessario contingit. differentia enim uel addita uel subtracta species uariatur. Et quemadmodum non sunt species duae numero easdem praecise unitates habentes sic, nec duae rerum species substantiales easdem prorsus perfectiones habebunt. Et rursus sicut maior numerus minorem uirtualiter continet eodem modo, & rerum forma habent. Superiorem enim id potest, quod inferior, & amplius. Quae omnia in figuris licet conspicere, quibus etiam Aristoteles secundo de anima, & octauo metaphysices species comparauit, in quibus uerior similitudo est, ut alibi dicitur. In proposito igitur sic existimo in gradibus esse. Arbitror enim unam temperatam speciem in numero quodam constare, hoc est in gradibus mediis iusticialium latitudinum omnium oppositarum quatuor qualitatuum, quarum latitudinem superius a non gradu usque ad octauum extendimus. In earum igitur gradu, quarto qui medius est in latitudine usque ad octo extensa uniuntur, ut complexio proueniat temperata, quae an habeat latitudinem praetermitto. Nihil enim ad id quod intendimus. Imaginor rursus ad mentem medicorum, quod tamen non omnes assentiunt philosophi complexiones quatuor simplices calidam, frigidam, humidam, siccam, quarum qualibet latitudinem habeat, & quatuor compositas, calidam humidam, calidam siccam, frigidam humidam, frigidam siccam, calida autem & frigida nec simul cohererent, nec simul possunt consistere. Idemque dicatur de humida & sicca. Complexio itaque medicinae omnium simplicium de his, nunc loquimur aliquam praedictarum nouae complexionum, necesse

est suscipiat denotationē, aut temperata est, aut distemperata secundum aliquē modū, uel simpliciu uel cōpositarū distemperantiarū. Et forte complexio simplex distemperata, nō sicut uniuersaliter iuenitur in simplicibus medicinis, sicut in specie corporum. Sed quia nihil est hoc ad propositum, ne in pertinētia pertractemus, de eo dicere pratermittamus. Prædictæ igitur octo distemperatarū cōplexionū numero quodam constituuntur. Et quoniam inter se accidentaliter ordinē habent, una aliā uirtualiter cōtinere non dicitur. Calidū, n. non in se habet frigidū, nec id potest quod frigidum, & illo amplius essentialiter calido, & frigido per se consideratis, neq; frigidum ecōtra potestātē & uirtutem habet calidi, eodēq; modo de humido sentiendū, & de sicco. Idem quantū ad hoc existimādū in compositis unius ad alteram facta relatione, uerū unaquæq; species cū non sit specialissima species, sub se habet alias species, in quas subdiuiditur, & dipartitur, quæ certe sicut numeri habent. Pro cuius intellectu sciēdum, quod naturalis latitudo singulæ qualitatum alio modo extrema habet, quā latitudo iusticialis, quæ respectu corporis humani temperati accipitur. In latitudine enim naturali, qd est summū, nō habet oppositum, & cōstituitur in specie peripositum numerū denominantē ipsum summū. Sicut caliditas ut octo, quæ est extremus caliditatis gradus per gradū octauum quem hēt in specie reponitur, quæ dicitur species caliditatis, ut octo quæ nihil frigiditatis secū habet admixtū, & una quæq; caliditas citra hāc, & ultra mediam propositæ latitudinis speciem capit, uel a caliditate, ut septē, uel ut sex, uel ut quinq; species aut dico accidentaliter propterea, quod est penes id, quod qualitati accidit, q̄tenus ī subiecto ē. Intensio uidelicet & remissio q̄litis fit secundū maiorem uel minorē uel participationē subiecti, ut doctoribus placet, quous qualitas ipsa in se considerata specie habeat secundū quā nullam recipit uariationem, sed in indiuisibili essentia consistit, nec magis suscipiens, aut minus. Sunt igitur q̄litis species accidentales prædicto modo, & quot gra

duſ habuerit ſupra temperamentū, quatenus a ſubiecto parti-
cipari contigerit, in tot ſpecies accidentales ſecari dicenda eſt.

Quæ uero infra mediū latitudinis ſubſtiterit ſecundum ponentes contraria in aliquibus gradibus ſimul exiſtere poſſe, ſicut mihi ſæpe uiſum eſt, probabilius procul dubio qualitas illa non denominat ſubiectum, in quo eſt, ſed eius cōtraria, cuius in ſubiecto is gradus exiſtit, qui medium latitudinis ſuperat. conſiderata, tamen remiſſa qualitas in ſe, et in aliqua ſpecie accidentalī eſt ſuæ qualitatis, & denominari habet a gradibus infra medium, qđ dicitur gradus quartus facta extenſione totius qualitatis, uſq; ad octo. Denominabitur igitur prædicta remiſſa, qualitas a gradu priō infra medium, uel a gradu ſecundo, uel tertio, uel ab ipſo medio, quod ſi ſupra ipſum eleuata fuerit, denominabitur, uel a primo ſupra medium, uel a ſecundo, uel a tertio, uel a quarto, ſed gradus ſupra medium ſecundum tenentes, quo quomodo contraria, eſſe ſimul abſolute ſine aliqua addiſtione ſubiectum denominant, qui uero infra medium non niſi facta determinatione propterea quod a qualitate contraria facta eſt denominatio. Tenentes uero contraria nullo pacto ſimul poſſe coexiſtere a quocunque gradu ſubiecti facient denominationem,

Prædicti aut gradus ſecundum quos accidentales ſpecies capiuntur ſeſe uirtualiter cōtinent, & ſola quæadmodū numeritātum differunt unitate nunquā æquales, uel in denominatione, uel in uirtute exiſtentes, ſed & numero, & poteſtate ſuperantes hi, ſuperati illi. Quæ in latitudine naturali diximus a latitudine iuſticiali non putamus eſſe aliena, niſi quod eius extremū, cæteriſq; gradus nō æquali partitione reſpondēt extremo & gradibus latitudinis naturalis. Nam medicina quæ eſt calida, in quarto, qui eſt ultimus gradus ſupra temperamentum, ſicut etiā gradus, ut octo eſt quartus ſupra quartū in quo medietas totius latitudinis cōſtituitur, quæ a non gradu uſq; ad gradū octauū protenditur minime in naturali latitudine, ut octo calida diceretur nam ignis eēt, & non aliquod corpus ex cōpoſitis, uel ſimplex

elementū in summo retinēs qualitātē. Rursus qui est gradus primus supra mediū in latitudīe naturali, nō erit gradus primus supra mediū in latitudine iusticiali, eodēq; modo de ceteris dicatur gradib; & demū qđ alia, & alia ī utraq; latitudine ē facta pti-
tio. In hoc igitur utraq; nō cōuenit latitudo, in ceteris uero quā optime, imo uerius in latitudine iusticiali quilibet gradus spēm cōstituit, & medicinā oēs calidā in gradu prio apud medicos dici possent eiusdē speciei, eodēq; modo in gradibus ceteris supra uel infra temperamentū, quāuis in naturis propriis maxime distarēt. Hoc aut ex eo cōstat, qā talis gradus oēs cōsimiliter denominatā simplices uel cōpositā medicinā susciperēt defini-
tionē. Omnis uero gradus, ut dictum iam est nūero quodā cō-
ficitur, & ipsum etiā temperamentū nō quidē in medietate, ut uoluit Alchindus, quasi in unitate consistit, sed potius per gradum quartū iusticialē unius cuiusq; qualitatis in se perficitur pri-
mus uero gradus, & qui cōsequūtur reliqui per tot unitates tem-
peramento sup additas specificātur per quot unusq; gradus ī numero nōiatur. Tam sufficiens aut hāc graduū distinctio est, ut
ipossibile sit quicquā reperire respectu corporis humani tēper-
rati, quod ad illud non se habeat, uel ut temperamētum, uel ut
ab aliquo gradu alicuius qualitatis denominatum in ipsis, pos-
tremo gradibus sese, ut numeri habentibus, & uirtus unius in
alio continebitur in quo etiā aliquid amplius reperitur.

Caput septimum in reprehensione positionis Alchindi,
& Arnaldi per applicationē suppositorum ad illam.

X prādictis constat quam maxima sint reprehen-
sione digni, q̄ æqualitatē ueluti medietatem quan-
dam constituerunt respectu gradus primi, & eodē
modo consequentes gradus intra se habere. Nam
æqualitas iusticialis non potest ex gradibus latitudi-
nis naturalis infra mediū existentibus confici. Propterea quod

complexio temperata tam secundum medicos quam philosophos uel nō recedit ab æqualitate ponderali, uel sit supra ipsā p calidū, & hūidū in natura potissimū hūana, quæ illi propinquius accedit. Cum igitur qualitates post cōmisionem non sint magis intensæ, quam ante commisionem, impossibile profecto ē quod infra gradum medium suarum latitudinum in misturam proueniant, uel quæ postmodum intendātur, ut illud excedāt, & consequenter æqualitas ipsa in unitate sit cōstituta nō in aliquo numero cuius oppositum iam mōstrauimus. Cum igitur sufficienter declaratum sit temperamentum nullo pacto posse in unitate consistere, sed necessario in gradu medio iusticialis latitudinis, nunc rursus monstrandum esse impossibile gradum primum ad illud duplam habere proportionē hoc pacto. Temperamentum iusticiale, est ultra gradū mediū latitudinis naturalis per calidum, & humidū. & gradus medius est, ut quatuor, ergo duplum ad ipsum erit, ut octo. & ei quod est ultra quatuor duplum erit ultra octo. ultra uero quatuor est temperamentū iusticiale, ergo ultra octo eius duplum erit. & demum per additionem gradus ad qualitatem intensiorem elementari qualitate proueniemus, & sic ad calidius igne, & humidius aere, quod est omnino absolum. Non igitur gradus primus temperamentū in dupla superat proportionē. Rursus eandē habet gradus primus in latitudine iusticiali proportionem ad temperamentum, quam in latitudine naturali habet ad æquale ad pondus, in hac autem gradus primus temperamentum superat per solam unitatis additionem, igitur & in illa. Ne tamen nos nonnulla Auerrois uerba perturbent, aduertendum quod omnis numeri species ab ultima sui unitate speciem sortitur, quare & temperamentum iusticiæ in numero quodam consistens ab unitate sui ultima, quæ media est latitudinis, ut octo speciem capit. Et eatenus gradus primus duplam habet proportionem ad temperamentum, quatenus ad eius ultimam unitatem confertur. & non ad inclusas reliquas. Et hoc modo a nobis intelligendus est, ut pu

to Auërois sic dicēs. Et erat ei sufficiens dicere, quod secundus
eēt duplus primi, & tertius triplus, & quartus quadruplus, & sic
intellexerūt medici in ordine graduum ad hoc, ut essent æqua
les. His uerbis apertissime constat inchoasse Auëroim latitudi
nē distemperantiæ a gradu primo usq; ad quartum, quem qua
druplum primi ponit & tertium triplum, & secundum duplū,
quod minime contingit secū dum geometricā proportionem
sed tantum modo secū dū arithmeticam, secū dum quam tan
tum gradus primus distat a temperamento quantum secun
dus distat a primo, accepto itaq; gradu ultimo, uel ultima unita
te, qua temperamenti species fit ad illam, erit duplus gradus, pri
mus, & demum is, qui est ordine prior ad proximum cōsequē
tem habet unitatis ratiōem, proximus uero binarii ad eum, qui
in mediate præcedit. Quod si non tantum ultima cuiusuis gra
dus unitas accipiat, sed hæ etiam quæ intra ipsam concludū
tur, non dixerim gradum primum, ad temperamentum du
plum habere proportionem. Quod enim superius aduersus
Alchindum arguebatur, sequeretur medicinam in gradu pri
mo, in corpus humanum manifestam alterationem inducere,
quod omnes pariter medici non affirmāt. Neq; in proportiōe
graduum dissentiunt Galenus & Auërois, ut dicas aliam medi
ci aliam philosophi in re hac haberi sententiā, habent enim uer
ba Galeni, quæ inducit Auërois hoc modo. Et dicendum est
quod illud quod intellexit Galenus in primo gradu est quod
habet excessum super temperamentum in una parte ultra ipsū
et secundum hoc quando componetur compositio dupli in
excessu graduum non erit necessarium quod medicina, quæ ē
in quarto gradu sit dupla super medicīa, quæ est temperata sex
decim duplis uicibus. Nihil profecto ex his uerbis clarius con
stat quam hoc q̄ proportio dupla si inter gradus collocari de
beat prædicto quo diximus, modo est faciēda atq; etiam, ut gra
dus primus una tantum parte temperamentum excedat, quæ
omnia Auërois existimauit esse de mente Galeni, quæ admo

dum sequentibus uerbis sic comprobat. Ait enim & quod dictum Galeni significat quando dixit. & mea intentio est in primo gradu, illa res, quæ manifestatur sensui in principio permutationis corporis, quod si gradus primus duplam haberet proportionem ad temperamentum permutatio quæ manifestatur in corpore a medicina primi gradus, non esset solum permutationis principium, sed perfecta, & manifesta permutatio, quod ignorauit Arnaldus existimans Auerroem consensisse, & existimasse gradum primum ad temperamentum duplam geometricam proportionem habere, cum longe diuersum senserit Auerrois ut monstrabimus. Et admiror profecto hunc hominem, qui sibi rationem Auerrois de proportionem gradus primi ad temperamentum obiecerit, deinde uelut Alchindo Auerroem consensisse, quod primus gradus respectu temperamenti, duplam habeat proportionem modo ipsius Alchindi. Et falsum etiam est nullam esse opinionem, quæ respectu temperamenti gradum primum dicat non habere talem duplam proportionem, ut apertissime monstrauius de Auerrois, & Galeno.

Caput octauum ex prædictis distinctam, eliciens responsum ad ea, quæ superius generaliter soluta sunt de positione, Arnaldi & Alchindi.

Ed posito fundamento opinionis, ueræ reputamus rursus, & distinctius declaremus nonnulla eorum quæ superius breuiter & indistincte attigimus confutantes prædictas positiones, & dicamus primum quod proportio in gradibus seruatur eadem, cum æqualis distantia intelligitur ab uno gradu ad alterum, & a primo ad temperamentum. Et talis proportio arithmetica dupla est respectu eius quod gradum specificat, a quo actio prouenit, & penes tale duplicationem duplatur & actio. Sicut forte ad mentem Aristotelis aliquando monstrabitur, & ex hoc loco Auerrois præducto ma

nifesta patet. nā si calidū aliquā producat actionē quā nō possit
tēperatū producere, actio talis nō fit nisi rōne excessus supra tē
peramentū, pro quod nulla proueniebat actio. Et propterea q̄
supra excessum duplabitur in duplo fortiorē operationē pro
ducet. Talem uero excessum habet gradus secundus ad gradum
primū, & tertius ad secundū, & quartus ad tertium. Quod in obie
ctis aliorum sensuū etiā explicare possumus. Si enī ponatur ali
quod uisibile in aliqua distantia, ita quod sit maximum, q̄ non
possit uideri, dico, q̄ non necesse est quod dupletur ad hoc, ut
sit primū uisibile, nā si addatur medietas talis maximi sola uide
ri profecto poterit, quod probatur per diffinitionē maximi, qđ
nō potest agere, & id maxime si maximum in eo quod est maxi
mum habeat denominationē, exempli gratia si dixerō q̄ in .a. di
stātia. b. uisibile, quod est decē digitorum, est maximū uisibile,
quod ab aliqua potētia urpotē. c. non possit uideri. Dico quod
uno superaddito digito uideri poterit, secus enim si digiti decē
non fuissent maximū quod uideri non potest. unde aduerte, q̄
cū dicimus minimū dari intelligimus secundū aliquam deno
minationem certā. Et hoc modo cessant importunitates sophi
starum contra uiam peripateticorū, nam si illis decē digitis adde
retur granum milii, & etiā nō uiderētur, nō sequeretur qđ ipsi
de se digiti nō essent maximū quod uideri nō posset. Et rursus
in maximo qđ nō, & in minimo quod, sic semper accipi debet
quantitas minima secundū impositionem sicut in ponderibus
exempli gratia sumimus granū ordeī. Et i proposito accipimus
medicinam tēperatam, & dicimus illam esse maximū, a quo cor
pus humanum nō potest permutari ad aliquā qualitatem. Cūq̄
ipsa habeat gradus quatuor qualitatis iustitialis, si illi addatur gra
dus primus qui est supra temperamentum, necessario incipiet in
corpus humanū agere. Aliter enī gradus quatuor non fuissent
maximū, quod in idē non potuisset agere. Medicina uero in eo
q̄ agens est per gradus denominatur, & sic quarta pars addita
sufficit ad actionem & non requiritur, quod gradus quatuor tē

peramenti gementur. Non autem semper quarta pars super-
adiecta maximo, quod nō potest agere requiritur cū illo ad agē-
dum. Nam si digiti octo sint maximū q̄ non potest agere non
necessario requiruntur duo digiti, ut possint, sed tantū unus suf-
ficiens est, qui octaua pars illius existit. Si uero tria essent maxi-
mum, quod nō posset agere quarta pars superadiūcta forte non
sufficeret ad agendū, sed requireretur tertia, nam quarta pars tri-
um nō haberet eandem cū tribus denominationē, & in summa
generaliter loquēdo, ut quod nō potest maximū agere, possit,
requiritur una pars ex his quibus ipsum maximum denomina-
tur, ut si denominatur pro octo, octaua pars requiritur si per de-
cem decima, & sic deinceps. Eodēq; modo si per tria tertia.
& si p̄ quatuor quarta ad hoc, ut sit primū, tale, quod agere pos-
sit. Nec puto inconueniens esse, quod sit infra hoc posse agere
ut si decē digitorū quātitas sit maximū uisibile, quod ab aliqua
potētia, & in aliqua distantia uideri nō possit eadem quātitas su-
per adiectis tribus unius digiti quartis forte uideri poterit. Sed
hac nō erit primū uisibile a tali potentia denominabile p̄ inte-
gra digitorum, quod intēdebamus quārentes quot sint digiti q̄
in hac distantia ab hac potētia sint primū uisibile. Sicut etiam in
mensuris & p̄deribus potest per se quisq; animaduertere. Nū-
quā enim in quantitate cōtinua dantur tales denominationes ma-
ximū, quod nō potest agere, uel minimū quod potest, nisi secū-
dum aliquam denominationem factam, secundum quantitatē
discretam intelligatur. Propterea quod nō datur minimum in
quantitate continua quemadmodum in discreta sicut patet intel-
ligenti. In medicina uero considerantur gradus, quodāmodo
secundum cōtinuam & secundum quantitatem uirtualem in quā-
tum tamen denominabilis est per gradus secundum quantita-
tem numerosam.

Tractatus secundus in quo certificamur de quaesito principali suppositis principiis de quibus iam determinauimus.

Caput primum tractatus secundi declarans quæ complexio ex temperatis medicinis ac distemperatis distinctæ qualitatis in eodem gradu efficiatur.

Ostquam ueræ opinionis fundamētum iecimus ne longius propositum differamus uidendū cōsequenter est de gradu resultante in medicinis cōpositis, & ut nobis facilius additus sit a facilioribus incohabimus dicentes primo generaliter, quod si misceantur medicinae temperatae cū temperatis, aut distemperatae eiusdem qualitatis & gradus, siue in eadē dosi, siue in diuersa semper resultat medicina composita eiusdē qualitatis & gradus, cuius fuerat unaquæq; de per se ante cōmitionem, & hoc quidem rationabiliter contingit, propterea quod una aliā non habet nel intēdere, uel remittere. Primū quidem quia ageret ultra gradum propriū, secundū uero quia una alteri cōtrariaretur quorū neutrum uerū est, uel necessariū. Haberet etiā talis cōposita medicina eandem dosim quā unaquæq; simplicium p se sola si omnium cōmunis dosis fuerit quæ i eodem gradu eiusdē qualitatis collocantur. Dico etiam eundem in composita esse gradum & qualitatem, ac etiam dosim ratione mitionis considerata, ex aliis enim forte oppositū posset contingere. De multiplicata uero dosi talis medicina idē sentiendum, quod de multiplicata dosi singularium de per se, & hoc loquor in comparatione ad corpus humanum, nam duplata quantitas respectu eius gradum multiplicat & hoc generaliter est uerum, siue loquamur de actione qualitatum primarum, siue secundarum.

uel etiam tertiarum, in quibus secundum Auerroem distinguuntur gradus eodemque modo in eisdem gradibus eiusdem qualitatis cognitis per diuersa genera saporum in quibus secundum eundem etiam variantur gradus secundum quancunque speciem, esto etiam quod inter quinque species saporum caliditatem significantium una secundum se alia calidior sit, Quod quomodo contingat dicendum est, quod gradus quilibet latitudinem habet & eam operationem quam facit natura calidior in uno gradu uelociter eandem facit natura minus calida in eodem gradu, sed non æque uelociter. Non est enim necesse quod natura calidior plures quam quatuor gradus habeat supra temperamentum. Sed de hoc sufficientius alias & explicatius. Nunc autem satis sit rem subtilem & pulchrā breuiter attigisse.

Caput secundū explicans quod gradus ex medicinis oppositarum qualitatum, in eisdem tamen gradibus & in æqualibus dosibus efficiatur, & quid faciat quantitas aucta alterius.

Non existimo incongruum inordinatūque consequenter determinare quis nam gradus, resultat ex medicinis oppositis in eisdem tamen gradibus quod oppositum est eius quod priori capite continebatur. Nam oppositorum altero cognito alterius non est difficile assequi cognitionem, & Auerrois quidem sententia, quæ uerissima est, distinguendum uidetur an tales medicinæ eiusdem gradus oppositarum, tamen qualitatum, accipiantur in una dosi, aut in pluribus, aut æqualibus numero, aut in æqualibus. & si quidem in una singularum dosi accipiuntur apud omnes certum indubitatumque est temperatam confici complexionem, utpote si uncia duæ mellis cum duabus dragmis sandalorum misceantur complexio temperata cō-

furget merito commistionis in his primis dosibus, quamuis possit ex modo preparationis aliter contingere. Si uero mellis quantitas duplaretur una tantum permanente dosi sandalorum, quamuis nno explicet Auerrois distinte qualis ex his complexio fiat, esset tamen medicina calida in primo, & infra unum gradum caliditatis, quæ melli secundum se debetur & dosi talis medicinae non erit qualis est mellis per se accepti. Sed maior & tanta quanta debetur eibis medicinalibus i gradu primo calidis. Nam ex duplicatione alterius medicinae supra alteram secundum Auerroim augetur uirtus auctæ. Propterea quod si quis duas comedat doses mellis, tanta caliditate alterabitur, quanta si medicinam sumpsisset trium graduum i prima dosi. Ad eundem itaque gradum dragmæ duæ sandalorum deducet doses duas mellis ad quem reducerent calidam in tertio ad gradum primum ut expresse infra monstrabimus, ad idem igitur & duæ mellis doses reducerentur a duabus dragmis sandalorum. Nec ualet quod obiicit Arnaldus in suo tractatu de gradibus quod sequeretur medicinam simplicem, uel compositam per distinctas sui quantitates reponi in distinctis gradibus quod est inconueniens cum sit uniformis per totum, & sic gradus multiplicarentur per multiplicationem quantitatum aut dosium, & medicina admista suo contrario in qualitate non minus esset talis, quam simplex, & in se sola, modo dosi fuerit multiplicata. Nam conceditur quod medicina per distinctas sui quantitates si in corpus humanum assumatur reponitur in distinctis gradibus, ubi enim medicina habet agere diuersa eius quantitas diuersos habet gradus. Ex quo enim gradus medicinae per eius actionem dignoscitur, si distinctas habeat actiones secundum uariam & diuersam sui quantitatem, quæque actiones distinctis debeantur gradibus distinctos quoque gradus habet i sui quantitate diuersa. Sed aduertendum quod una medicina aliter habet i altera agere, & alio modo i corpore humano. Et ideo oportet distinguere penes quod passum habeat distinguere gradus i medicina, &

manifestum est quod primo in comparatiōe ad corpus huma-
num temperatum. Concederet igitur Auerrois, quod cum du-
plici dosi mellis posita una sandalorum si compositū ex ipsis
corpori humano temperato daretur causaret in ipso calidita-
tem eandem quam medicina gradus primi utriusque acceptis
æqualibus partibus. Si uero cum tribus dosibus una dosis po-
neretur applicareturque & daretur corpori humano tēperato il-
li esset ueluti medicina calida in secundo, & sicut illa dosanda.
Et forte quia illa una dosis essetiam cōuersa a tribus dosibus, ut
in cōsequētibus apparebit ideo sensibilibiter loquendo eūdem
produceret effectum si eius tanta quantitas acciperetur quanta
sunt tres doses solæ ipsius mellis & idem, quod illa efficeret, qđ
si tota medicina resultans ex talibus nō detur in una assumptio-
ne corpori humano sed eius aliqua pars dico, quod non ageret
in ipsum eo modo quo medicina tertii uel quarti gradus. Nam
ex cōmistiōe mellis uel sandalorū nunquā potest confici me-
dicina quam mel calidior uel frigidior, quam sandali per con-
uersionem alterius ab altera. Nam a tribus dosibus mellis, una
dosi sandalorum uel conuertitur, uel parum abest. Et non am-
plius est mīstio, si enī duæ doses addūt gradum unum calidita-
tis forte tertia dosis unū gradum etiā superadiūget, & erunt gra-
dus duo in quibus mellis complexio constat facto, itaque tēpe-
ramento ex medicinis oppositæ qualitatū in eisdem gradi-
bus per aliquam multiplicationem alterius altera tandem con-
uertetur sicut distincte in sequētibus explicabimus, in proposi-
to autem conceditur quod in respectu corporis humani multi-
plicatiō quantitatis multiplicat gradum, respectu uero formæ re-
sultantis per totam medicinam mīstam non sic. Quia cum per-
uenerit ad gradum alterius componentium quod multiplica-
tum fuerit, non amplius in gradibus augebitur. Et quum dicitur
ab Arnaldo non minus esset medicina talis cum suo contrario
addita dosi quam simplex. hoc conceditur tunc maxime quan-
do plures doses unius unam dosim alterius in se conuerterint

Nam doses tres mellis cum una sandalorum si ex ipsis accipia-
tur una dosi, nō minus nisi forte insensibiliter corpus humanū
alterabunt quam una dosi solum simplicis mellis, & hoc quā-
tum est ex ratione qualitatis, & si nō est mistio multiplicata toti-
ens dosi alterius nō erit dosatio ibi assignanda tanquā i medi-
cina composita, sed solum tanquā in simplici, & propterea doses
plures cū medicina cōtraria plus corpus humanū alterant, quā
una sola dosi ipsius simplicis medicinæ. ubi tamē seruatur mi-
stio, & fiat mistum quod non sit tanti gradus quanti est alterum
componentium, proculdubio tenendum est quod medicina
cōposita est dosanda secundum quantitatem gradus qui uario
modo & diuersimode resultat ex mistura tali facta ex pluribus
dosisbus alicuius ipsarum supra alteram. Si uero utriusque medi-
cinæ simplicis accipiantur plures doses, & nō tātum unius plu-
res & alterius una sola. Si quidem accepta fuerint in dosibus æq-
libus idē penitus sentiendū est de misto resultante ex ipsis quod
prius sentiebatur de misto resultante ex una dosi utriusq; ipsorū.
Si uero plures unius doses quā alterius acceptæ fuerint, tunc ui-
dendum & considerandū quo numero, uel unitate altera, alterā
in dosi excedat, & secundum numerum dosium utriusque addē-
dus est gradus deīde aliqd remittendū est ex gradibus medi-
cinæ habentis pauciores doses, & aliquid addendū medicinæ ha-
bentis plures doses sicut exempli gratia si sumerētur doses quin-
que mellis & tres sandalorū diceremus, quod medicina ex his
composita esset calida in aliqua denominatione, propter duas
doses in quibus medicina calida medicinam frigidam superat,
& talis medicina composita in una sui dosi non tantum ad calī-
ditatem humanum corpus alteraret quātum una dosi sola mel-
lis. Quamuis aduertamus hoc loco proportionem etiam arith-
meticam seruari, sicut enim tres doses mellis per binarium nu-
merum uincunt dosim unam sandalorum, eodem modo per
eundem binarium quinque doses mellis uincunt tres doses san-
dalorum, tamen quia non tantum est una dosi medicinæ tem-

perata producta ex tribus dosibus utriusque, sed plures, ut infra uidebitur, ideo quinque mellis cum tribus sandalorum non facerent medicinam compositam calidam in secundo, sed infra ipsum. Id quoque non est hoc loco prætereundum quod cum dicimus medicinam ex pluribus dosibus plurium medicinarum compositam esse tanti gradus intelligimus in setali medicina considerata, nam tantum posset dosis multiplicari, quod gradum interderet, quare licet doses tres mellis & una sandalorum faciant medicinam calidam in secundo, sicut erat mel solum, non tamen talis medicina est solum dosis una, sed ad minus doses tres, nam sandali iam ponuntur esse conuersi, & quia fundamentum omnium prædictorum est, quod duplicata quantitas medicinae gradum superaddit, ideo ne uideatur, quæ diximus omnia esse uana fingnum apponam quo ita esse euidentissime appareat, sumptum uero est ab Auerroio quinto colliget. Si enim acceperis medicinam, quæ sit calida aut frigida in tertio gradu si duplicetur augebitur gradus qualitatis, & ipsa de necessitate interficiet sicut interficit uenenum. Medicina itaque eius censetur gradus, cuius effectum produxerit. Duplata igitur, quæ est tertii gradus, ex quo interficit, iudicabitur quarti.

Caput tertium de gradu medicinae compositae ex simplicibus oppositarum qualitatuum indistinctis gradibus secundum Arnaldum, & de eius positionis confutatione.

Extractandum post prædicta de gradu medicinae compositae ex simplicibus oppositae qualitatuum indistinctis gradibus, per hoc enim poterimus faciliter ueneri gradum medicinarum compositarum ex simplicibus indistinctis gradibus eiusdem qualitatis, Sed quia alium nobis Arnaldus graduandi modum reliquit, quam approbemus, ideo in graduandis compositis medicinis primo modum eius reprobabimus, in quibus non satis sane dixerit, po

ista nostra sententia qua breuius atque facilius poterit explicabitur. Sentit autem Arnaldus aphorismo trigesimo primo tractatus sui, quod medicinae temperatae si inuicem misceantur quantum ex ipsis est solum temperamentum producant, in quo satis nostrae sententiae uidetur consentire. Aduertendum tamen est quod forte & medicinae temperatae & quae eiusdem qualitatis, & gradus sunt improprie misceri dicuntur, quamuis temperatae & quae eiusdem gradus sunt & qualitatis distinctarum specierum sint & naturarum, nam hic mistio consideratur a nobis penes qualitatem illam uirtualem de qua superius habunde locuti sumus, quae in temperatis & in his quae eiusdem gradus & qualitatis sunt, nec agit, nec patitur, quauis forte naturae talium per actuales qualitates inuicem, & agant & patiantur, & ut sic misceantur utpote distinctarum specierum existentes. Secus uero quatenus eiusdem qualitatis uirtualis existunt. Ponit etiam idem Arnaldus ut eius ordine progrediar in aphorismi trigesimi secundi expositione, quod si temperatum misceatur distemperato, quod distemperatum remittitur, quod licet uerum sit, non tamen propter rationem quam ipse existimauit. Supponit enim quod si medicina calida in primo misceatur cum temperata, quod partes calidae inuicem aggregantur, & quia calidum in primo secundum ipsum habet caliditatis partes duas, propterea quod ponit temperamentum ueluti unitatem, & ad gradum primum subduplam habere proportionem, quibus duabus partibus si addita fuerit pars quae intemperato est erunt caliditatis partes tres, si autem partes frigidae quae in calido in primo & intemperamento existunt simul copulentur erunt frigiditatis partes duae nam calidum in primo qualitatem temperamenti continet & aliam superaddit quibus inuicem iunctis erit gradus primus secundum sui denominationem in proportione dupla ad temperamentum, quod partem unam tantum continet qualitatis primi gradus, habet autem & gradus primus partem unam frigiditatis sicut & temperamentum, nec in hoc, uel tempera-

mentum ipsum superat, uel ipse temperamentum, his suppositis arguitur ab ipso, si per medicinam temperatam additur una pars caliditatis duabus, quæ sunt & continentur in gradu primo caliditatis. Et per eandem medicinam temperatam additur una pars frigiditatis alteri, quæ erat in eodem gradu primo. Ergo multo plus proportionabiliter additur uni parti frigiditatis alia parte frigiditatis supra iuncta, quia fit duplum eius quod prius erat quàm addita una parte caliditatis super duabus. Nam ex tribus partibus caliditatis ad duas, quæ prius erant in calido in primo fit solū trium ad duo proportio sequialtera. Et propter hanc rationem inquit Arnaldus medicina temperata addita medicinæ calidæ in primo de illius caliditate remittit. Nam in calido gradus primi partes calidæ in duplo sunt ad partem frigidam, sunt enim illæ duæ hæc una. Et per compositionem temperatæ cum calida in primo fit proportio sexquialtera facta cōparatione partium calidæ ad partes frigidas, quæ sexquialtera proportio proculdubio minor est quàm dupla. Hæc est tota eius sententia quæ ut potui clarius enarraui. Sed huius fundamentum ex antedictis constat esse falsum. Nō enim gradus primus supra temperamentum duplā proportionē habet, sed solum ut diximus sexquartā sumpto temperamento in medio iusticialis latitudinis in gradu ut quatuor, uerum autem est quod frigiditas, quæ est ut quatuor in temperamento in proportionē maiori addit supra frigiditatem ut tria, quæ est in primo gradu caliditatis, quàm addat caliditas, ut quatuor eiusdem temperamenti ad caliditatem ut quinque, quæ est in eodem gradu primo. Nam frigiditas temperamenti ad frigiditatem primi gradus caliditatis proportionē habet sexquiterciā, caliditas uero eiusdem temperamenti ad caliditatem gradus primi unā subsexquiquartā habet proportionē. Tātū enim gradus remittit de una qualitate temperamenti quātum supra temperamentum addit de opposita, Et hoc i prædictis cōparationibus de facili intelligitur, quod si rursus uelimus accipere proportionē quā habent partes calidæ oēs ad partes calidas primi gradus tātū & proportionē quā habent frigidae oēs partes ad partes frigidas primi gradus caliditatis

tatis facta commistione ex medicina calida in primo & temperata. procul dubio inueniemus esse auctam proportionem partium frigidarum omnium ad partes frigidas calidæ in primo quā sit aucta proportio partium omnium calidarum ad partes calidas primi gradus. Ex temperamento enim sumuntur partes quatuor frigiditatis. ex gradu autē primo caliditatis tres. quæ additæ prædictis. quæ erāt quatuor septem conficiunt. quarum ad tres proportio est dupla sexquitercia. Si uero omnes capiantur calidæ & conferantur calidis primi gradus tantum. procul dubio minor quam ea. quæ dicta est erit proportio. Sunt calidæ partes primi gradus quinque. quatuor uero temperamenti. que simul positæ nouē cōstituūt quarum proportio ad quinque est super quadrupartiens. Constat autem quod in maiori proportionē frigiditas temperamenti addit ad frigiditatem primi gradus quam caliditas eiusdem temperamenti addat ad caliditatem eiusdem. Et ideo uerum est quod medicina temperata remittit medicinam calidam in primo. quantum autem remittat. posterius erit manifestum. Non enim puto aliquo prædictorum modorum distinctā posse à nobis cognitionem haberi quantū scilicet una medicina de altera deprimat in mistione illarum ad inuicem. De medicinis uero oppositarum qualitatū in distinctis gradibus tenet Arnaldus quod semper gradus inferior superiorem deprimat plusquam per unum gradum. quod sic conatur ostendere. accipiat inquit medicina frigida in primo. accipiatur quoque medicina calida in secundo. & accipiantur partes utriusque qualitatis. quæ sunt in uno quoque eorum & addantur calidæ calidis. & frigidæ frigidis & deinde proportio calidarum ad frigidas inspiciatur & conferatur etiam proportio quam habeant partes calidæ ad partes frigidas in calido secundi gradus ad proportionē quā uim hēnt partes oēs calidæ simul ad partes frigidas quæ sūt in medicina cōposita ex medicina calida in secundo. & frigida in primo. Et manifestum est secundum Arnaldū quod calidū in secundo. hēt partes quatuor caliditatis & unam frigiditatis. frigidū

uero in primo frigiditatis habet ptes duas & unā caliditatis ma-
nifestū ēt est quod partibus uniformibus simul cōiunctis erūt
caliditatis partes quinque & partes frigiditatis tres, qđ si capiatur
proportio inter has partes manifestum est, quod nō resultat pro-
portio eadē quā in utrouis cōponentium per se conspicieba-
tur. nā in calido gradus secundi partes calidā maiore proportionem
habent ad partes frigidas quā in composita ex calido in se-
cūdo & in frigido in primo, propterea qđ ibi est proportio qua-
drupla hic autē supbi partiens. Rursus in medicina frigida in pri-
mo est caliditas secundum eum media pars frigiditatis. in medi-
cina uero composita est plus quam medietas caliditatis sicut
constat de tribus respectu quinque quare cum medicina cō-
posita non habeat unam qualitatem quā respectu alterius qua-
druplam habeat proportionem non poterit esse in gradu secū-
do quia talis gradus per quadruplam constituitur proportionē.
In gradu autē primo etiam esse non poterit propterea qđ una
qualitas plus est q̄ medietas respectu alterius. primus autē gradus
resultat p proportionem duplā unius qualitatis ad alterā & hoc
modo inquit Arnaldus patet quod frigidum in primo remittet
calidum in secundo infra finem primi & idem frigidum in pri-
mo deprimet calidum in tertium infra finem gradus secundi &
calidū in quarto itra finē gradus tertii. Et rō huius est secūdu Ar-
naldū quia qualitas, quā ē in gradu inferiori non inuenit qualitē
gradus superioris liberā sed ligatā cū aliqua portioe qualitatis na-
turæ inferioris & ideo q̄litas inferioris gradus illi addita plus distare
facit a tēpamento quā ipsa p se sufficeret. Sed i his dictis iā appa-
ret falsitas. nā q̄litas nō debet ueluti medietas primi grad⁹ sup-
poni nec pro q̄rta pte secūdi, uel pro octaua tertii uel pro sexta
decima quarti, nā (ut mōstrauimus) secūdu gradus caliditatis ex-
cederet extremum ipsius latitudinis propterea quod tempera-
mētū iustificiale excedit gradū mediū latitudinis naturalis, qui ē
gradus quartus respectu cuius gradus primus habens duplam
proportionē ēēt, ut octo. & secundus gradus esset ut sexdecī &

tertius, ut triginta duo & quartus ut sexaginta quatuor quæ nihil absurdus. Proposito etiã temperamēto tanquã unitate & gradu primo tanquã binario, & gradus secundo tanquã quaternario, & sic deinceps cōstituta semp proportionē duplā gradibus suo modo manifestissima incōueniētia & absurda sequentur, impossibile enī est quod gradus inferior deprimat superiorem oppositæ qualitatē aliquāto plus quã gradus ipse inferior distet a temperamēto, ageret enim ut cōstat ultra gradum propriū. Nā si frigidum in primo coniungatur calido in secundo, & plus deprimat de calido in secundo quã ipsum sit frigidum, supra tēperamentum pono p̄ impossibile illud, quod a frigido in primo debet deprimi ex calido in secundo esse separatum ita qđ in aliquo subiecto sit caliditas sola maior uno gradu supra tēperamentum, & tunc quero an medicina frigida tātum in uno gradu illā corrumpet, an nō, & manifestum quidē uidetur quod nō, quia a proportionē minoris in æqualitatis proueniret actio, immo fortius corruptio quod est impossibile. Dices forte quod accepta pte illa, quæ ex calido in secundo diminueretur p̄ frigidum in primo posita in aliquo subiecto non esset ultra gradum primū calida. Propterea quod ratione tēperamenti in medicina calida in secundo gradu dicebatur ultra unum gradum. In se uero cōsiderata sine tēperamēto nō dicebatur tātū gradus. Sed hoc nihil facit præinductæ rationi, accipio enim partem hanc esse cum tēperamento sicut est quādo ponitur in calido gradus secundi, nam aliter nunc diceretur diminui ultra gradum unum, ex quo gradus denominat semper cōposito sibi temperamēto, nam & frigidum in primo p̄ duas medietates dicitur secundum ipsum quarum alterā hēt ex tēperamento, alterā uero ex eo, qđ sup̄ addit. In proposito igitur si ponatur calidum ultra primū gradū, manifestum est qđ frigidum in gradu primo præcise nō reducet ad tēperamentum, quod tamē deberet secundum eius rationē, quia frigidum in primo ultra gradum unū pōt remittere de calido gradus secundi. Rō quoq; Arnaldi mihi nō potest uideri nō erro

litatum in gradibus tamen æqualibus. Nunc consequenter per
scrutandum nobis est, & determinandum de gradu medicinæ
compositæ ex simplicibus oppositarum qualitatuum, sed in gra-
dibus distinctis existentibus. Et dicendum in hoc generaliter
est secundum Auerroem, quod medicina gradus inferioris per
tantum medicinam gradus superioris remittet, quantum ipsa in-
ferior medicina distiterit a temperamento. Nec obstat quod
dicit Arnaldus esse dictum hoc irrationabile, neque experientia,
neque ratione ulla constans, quia experientia habetur de naturis
rerum, hic autem agitur de mensura complexionis. Ratio etiā
inquit Arnaldus assignari non potest, nam si frigidum in primo
habeat respectu temperamenti proportionē duplam, quia ha-
bet partes duas frigiditatis, & unam caliditatis, si cōponatur præ-
dicta medicina cum calido, in quarto resultabit proportio par-
tium calidarum ad partes frigidas dupla, & sic erit calida, in pri-
mo cuius est talis proportio, & non in tertio. oporteret enim quod
proportio esset tripla, quæ propria est gradui tertio. Ergo ratioe
proportionis, quam in gradibus assignat Auerrois, non possu-
mus, inquit Arnaldus concludere id, quod dicit Auerrois de
remissione medicinæ superioris, sed longe aliud. Sunt enim in
calido quarti gradus partes quinque caliditatis ex quo respectu tem-
peramenti habet proportionem quincuplam, & est in eodem ps-
una frigiditatis. Iunctæ uero quinque partes caliditatis uni, quæ erat in
frigido, in primo erunt sex, & si una frigida iungatur duabus par-
tibus frigidis, quæ erant in frigido primi gradus, erunt tres, inter
has autem partes dupla nascetur proportio, quæ est primi gra-
dus ad temperamentum. Et sic patet secundum hanc rationē fri-
gidum in primo quodcūque calidum ad gradum primum, uel infra
ipsum deduceret, quæ omnia inquit Arnaldus, sunt deliramenta & fa-
tuitates, probat autem tot caliditatis partes, & frigiditatis esse in cali-
do in quarto & frigido, in primo computata semper parte una tem-
peramenti, quæ in gradibus omnibus cōcluditur. Aliud igitur dicit
Auerrois, & aliud sua fundamenta demonstrat. Qui si dixerit quod

eius ratio in hoc sustinetur, & fundatur, quia quantū una qualitas fortificatur supra temperamentum tantū potest reprimere contrariā, & q̄a frigidum in primo per unū gradum superat temperamentū, per tantundē remittet calidū, in quarto. Sed contra, quia secundū Auerroim, nō potest hoc dici p̄p̄ea quod nō eadem seruatur proportio in gradibus, nā proportio quā ē gradus primi ad temperamentum, non est aliorū graduum ad gradum primum. Hæc sunt quæ Auerroi obiicit Arnaldus, quæ non puto hēre uim maximā, si q̄s ea, quæ præmisimus oia bene aduerterit. Dicamus igitur quod exp̄ientia, & rōne constat tantum medicinā superioris gradus deprimi ab opposita inferioris gradus quātum hæc distiterit a tēperamento. exp̄ientia inquam eo mō quo cōplexio medicinæ simplicium est repta ab effectu quē in corpus hūanum producūt. Rōne uero nō ea, quā ipse sup̄induxit, & ascripsit Auerroi, qui nō senfit qd̄ ille existimauit de proportionē graduū ad tēperamentū, & qd̄ primus ad illud duplā hēat proportionē, sed eius rō est, q̄a quēadmodū additio in gradibus p̄ ordinē naturalē nūeri cōficitur, ut sup̄ior respectu inferioris addat gradū unū. Similiter subtractio seu dimiūtio & remissio debet fieri prædicto mō ordine retrogrado scdm̄ naturalē nūeri cōstitutionē. Quia igitur medicina calida, i quarto hēt latitudis iusticialis gradū extremū includentē latitudinē totā caliditatis, quæ respectu nō gradus dicitur eē, ut octo respectu uero mediæ latitudinis in q̄ cōsistit æqualitas, ut q̄tuor. Si igitur accipiat gradus octo caliditatis i una dosi alicuius simplicis medicinæ calidæ, in quarto, & accipiat et̄ dosis una frigida, in primo gradu, quæ respectu totius latitudis frigiditatis est, ut q̄nq̄, respectu uero tēperamenti, ut unū, & dux hæ medicinæ inuicem misceātur calida, uidelicet in quarto, & frigida i prio. māifestum ē qd̄ illa, q̄ est quarti gradus debiliore uincet, quæ est gradus primi, uirtus tamē fortioris debilitabitur, quātū uirtus inferioris superat tēperamentū. Et q̄a frigidū in prio per gradū unū tēperamentū excedit calidū, in q̄rto ad calidū, in tertio faciet declina

re. Simili quoque ratione si eadem frigida medicina primi gradus addatur calida tertiæ ad gradum secundum reducet. Ita ut generaliter loquendo gradus inferior medicinae oppositæ qualitatis habere debet tantum id quod subtrahitur. gradus uero superioris medicinae ut id a quo fit subtractio. Et rationabiliter quidem hæc omnia ex eodem Auerrois fundamento nascuntur. Si enim frigidum in quarto calidum in quarto in proportionatis quantitatibus reducitur ad temperamentum medicina igitur frigida in tertio admixta prædictæ calidæ in quarto in eadem proportionem arithmetica debet minus posse, in qua deficit medicina frigida in quarto, deficit autem ab ea per unum gradum. ergo in uno gradu minus debet medicina prædictam alterare posse. Illa autem, quæ erat in gradu quarto, poterat ad æqualitatem usque remittere. ergo frigida tertiæ debet uno gradu minus posse, quare ex ipsis inuicem mixtis resultabit medicina calida in primo. In eadem etiam proportionem debet minus frigida in secundo in respectu ad frigidam in tertio, & simili modo debet habere frigida in primo ad frigidam in secundo. Et sic fundamenta Auerrois non solum deseruiunt in graduum intensiōe, sed etiam in remissione eorundem quando fit medicinarum oppositarum qualitatū, & graduum compositio. Ratio autem, quæ inducebatur ab Arnaldo in confutatione positionis Auerrois, non est ad propositum, sed procedit ex falso intellectu positionis Auerrois. Non enim ponit gradum primum in geometrica proportionem duplam in dupla proportionem excedere temperamentum. Sed solum eundem excessum primi ad temperamentum, quo secundus primum excedit per solius unitatis additionem. Quod si temperamentum capiatur pro ultima unitate à qua constituitur ad ipsam solam gradus primus est duplus, & eodem modo dici debet de gradibus supra temperamentum inuicem collatis modo proximi accipiantur, & in hoc intellectu argumenta Arnaldi contra Auerroem non procedunt. nam secundum eius positionem falsum supponit quod non tantum unus gradus distet ab alio quantum primus distat a temperamento. Nam si hoc sen-

fisset Auerrois non posset substineri, quod quantū inferior qualitas téperamentū superat tantum de qualitate opposita in gradu superiori posset reprimere. Nam ad quoscunq; gradus non eandem habet proportionem, quare nec respectu cuiuscunq; poterit cōsimilem effectum producere sicut cōtra ipsum superius demonstratiue cōclusimus suppositis eius fūdamētis, quæ philosophiæ principiis aduersantur. Sed forte & ipse aduersus nos insurgeret inquiens quo nam pacto eadē primi gradus frigiditatis medicina potest de calida quarti gradus & tertii tantumdem reprimere. s. gradum unum cū non eadē respectu utriusq; seruet proportionē cū tertius ad primum sit supbipartiēs, quartus uero ad eundē suptripartiēs. Ad quod respondendum. qđ eadem medicina tantum potest de fortiori quātitatiue remittere quantū de inferiori, & minus forti, nō tamen tantū proportōnabiliter. nā medicina frigida in primo ex calida in quarto respectu temperamēti remittit solū partē quartā. ex medicina uero calida in tertio partē tertiā, & hoc intelligendū est in primis dosibus utriusq; nam tāta quātitas accipi posset, quod nihil sensibilter de medicina gradus superioris diminueretur. Et probabiliter quidem sic cōtingit, quia medicina dicitur tāti gradus respectu qualitatis habitualis, nō autem respectu qualitatis actualis, nā forte in hac maius esset dubium quomodo tantūdem ab eadē ex superiori, & inferiori medicina posset deprimi cum superior resistat magis actioni alicuius agentis quā inferior, sicut uero de qualitatibus habitualibus cū utraq; mīstione. nō ueluti qualitates actuales habeant, quāuis una alterā remittat, & forte talis remissio sequitur, nō per actionē qualitātū habitualiū, inter se. sed per actionem & passionem qualitatum actualium, ad quas habituales sequūtur. Et hoc modo, eidē secundum proportionē eandem arithmeticā imo idē absolute deprimetur per frigidā, in primo ex medicina calida. in quarto & medicina calida, i tertio. & in hoc qualitas habitualis in medicina composita ex simplicibus magis habebit rationē numeri producti ex subtractōe

gradus inferioris a gradu superiori, quā habeat rationem qualita-
tis refractæ ex actione contrariarum qualitarum adinuicē. Quā-
uis per actionem contrariarum qualitarum sit producta. neque
forte etiā est necesse, ut quantū contrariæ qualitates actuales in
gradibus naturalis latitudinis se remiserint tantum habituales.
qualitates sese refrangant. forte. n. minorem maior remissio cō-
sequetur, maiorem minor. nam qualitates secundæ (sicut poni-
mus) qualitatem illam habitualement, quāuis ex actiōe qualitarum
primarum eueniant in cōposito inmixto, tamē una habeat aliam
refrangere secundum rationem numeri subtracti, & a subtrahē-
te præcedente tamen actiōe qualitarum primarum, dixi autem
qualitatem habitualement, qualitatem secundam, quāuis calidum.
frigidum humidū, & siccum dicantur a medicis et philosophis
qualitates primæ. propterea quod in medicina est qualitas secū-
da, quāuis in corpore humano reducta ad actum dicatur quali-
tas prima. Hæc oīa patent recte speculanti. Aduertendum etiā ē
quod subtractio a medicina calida in quarto gradu, uno per fri-
gidum in, priō, non est etiā forte necesse, quod superaddita alia
dosi fiat calida in gradu secundo, quāuis hoc fuisset necessariū
dicere secundum positionem Arnaldi. nam non tantum una
dosis esset, sed plus, esto quod esset deducta ad gradum tertiū.
accepta tantum una dosi talis medicinæ cōpositæ, & calidæ in
tertio necesse est dicere, quod superaddita frigida in primo re-
mitteretur ad gradum secundum, cuius rursus accepta dosi, &
superaddito frigido in primo reduceretur ad gradum primum.
& sic deinceps. Ponamus igitur figuram huius capituli, ut exē-
plo pateant, quæ ratione mōstrauimus.

D

Quæ diximus de remissione medicinae calidæ a medicina frigida, e conuerso intelligendum est de remissione medicinae frigida a medicina calida, & idem intelligimus de qualitatibus passiuis, uidelicet de frigido, & de sicco. quid autem ex frigida & calida in eisdem gradibus fiat, ex proprio capitulo dignosci potest.

Caput sextum de inuentione gradus medicinae cõpositæ ex simplicibus eiusdem qualitatis.

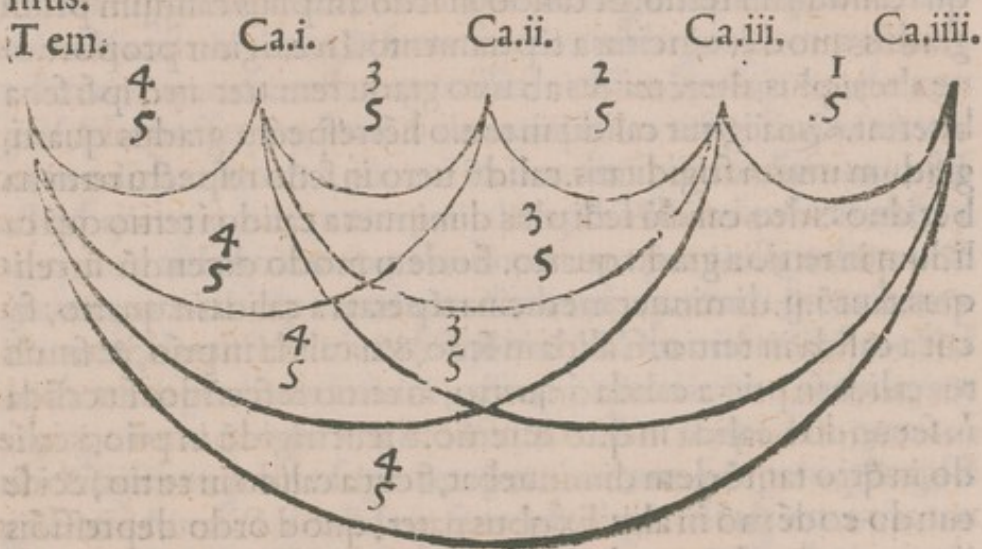
P Er prædictam methodum facilem etiã nobis, & clarã uiam acquisiuius de inueniendo gradu medicinae cõpositæ ex medicinis eiusdem qualitatis i distictis tamẽ gradibus, quãuis Arnaldus in hoc accuset

Auerroim, quod fuerit diminutus non tradens determinatam remissionē in ipsis, sed solum per remotionē aliorū graduū docet, qui gradus non oriatur, nam qui fundamēta Auerrois in hac materia recte tenuerit examissim retractionis quantitātē assignabit, nec eum mordebit, quod ueluti ignarus pratermiserit. Sciendum igitur, quod tertius gradus caliditatis sunt septem octauī gradus, quarti eiusdem caliditatis, nam gradus quartus super temperamentū est ut octo respectus totius latitudinis tam naturalis quā iusticialis, & prædicti septē, sunt octauī septē integrā, incipiendo a non gradu totius latitudinis. Secundus uero gradus sunt sex octauī eiusdem gradus quarti secundū eandem rationem, & primus gradus quinque octauī eiusdem prædicto modo intelligendo, E contrario uero tertius gradus frigiditatis est unus octauus caliditatis quarti gradus. Secundus uero frigiditatis duo octauī, primus uero tres, his supradictis dicamus, quod si componatur medicina calida, in primo cum medicina calida in quarto, noticia cōplexionis cōpositæ medicinæ hoc modo habebitur. Scitum enim iam est, & exploratum, quod cōmistiōe medicinæ frigida in gradu primo cum medicina calida in quarto resultabat calida in tertio. Accipiendi igitur sunt gradus caliditatis infra temperamentū in medicina frigida in primo, & manifestū est, quod sunt tres, iam enim diximus, quod primus gradus frigiditatis sunt octauī quinque; caliditatis arguatur modo sic. Ex gradibus octo, qui sūt tota latitudo caliditatis gradus tres caliditatis minuunt gradum unū. Ergo gradus quinque qui sunt in medicina calida in primo minus proportionabiliter diminuēt, quā minus habēt de frigidityte diminuenta. Manifestum autē est ex regulis arithmeticæ, quā solum diminuēt tres partes quinque partiū unius gradus, diuiso. n. gradu, qui remittitur in partes quinque, si tres gradus totas illas quinque aufert per admistiōē quinque partium frigiditatis, quinque gradus tres quantas tantū tollent per admistiōem trium partiū frigida tantum, Vel clarius dicamus, quā a nō gradu usque ad gradum primum frigiditatis supra temperamentū sunt

quinque, in calido uero in primo sunt tres. Si igitur quinque partes frigiditatis diminuunt unum integrum siue unum gradum de medicina calida in quarto, quod integrum, seu qui gradus est unum octauum eius. tres igitur partes remittent de eadem medicina calida in quarto tres quantitates eiusdem unius integri, uel gradus quidem unum octauum. Quod supponitur diuisum in predictas partes quinque, & hic modus est facilis, & clarus, & seruat in remittendo proportionem arithmeticam, ut aia duertenti apertissime constat. Per hanc eandem regulam, scire possumus, si medicina temperata admisceatur medicina calida in quarto, quantum ex hac diminuetur. Et manifestum est quod quatuor quante partes per talem admistionem auferuntur. si. n. quinque hoc est frigidum in primo diminuunt per unum gradum integrum quatuor. i. temperamentum. diminuunt quatuor quantitates secundum regulas arithmetice discipline. Modo consimili, si medicina secundi gradus caliditatis misceatur medicina calida in quarto, reperietur complexio medicina ex his composita, quae medicina frigida in primo supra temperamentum habet partes quinque frigiditatis. Medicina calida in secundo supra idem temperamentum habet partes duas frigiditatis infra temperamentum, & illa dat integrum. haec igitur dabit duas quantitates partes, si uero medicina calida, ut tria misceatur cum ea, quae est calida in quarto secundum eandem rationem diminuet quintam unam partem. Eodem modo si medicina eadem calida in secundo misceatur medicina calida in tertio, diminuet ipsam per predictas quantitates partes. Calida uero in primo quantitates tres, temperata uero quatuor. At uero si coniungatur calida in primo, cum calida, in secundo tres predictas quantitates fortioris remittet, temperata uero quatuor, & easdem diminuita calida in primo. R. o. at quare plus diminuat gradus secundus caliditatis a gradu tertio, quam gradus tertius diminuat a gradu quarto, & similiter plus gradus primus a secundo, quam secunda a tertio. Et amplius etiam temperamentum a gradu primo quam primus a gradu secundo est, quia secundum gradus frigiditatis inclusa in ipsis fit depressio semper a calido. Et plus & minus secundum proportionem arithmeticam, quam in numeris.

reperitur nō aut depressio fit secundū numerū graduum caliditatis, ex quo in hoc sunt similia, & nullā habent contrarietate, quia igitur gradus tertius caliditatis habet gradum unū frigiditatis, per quē distat a gradu quarto. Gradus uero secundus duos, igitur respectu cuiuscūq; plus caliditatis remittet calidum in secundo, quā calidum in tertio. Et calido in secundo amplius calidum primi gradus, quod ēt uincitur a temperamento. In ea igitur proportionē alter plus, alter minus ab uno gradu remittet, in quā ipsi se habuerint. Quia igitur calidū in tertio hēt respectu gradus quarti, gradum unum frigiditatis, calidū uero in secundo respectu tertii habet duos, ideo calidū secūdi plus diminuet a calido in tertio quā calidum in tertio a gradu quarto. Eodem modo dicendū in reliquis, tantū, n. diminuet medicina temperata a calida in quarto, sicut a calida in tertio. Calida in secundo, & a calida in primo, & similiter calida in primo a calida in quarto, in tertio & secundo. Et calida in secundo a calida in quarto & tertio. Sicut frigidū in primo, a calido in quarto tantūdem diminuebat, sicut a calido in tertio, & in secundo eodē modo in aliis. Ex quibus patet, quod ordo depressiōis in proportionibus graduum in medicinis eiusdē qualitatis, & diuersorū graduum est idē cū ordine exaltationis graduum, & eadē seruat proportionē. Ex his ēt manifestum est, quod gradus nō tantū tres metas habet, sicut nonnulli ponunt, sed saltē metas quinque sicut ex ordinata depressione scdm numerū eiusdē qualitatis ipsi monstrauius. Immo nō tantū gradū in tres mansiōes partitur, sed in infinitas. Et ut dicit Auerrois sexto colliget, sunt in diuiduorū tot preparatiōes fixæ pp materiæ possibilitatē, ut eas per signa cognoscere nō possimus. Et priō theoricæ cōplexiōnes quodāmodo ifinitæ sunt, ponendæ forte tantū sunt metæ tres sensu diiudicabiles. Quod si si habet necessario ponendū quod in cōmistiōe tertii gradus cū quarto eiusdē qualitatis, & in eadem dosi non uariatur meta sensibilis quarti gradus. Quāuis compositum ipsum locetur infra summū situm eius in quo primo constitebatur medicina eleuationis gradus. Secūdus ue-

ro gradus ponet gradū quartum in meta scda. Gradus at prim⁹
eundē quartū infra medium scdæ metæ. Et quēadmodum inter
gradum, & gradum est æqua proportio, ita etiā ab una meta ad
aliā, quando per gradus proportionales fuerint productæ, ut
autem quæ prædiximus pateant subscripta figura sic explicabi-
mus.

quot enim partes subtrahit medicina inferior a summa, quæ est
quarti gradus totidē sumit a superiori qualibet, ut tractus i præ-
dicta figura præsignant. Ad cognoscendum uero, quæ meta sit
diuide gradum i partes quinque, & ex quintis partibus iudicabis.
Partiemur. n. gnq; quintas in partes tres, & primas dabimus pri-
mæ metæ, secundas mediæ, tertias postremæ. Quare subtractio
per unam quintam partem solum non uariabit metam, nisi po-
suerimus in infima parte alicuius metæ priorem simplicem me-
dicinam fuisse positam, Si uero per quintas duas in media me-
ta gradus locabitur, & eodem mō tu speculari in reliquis.

Caput septimum de cognitione cōuersionis unius medici
næ ab altera secundum unam opinionem.

Nquirendū deinceps est, & pscrutandū quot doses
regrat una medicina, ut aliā cōuertat ad sui denoīatio
nē, siue fuerit medicina oppositæ qualitatis, & eiusdē
gradus, siue distinctorū graduū, & oppositæ qualitatis,
siue his modis oppositis. Et demū tam de conuersione mino
ris a maiori, quā ecōtra, & in his quidem forte respondebit aliq
dicēs suppositū iā ē, qđ iūctis medicinis oppositæ qualitātū in
eisdē tamen gradib⁹ fit tēperamentū, si i primis suis dosibus co
pulētur. Suppositū ē est, qđ a duabus dosibus medicīa oppo
sitæ q̄litis diminuebat medietatē eius, qđ diminuebat ab una do
si q̄bus stātibus dicitur, qđ medicīa calida i quarto i una dosi iū
cta, cū frigida i quarto fit tēperamentū, ad qđ si supaddatur do
sis alterius medicīæ cōponentis prouēiet gradus medius cōple
xionis qđ debetur medicīæ adiūctæ, & totū cōpositū erit in se
cundo, qđ qđē probabile illis ē, qā duplata uirtute agētis sub du
platur actio sui cōtrarii, qđ erat ei uirtute æq̄le. Si igitur frigidū in
q̄rto potuit calidū i q̄rto reducere ad tēperamentū, calido du
plato reducet ad gradū scđm unū, tamē necesse ē dicere qđ me
dicinā tēperata ex primis dosibus oppositæ medicīnæ i q̄rto
hēt plures doses p̄pæ, qđ iā demōstratū ē, qđ medicīa tēperata
nō pōt i una dosi ultra q̄tuor q̄ntas ptes ab aliquo gradu remit
tere. Hic at remittit itēgra duo, q̄ sunt decē q̄ntæ ptes, & sic plu
res doses hēt ēt quā duas, qđ si obstat q̄spiā dicēs nō ēē possibile
medicinā tēperatā hēre plures doses, quā sint i nūero partiū cō
ponentiū ipsam, ptes uero cōponentes erāt duæ doses tātum.
igitur medicīa tēperata nō hēt plures doses, quā duas, dicendū
scđm hāc opinionē, qđ nisi eēt qđ singulæ cōponētiū hēnt sin
gulas doses ad mortificadū, & nō est icōueniēs, qđ ex duab⁹ do
sib⁹ medicīnæ i q̄rto fiat medicīa tēpata, q̄ hēat plures duabus
dosib⁹ eiusdē medicīæ tēperatæ, utputa doses duas cū dimidia.
Et iō huic tēpatæ addita medicīa calidæ i q̄rto dosis altera cōfi

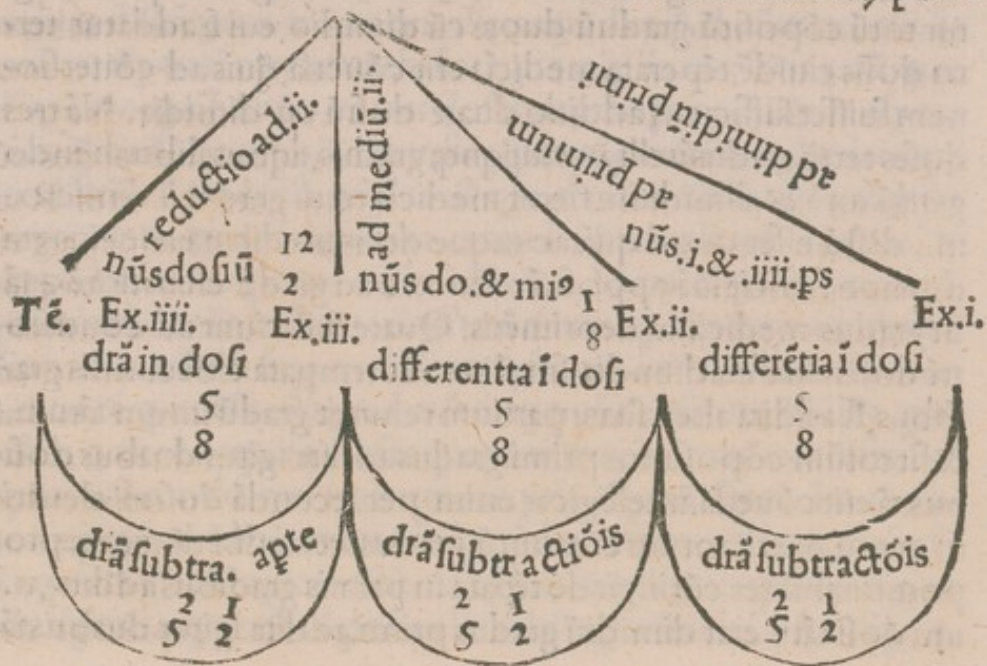
cietur medicina calida i scdo, & n̄ erit una dosi tantū, sed plures. Eodē mō facta medcia tēperata ex medicina calida i tertio. & medicina frigida i tertio, deide superadicta dosi altera medicina calida uel frigida in tertio fiet medicina calida uel frigida in medio gradus scdi, q̄a a medicina calida uel frigida in tertio remouet integre unū & dimidiū, quæ sunt q̄ntæ ptes septē cū dimidia. Et q̄a medicina tēperata in una dosi hēt tantū a medicina supra ipsam remouere q̄tuor q̄ntas ptes, Illa uero remouet q̄ntas septē cum dimidia. Erūt igitur duæ doses minus una octaua pte alterius illarū, & sic medicina tēperata producta ex q̄rtis gradibus oppositis plures doses hēt, & plus diminuit a medicina altera ipsarum, quā medicina tēperata cōflata ex tertiis gradibus oppositis respectu alterius tantū. Eodē mō necesse est euenire in medicina temperata producta ex secundis gradibus. addita. n. alteri dosi utriusuis ipsarū erit medicina cōposita primi gradus, & medicina tēperata, q̄ addita est, erit una dosi, & quarta pars sicut medicina temperata producta ex gradibus tertiis oppositis respectu unius dosi alterius suarū partium minus q̄ntas duas, cū dimidia diminit, quā faciat medicina temperata cōposita ex quartis gradibus similiter oppositis ab altera dosi alterius suarū partium. quia medicina tēperata cōposita habet plures doses, illa. n. diminuit tantū modo per septē q̄ntas partes cum dimidia. Ista uero p̄ decem, quorū differentia est duo & dimidiū. Eodē modo medicina tempata gēita ex gradibus secundis oppositis minus duas q̄ntas partes & dimidiā minuit ab altera suarū partiū, si illi fuerit superaddita, quā faciat medicina tempata ex tertiis respectu unius dosi alterius suarū partium. hæc enim q̄ntas partes q̄nq; hoc est integrum unū præcisum, illa uero ultra hoc quitas duas partes cum dimidia & erit in illa ex secundis medicina temperata dosi una, & quarta pars. Consimiliter posita medicina tempata ex primis gradibus qualitatum cōtrariarū, & huic superaddita dosi alterius earum resultabit medicina dimidii primi gradus, quæ per duas q̄ntas partes cum dimidia distat ab ea, quæ producta fuerat per

medicinā secūdi gradus, supādditā temperamento factō ex gradib⁹ secūdis oppositis, & dosi medicīe tempatæ ex primis gradibus cōflata erunt duæ partes unius dosi & semis, ex quo diminuit duas partes quintas & semis solū eius gradus de quo medicina tēperata in una dosi diminuit quatuor. Et secūdū hoc nō erit incōueniēs ex duabus dosibus oppositæ qualitātū in eisdē gradib⁹ cōfici medicinā tēperatā unius dosi tātū, uel infra unā dosim sicut dicebatur nō eē incōueniens ex duabus dosib⁹ tantū cōponi medicinā tempatā, quæ erat āplius quā duæ doses. Et demū cōsequēter diceret. hæc positio qđ diuersitas hæc accidit pp̄ eleuationē gradib⁹, uel depressionē. Vbi. n. maior fuerit eleuatio ibi plures resultāt doses medicīe tempatæ. e cōtrario ubi minor. Vltērius nō oīum medicīarū tēperatæ cōpositæ erit eadē dosi, sed lōge minor incōflata ex gradibus eleuatoribus q̄ depressioribus. Nā si cōponatur medicīa frigida in quarto cū medicina calida in quarto & dosi utriusq; exempli gratia sit dragma una medicina tempata nō erit duarū dragmarū, sed eius dosi erit scrupuli duo ad producēdū īquā talē actionem, qualē producere debet medicina tempata. nūquā tamē hoc cōpositū ē totū productū ex gradibus oppositis ī q̄rto producet actionē, quæ debeatur medicīe calidæ uel frigidæ in q̄rto gradu sed solū tātō plus aget q̄to una dosi cū dimidia addita uni dosi medicīe tempatæ solet ad alterā qualitātū trāsmutare secūdū prap̄parationē corpore. Nā prædicta medicina temperata ex quartis ē duæ doses & dimidia, una igitur & dimidia plus aget ultra unā qđ dictū est. Est. n. determinata q̄ritas medicīe tempatæ, qua multiplicata ad alterā qualitātū accidit secūdum qđ in pluribus experientia cōprobatur, ēt si medicina tempata fuerit simplex quāto magis incōposita. Et forte in medicina tēperata simplici determinatur minimū & maximū respectu oīum medicīarū tempatæ simpliciū. Respectu uero tēperatæ cōpositæ propriā sibi determinat q̄ritatem cōposita ex quartis gradibus oppositæ qualitātū. Et aliā propriā composita ex tertiis

gradibus rursus aliā quæ ex secundis, & demū aliā, quæ ex primis. Proportio autē eadē arithmetica seruabitur in numero dosium medicinarū temperatarū ex quartis gradibus. Ex tertiis ex secundis & primis oppositis, sicut eadē prorsus quantitas numeralis seruabatur in minori subtractione temperatarū ex gradibus inferioribus quam superioribus. quādo alteri partiū componētū medicīa temperata addebatur, & erat semper differentia per duas quantas partes cū dimidia. simili mō cōtinget in dosibus, nā medicina temperata ex quartis gradibus oppositis plus habebit quā medicīa temperata ex tertiis quinque octauas partes, nā doses duæ minus octaua à duabus cū dimidia subtractæ remanēt octauæ partes quinque. Duæ uero doses cū dimidia erāt medicīa temperata ex gradibus quartis, duæ uero minus octaua erat temperata ex tertiis. Eodēq; mō si à duabus minus octaua subtrahatur dosis una, & quarta pars, quæ est denominatio medicīnæ temperatæ ex secundis, residua erunt totidē octauæ partes. Si uero ab una & quarta parte subtrahatur unius partes duæ cū dimidia, reliquū erunt prædictæ quinque octauæ partes, sicut ex scientia numerorū plane quisq; assentiet. Vide quomodo differentia est proportionalis ex parte quantitatis subtractæ à medicina temperata respectu alterius suarū partiū. Ita medicīnæ ipsæ temperatæ in dosibus, eadem prorsus seruāt quantitatem. Ibi. n., differentia subtractionis erat duæ quantas partes cū dimidia, hic uero differentia dosium est quinque octauæ partes. Rursus aduerte si placet, quod quinque octauæ partes maior pars est unius integri quā duæ quintæ partes adiecta dimidia, nā hæc sūt medietas integri, illæ uero plusquā medietas. In quo etiā admirabimur medicīnā temperatā compositā ex gradibus oppositis superadditi. tñ alteri partiū nō solū deprimere medietatē graduū illius, sed et unā medicīnā temperatā respectu alterius temperatæ seruare idē deprimēdo ab altera suarū partiū differentia mediū gradus. Duas, n., quantas partes & dimidiā plus deprimat una temperata ab altera suarū partiū, quā faciat alia temperata. Nec dubiū cuiuspiā esse debet, quā nō maior sit differentia in eo, quod subtrahitur quā duæ quin-

tæ partes cū dimidia, si differentia dosiū in ipsis medicinis tē-
 peratis est per qnq; octauas partes. Videretur. n. qđ tāta deberet
 eē differentia subtrahōis, q̄ta ē differentia dosiū ex eo, qđ nos ui-
 deamus medicinā i secundo remittere ab opposita tertii gradus
 duos medicinā uero gradus primi unū tātū, & qualis ē differē-
 tia gradus ad gradū i medicinis deprimētib⁹, talis ē differentia q̄ti-
 tatis depressionis unius ab altero. Et sic deberet eē differentia per
 qnq; octauas unius gradus. Nisi esset qđ medicina tēperata & si
 i se integra aliquā habuerit deniatiōem tamen alteri superaddita
 nunquā remittit integrū ex quo ad illud cui additur nō hēt oīmo
 dam cōtrarietatem, neq; necessariū sēper est ex differentia dosi-
 um eādem arguere differentia depressionis, sed solū proportiona-
 lem. Vnde qnq; octauas partes in dosi medicina tēperata cōpo-
 sita respectu alterius suarū partiū nō remittuntur qnq; octaua,
 sed tātum duæ q̄ntæ partes cū dimidia. i differentia uero graduū
 secus cōtingit. Ponatur aut figura, ut ea, quæ hoc loco dicta sūt
 inspecta figura facilius dep̄rehendatur,

Ad unā dosim suarū partiū

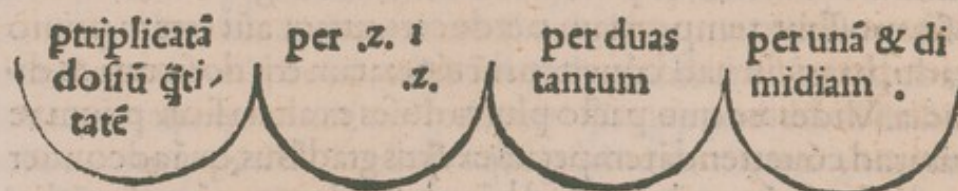

cōsequēter diceret hāc positio, qđ si eadem medicina tēperata
adderetur nō uni dosi tātū alterius suarū partiū sed pluribus ui-
dendū ē qđ cōtingeret, & priō in medicīa tēperata cōposita ex
q̄rtis gradib⁹ oppositāre q̄litatū, & q̄a ipsa dicebatur hēre duas
doses cū dimidia, & ab una dosi alteri⁹ suarū partiū dimīuere du-
os gradus, dico scđm hāc uīā qđ tātū dē p̄cise diminuet ā dua-
b⁹ dosib⁹ nisi qđ addēdus ē grad⁹ un⁹ ip̄sis, p̄ additionē dosis.
nā si cut una pars tātū dicebatur q̄rti grad⁹ duarū dicētur q̄nq; gra-
dus hēre scđm existimationē. q̄uis medici nō progrediātur ultra
q̄rtā. Et sic ā duab⁹ dosib⁹ eiusdē q̄litis in q̄rto medicīa tēpera-
ta cōposita ex q̄rtis gradibus oppositis i una dosi reducet ad gra-
dū tertiū, qđ si triplicetur dosis dicetur medicīa sexti gradus, aq̄
p̄dicta tēpata, q̄a erit cōuersa, & deductū erit totum cōpositū
ad gradū q̄rtū. Eodē mō medicīa tēpata ex tertiis gradib⁹ oppo-
sitāre q̄litatū i primis dosib⁹ utriusq; ab altera suarū partiū remit-
tebat gradū unū cū dimidio, ā duabus dosib⁹ remittet tantū dē
sed illis erit gradus unus additus p̄ multiplicationē q̄tatis & si
cut denoiābatur ā gradu tertio denoiābitur, ā gradu q̄to. Erit igitur
totū cōpositū graduū duorū cū dimidio, cui si addatur ter-
tia dosis eiusdē tēperata medicīa erit cōuersa, q̄uis ad cōuersio-
nem fuisset sufficiens additio duarū dosiū cū dimidia. Nā tres
doses tertii gradus itelliguntur q̄nq; gradus, aq̄bus subtrahendo
gradū unū & dimidium fieret medicīa tertii grad⁹ cū dimidio,
nisi dictū esset, quod quātaunque dosis medicīae alicuius gra-
dus non sufficit suā oppositā reducere ad gradū eleuatiōre quā
sit gradus medicīae deprimētis. Quare sufficiunt ad cōuersio-
nē dosis duarū cū dimidia, similiter autē tēpata ex secundis gra-
dibus, si addita alteri suarū partium remittit gradū unum tātum,
& fit totum cōpositum primi gradus addita igitur duabus dosi-
bus tā erit cōuersa. intelligitur enim per secundā dosim eleuari
in gradu, & erit totum cōpositū gradus secundi. I dē quoq; pro-
portionabiliter cōtingit de tēpata in primis gradibus addita, n.
uni dosi tātū erat dimidiū gradus primi, addita igitur duabus iā

erit conuersa. Intelligitur. n. ipsa duplata augere gradū, si cut igitur temperata à primo gradu nō diminuebat nisi gradus. medietate tantundē diminuetur à gradu secundo, & sic cōpositum eēt ī dimidio secūdi, nisi quod doses illæ nō ultra gradum, utriusuis ipsarū possunt temperatam perducere, utraq; aut erat in primo gradu. harū igitur ad cōuertendū tēperatam erit dosis una & dimidia. Vides ne quo pacto plures doses ex altera suarū partium requirantur ad cōuertendā temperatā ex quārtis gradibus, quā ad conuertendā tēperatā ex tribus? Et ad hāc plusquā ad temperatā ex secūdis. Et rursus ad hāc plusquā ad temperatā ex primis. Nam ad cōuertendā temperatā ex quartis requiruntur tres doses. Ad tēperatā ex tertiis duæ & dimidia. Ad tēperatā ex secundis duæ tantū. Ad temperatā ex primis una & dimidia. Vides ne ēt qđ eadē est differentia subtractionis in gradibus à partibus supradictis tēperamentis. quæ ē ipsarū dosiū partium supradictarū pro cōuertendis tēperatis. Plus. n. subtrahebat tēperata ex quārtis ab una suarū partium, quā temperata ex tertiis ab altera suarū. Et hāc amplius quā tēperata ex secūdis, quæ rursus amplius quā tēperata ex primis. Et differentia cōiunctiōis ad suā proximā erat medietas gradus. Ad cōuertendū similiter tēperatā medietas dosis requiritur amplius in altera partium, quæ ē ī quarto, quā ī tertio, nā tres doses alterius partis cōuertūt tēperatā ex quārtis. Duæ uero & dimidia tēperatā ex tertiis, & sic deinceps ut dictū ē. Rō autē est, qđ plus est quod cōuertendū est in tēperata ex quartis, quam in tēperata ex tertiis, & amplius in tēperata ex tertiis, quā in tēperata ex secundis, & in hac plusquā in tēperata ex primis. Hoc autē cōstat ex dosiū uniuscuiusq; tēperatæ ad alterā. Ex his manifestū ē quot doses requirit medicina, ad hoc ut conuertat eā, quæ ē similis gradus sed oppositæ qualitatis. Nā illa quæ est in quarto requirit doses quatuor, quæ in tertio tres & semis, quæ in secundo tres, quæ uero in primo duas & semis. Ita ut numero requisito ad cōuertendā tēperatā ex talibus addatur dosis illa, quæ in tēperata præexistit. nā ipsa ēt intelligitur quādo loquitur de tēperata, quæ est cōposita. Prædicta patēt subscripta figura.

Tem.

Ex quartis ad alterā. Ex tertiis. ad. Ex secundis. Ex primis ad alte
suarū. partium. alterā suarū. ad alterā suarū ram suarum.

Icetur igitur opposita qualitas ēē cōuersa, si ad datur se
d per dosi, quā intemperata intelligitur. Hac uia non erit
difficile scrutari quot doses habeat temperata cōposi-
ta ex oppositis gradibus in qualitate, sed eiusdem dominiōis
in pluribus dosibus æqualibus tamē numero. Misceatur enim
doses tres medicinæ calidæ in quarto cū dosibus tribus medi-
cinæ frigidæ i eodē gradu, proculdubio resultabit medicina tē-
perata, cuius dosi tripla erit ad eā, quæ resultabat ex una dosi tā-
tum utriusque. Illius autē doses erant duæ & semis. Hæc igitur
habet doses septem & semis, secundum dosationem me-
dicinæ temperatæ. Quæ doses omnes additæ uni medicinæ ca-
lidæ in quarto, proculdubio conuertent, cū etiā qnq; sufficiant.
Nā si doses duæ & semis medicinæ temperatæ ex quartis cōpo-
sitæ poterāt dosim unā alterius suarū ptiū, gradib⁹ quæ erat in
quarto reducere ad gradum secundum. Similiter doses quinq;
quæ sunt eius duplum sufficient conuertere. Hoc etiam patet
subtrahendo pro singulis dosibus quintas quatuor partes uni-
us gradus, quatuor enim quinq; uiginti efficiūt, quæ quatuor in-
tegra sunt, & q̄tuor gradus singulo gradu eorū qnq; ptes habēte.
Eodē modo facta medicina tēperata ex tertiis gradibus qualita-
tum oppositæ in tribus dosibus singulæ resultabit medicina

in triplo plurimū dosium, quā fuerat medicina tēperata ex una
dosi tātum utriusq; & qā illi medicinæ doses inerāt minus alte-
rius octaua una. Huic igitur inerunt sex minus tribus octauis.
Et illa de altera suarū partium poterat subtrahere gradum unum
& semis. Hac igitur duplata poterit conuertere, cum dupla-
ta semper possit illud agere, propterea quod prior ad medie-
tatem suæ latitudinis reducebat. Eodem modo dicendum de
medicina temperata producta ex pluribus dosibus medicina-
rum oppositæ qualitatis in primo gradu. Semper enim duplū
ad doses, quæ erāt intemperata tātum ex unis dosibus constitu-
ta medicinæ eiusdē gradus, sed oppositæ qualitatis potens erit
cōuertere. Tot autem doses erunt intemperata ex pluribus do-
sibus constituta, quot mōstrabuntur à numero multiplicatiōis
dosium utriusq; cōponentium, nā semper erit eadem propor-
tio dosium ad doses intemperata, quæ est partium componen-
tium temperatam ex pluribus dosibus ad partes componētes
temperatam ex unis tantum dosibus utriusq;.

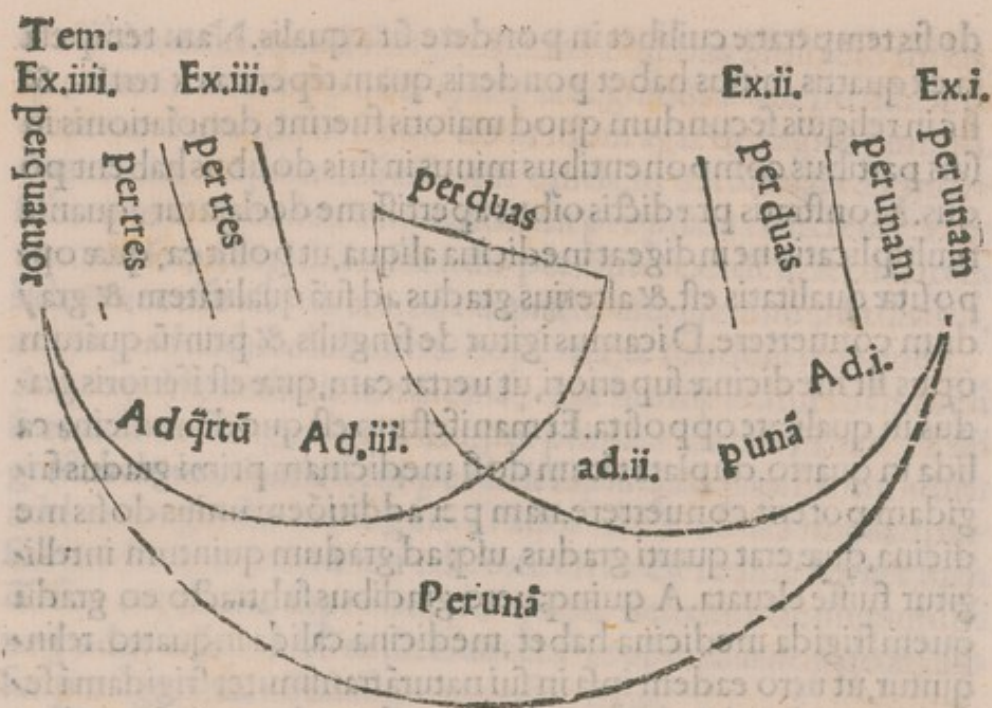
Caput octauum, de confutatione predictæ positionis &
de eo, quod in hac materia est tenendum secundum propri-
am opinionem unius medicinæ ab altera oppositæ qualitatis.

h Aec quanq̃ uideantur subtiliter dicta, & fundamēto
probabili sustentata, non reor tamē oīmodam habere
ueritatē nec firmis esse stabilita radicibus, ut gradatim
procedentibus demōstrabitur. Primū, n. admissis sup-
positis negatur, quod addita medicina composita ex quartis
gradibus temperata alteri suarū partium remittat illā usq; ad suæ
latitudinis mediū, ne hoc ad præmissa sequitur, neq; qđ subiū-
gitur, cogit hoc dicere. Non enī necesse est semper qđ duplata
uirtutē agentis, subdupletur actio, sui contrarii, quod erat ei
uirtute æquale. Nam hoc dato sequeretur quod agens nunquā
uinceret aliquod passum, cum quo prius fuerit i uirtute æquale.
q̃tūcunq; ēt multiplicetur, nā in infinitū p medietates diuidere-
tur, qđ eēt sic proportionabiliter remittēdū facta multiplicatio.

ne sui cōtrarii. Si uero dicatur, qđ scđm proportionē arithmetica subtractio fieri debet, & sic non erit processus in infinitum. Contra tunc sequeretur contra id quod suppositum est, quod addita dosi alicuius medicinae additur gradus unus tantum, nā de necessitate adderentur gradus duo ad medicinam calidam in quarto nam facto temperamento ex quartis gradibus qualitatis oppositae, in quo itelligitur dosi una utriusq; qualitatis, quae duplatur, necessario cōuincitur esse graduum sex, nan quae simplex est, habet gradus quatuor, qui subtrahendi sunt ab illis, si debeat medicina duorū graduum permanere, ut dicit positio, nā si secundum positionem addito tantum gradu uno in duplata intelligeretur medicina graduum quinque, à quibus subtractis quatuor medicinae qualitatis oppositae quatuor, remaneret gradus unus tantum. Aliud igitur est suppositum, & aliud ex ipso sequitur, quam dicatur. Neq; euitatur inconueniens, ad quod dicta positio ducebatur in medicina temperata, cōposita plures esse doses quā sint in utraq; cōponentium. Nam sequeretur medicinam temperatam esse dandam in minori pondere, quā calidam uel frigidam in quarto. Nec medicinas omnes temperatas esse eiusdē rōnis siue simplices fuerint, siue cōpositae, nec etiā uidetur rationabile temperamentum cōpositum ex primis gradibus esse minus una dosi, si temperata cetera ex aliis gradibus cōposita plures doses habeant. cum oīa temperata ex unis tantum dosibus pariter supponātur cōposita. Neq; obstat temperamentum unum fuisse ex eleuationib⁹ gradibus cōstitutum, aliud ex depressioribus. Nam temperata oīa aequaliter tēperata dicuntur à quibuscunq; gradibus eorū prouenerit temperamentum. Nō assentio etiā praedictae positioni, quatenus ponit ipsā temperatam ex quartis medicinae ad qualitatem alterius suarum partium conuerti, si illic fuerit quātitas triplicata, & suo modo dereliquis temperatis medicinis ex aliis gradibus sc̄tiatur. E contrario uero duplata ipsa temperata unam dosim suarū partium tantum posse conuertere. Nam secundum predictam positio

nem prima dosis superaddita temperata, potuit addere gradus duos. Ergo ipsa geminata dabit gradus quatuor, & sic media temperata per duas doses erit conuersa. Arguitur. n. per consimile modum arguendi, quo arguebatur superius, sicut. n. una dosis addita contraria, remouebat gradus quatuor, & reducebat ad temperamentum, & ex hoc ulterius arguebatur, ergo ab ipsa duplicata remouebit medietatem. Ita e contrario consimiliter arguitur una dosis addita temperamento superaddit gradus duos, ergo geminata dosis eidem adiuncta reducet ad gradum quartum, & sic duae poterunt conuertere temperata, & consequenter tres sufficiunt ad conuertendam contrariam, & non erunt necessariae quatuor, ut dicebatur. Comprobatur secundum praedictam positionem dicti modus arguendi. Sicut. n. duplicata quantitate ipsius medicinae temperatae dosis alterius partis eius conuertitur ad temperamentum. Ita e contrario duplicata dosi, debet temperamentum conuerti ad aequitatem dosis superadditae. Sicut. n. prius dosis superaddita temperamento trahebat ipsum ad gradum secundum, & eleuabatur per duos gradus, & dosis addita per tantumdem deprimebatur utrouisigitur ipsorum duplicato debet altera ad sui denotationem trahere, quod tamen est impossibile, ergo & positio ad quam haec sequuntur. Si. n. dupletur medicina temperata ex quatuor gradibus, duae doses intelliguntur, utriusque componentium, si ergo alterius ponatur tertia dosis secundum supposita constituetur in gradu eleuationi a quo si subtrahatur gradus medicinae non multiplicatae nec augetur per unum gradum tantum, quod fuerat temperatum a temperamento descendet. Si uero duae doses alterius accipiantur ultra dosim quam habet altera per gradus duos totum a temperata, & aequitate seperabitur, & non conuertet, quemadmodum dicta opinio simpliciter affirmat. Rursus non intelligo quo pacto possunt geminae partes, partes tres aequales uirtutis ad temperamentum perducere, quod tamen necesse est eos dicere, qui temperamentum ponunt geminatum dosim alterius partis superadditam posse conuertere, eo quod falso existimarunt temperamentum ante duplicationem

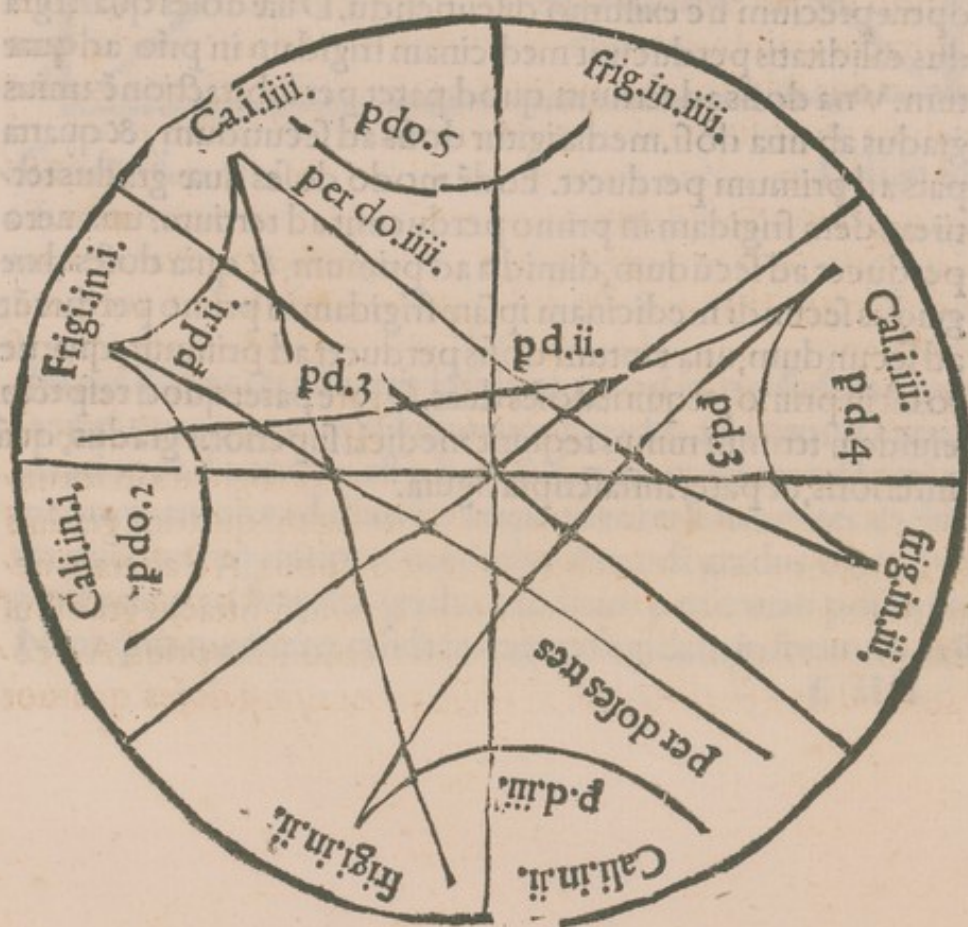
ad mediū posse eandem partē deducere. Propter hæc, & plera
que alia inconuenientia aliter dicendū puto secundum posi-
tionem Auerrois. Supposito etiā fundamento, quod in supe-
rioribus admisimus quantitate uel dosi alicuius, medicinæ ad-
ditæ gradum augeri. Hoc iacto facta medicina temperata ex quā-
tis uel tertiis, uel secundis, uel primis gradibus addita dosi alteri
suarū partium, cuius facta est duplatio intelligitur gradus esse ad-
ditus, a quo subtracto gradu partis nō auctæ totum cōpositum
eius est denotiationis, & eū habet gradū, qui facta subtractione
relinquitur. Et demum dicitur esse gradus primi, subtractis, n. gra-
dibus quatuor a quinque reliquus unus sit, & hic cōpositi totius
est. Si enim calida in quarto, & frigida in quarto medicina copule-
tur, temperamentū fit addita dosi alterius, intelligitur habere gra-
dum quintum ea, quæ augmentū suscepit, a qua quatuor, qua-
litis oppositæ sunt detrahendi. Et si medicina, quæ prius erat
temperata gradum unū accepit propter additionē dosis unius
acciperet etiam gradus duos, si ultra partem illā, quæ in tempe-
ramento est, adderentur doses duæ. Si uero ultra eandem adde-
rentur doses tres gradus totidem adderentur, per quartam uero
dosim superadditā iā conuersa, esset ad huius partis denomina-
tiuam qualitatem, quæ prætereunda non est, nec transcendendi po-
test per cuiuscunque quantitatis additionem. Semper eodē mo-
do proportionabiliter intelligendo de coniunctione aliarum
quæ sunt aduersæ & pugnātes inter se qualitatis, quāuis numero
graduum non dissentiat. Huius autem rei clarum subiiciamus
exemplum.

Vides quo pacto nūerus dosium alterius partis supra tēperamentum ad suam ipsius numeri trahit tēperamentū denominationem, uides etiā eundē ipsum numerū dosiū supra gradū debitum suæ dosi per gradū crescere, a quibus omnibus subtrahere gradus oporteat, qui in opposita fuerint qualitate. Semp. n. q̄litas inferior a superiori contraria tantū remittit quantū illa a tēperamento dēstiterit, cū quidē hæc ita habeant, ut premisimus non difficile est uidere quot doses habeāt singulæ medicinæ tēperatæ ex primis dosibus tantū oppositæ qualitatū in eodem gradu. Et manifestum est, quod una dosi tantū, & quarta pars. Propterea qđ dosi una tēperatæ, quatenus talis est per quatuor quitas tantū hēt remittere, q̄libet uero harū tēperatæ ex primis dosibus remouet per integrū ab altera suæ partiū. Igitur de necessitate erit dosi una, & quarta pars, & sic rationabiliter euenit æqualis numerus dosium, in q̄libet tēperata cōposita ex æqualibus dosibus oppositarum qualitatum, quāuis non omnis una

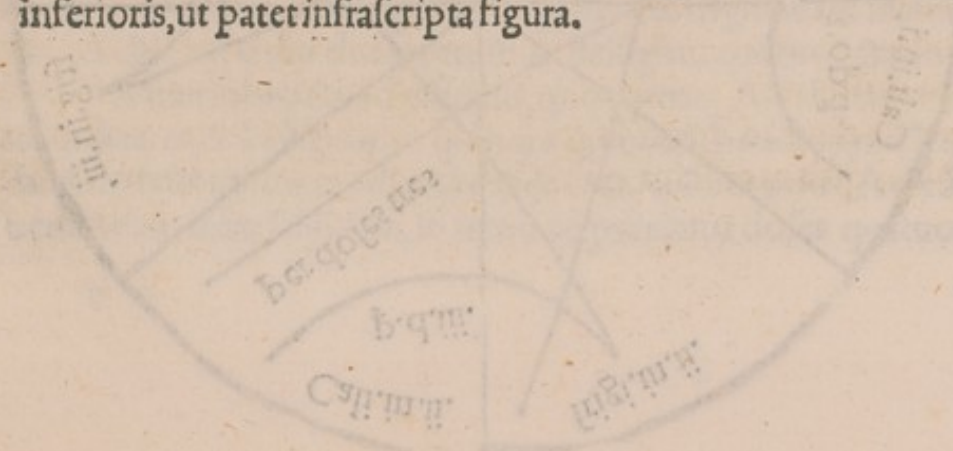
do sis temperata cuilibet in pondere sit æqualis. Nam tempera
ta ex quartis minus habet ponderis, quam temperata ex tertiis, &
sic in reliquis secundum quod maioris fuerint denotationis in
suis partibus componentibus minus in suis dosibus habent pō
dus. Monstratis prædictis oībus apertissime declaratur, quanta
multiplicatione indigeat medicina aliqua, ut possit ea, quæ op
positæ qualitatis est, & alterius gradus ad suā qualitatem, & gra
dum conuertere. Dicamus igitur de singulis, & primū quātum
opus sit medicinæ superiori, ut uertat eam, quæ est inferioris gra
dus in qualitate opposita. Et manifestum est quod medicina ca
lida in quarto, duplata tātum dosi medicinam primi gradus fri
gidam poterit conuertere. nam per additiōem unius dosi me
dicina, quæ erat quarti gradus, usq; ad gradum quintum intelli
gitur fuisse eleuata. A quinque uero gradibus subtracto eo gradu
quem frigida medicina habet, medicina calida in quarto relin
quitur, ut uero eadem ipsa in sui naturā transmutet frigidam i se
cundo triplari debet, & intelligetur esse graduum ut sex, a quibus
subtractis gradibus duobus medicinæ frigida in secundo, quar
tus gradus caliditatis relinquitur. Si autē eā, quæ est tertii gradus
debeat oppositā transmutare doses quatuor necessariae sunt. nā
ad septimum usque gradum eleuata intelligitur a quo detracti
gradus duo ad eosdem penitus gradus quatuor peruenitur. Ea
dem ratione, ut ea quæ est quarti gradus eam conuertat, quæ to
tidem gradus habet doses quinque oportet alterius accipere.
intelligitur enim gradus octo habere a quibus quatuor opposi
tæ medicinæ gradus auferuntur, & reliqui fiunt gradus quatuor
totidem doses, & eadem ratione requirit medicina calida in ter
tio ad conuertendum frigidam in primo, & frigidam in secun
do ad alteram enim duas tantum, & intelligitur quatuor graduū
a quibus una subtracto id efficitur, quod prius. Ad alteram ue
ro doses tres, & intelligitur, ut quinque a quibus subtractis gradibus
duobus relinquitur medicina calida i tertio. sicut prius. Ad cō
uertendam uero frigidam, in tertio requiruntur doses quatuor

& existimantur, quod sint gradus sexa quibus subtractis tribus,
 quæ sunt in dosi opposita qualitas & gradus auctæ persistit. Eo-
 dem modo calida in secundo ut idem agat de frigida i primo.
 duas tatum requirit. nã efficitur calida, ut tria uirtualiter a quib⁹
 subtracto uno in denominationem propriam con crescit. Tres
 uero doses, ut frigida i n secũdo permutet eandẽ in secundo ca-
 lidam necesse est habere. nã a d quartũ usq; gradum perducitur,
 a quo gradus duos subtra her e oportet, & totidem relinquere.
 Aduerte in prædictis medicinã, quæ multiplicatur incipere a
 secunda dosi augere gradum, per primã. n. in propria tantũ sui
 gradus denominationem persistit supra quã, quot fuerint doses
 additæ tot gradus intelliguntur adiuncti. Rursus aduertas quæ-
 so eum semper numerum ad conuertendũ requiri supra unam
 dosim medicinæ superioris per quẽ denominabitur medici-
 na gradus inferioris. Prædicta autem ut apertissime pateant sub-
 scripta figura manifestissime monstra ntur.

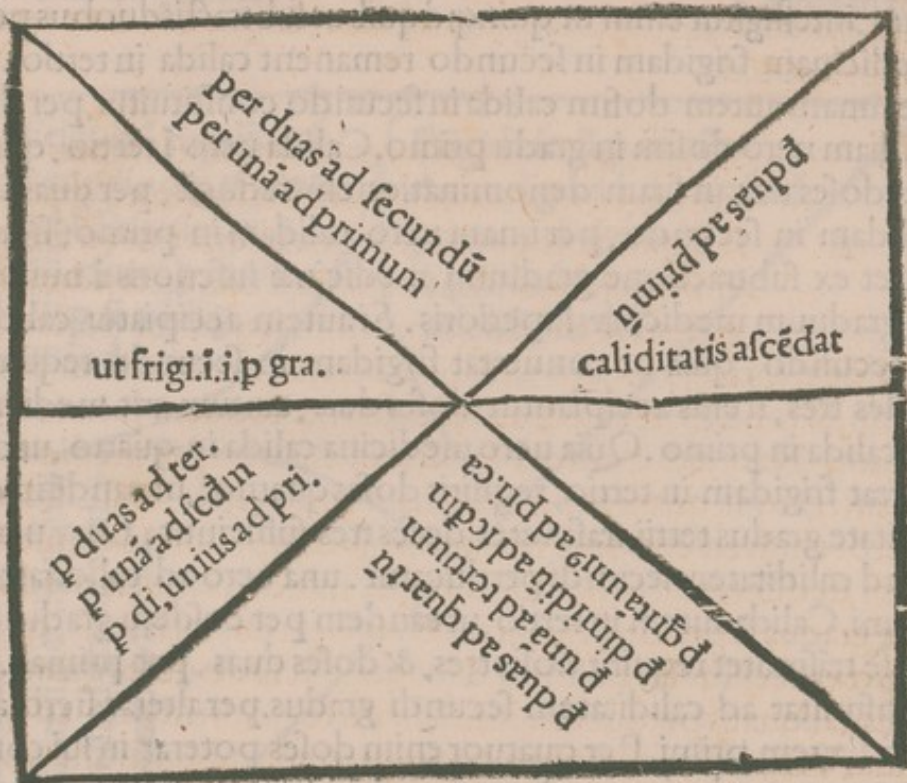
Caput nonum, quod respectu eiusdem termini minus re-
quirit medicina superior quam inferior, & quod in hoc serua-
tur proportio.

n Ec mirum si tot doses requirit medicina superior ad
conuertendam medicinam inferiorem ad gradum
sua qualitat, quot medicina inferior, ut ad suū gra-
dum perducatur. Sicut enim ad conuertendum fri-
gidum in primo ad quartum requiruntur doses duae
eiusdem quarti, totidem tertiū requiruntur, ut cōuertatur ad ter-
tium, & totidem secundi ad secundum, & totidem primi ad pri-
mum. Nam altius eadem medicina eleuatur per medicinam
quarti gradus, quam per medicinam gradus tertiū, & sic successi-
ue. Si enim ad eundem terminum, per superiorem & inferio-
rem deduceretur proculdubio esset minor quantitas medici-
nae gradus superioris, quam medicinae gradus inferioris, quod
operae precium sic existimo discutiendū. Duae doses quarti gra-
dus caliditatis perducunt medicinam frigidam in primo ad quar-
tum. Vna dosis ad tertium, quod patet per subtractionē unius
gradus ab una dosi, media igitur dosis ad secundum, & quarta
pars ad primum perducet. Eodē modo doses duae gradus ter-
tiū eandem frigidam in primo perducunt ad tertium, una uero
perducet ad secundum, dimidia ad primum, & quia doses duae
gradus secundi medicinam ipsam frigidam in primo perducunt
ad secundum, una tantum dosis perducet ad primum, quae ue-
ro est in primo, requirit doses duas. Quare patet quod respectu
eiusdem termini minus requirit medicina superioris gradus, quā
inferioris, ut patet infra scripta figura.

Cali.in.ii.

Cali.in.i.

Cali.in.iii.

Cali.in.iiii.

Si quis diligenter aduertit inspiciet, quod in præscripta figura seruat[ur] proportio non solum unus gradus ad alterum in com[par]atione ad eundem effectum, sed etiam eiusdem ad se ipsum in com[par]atione ad diuersos consequenter se habentes, eadem uia quātum requiritur, ut medicina secundi gradus frigiditatis perducatur ad singulos gradus caliditatis perscrutari possumus. Nam quia medicina calida in quarto frigida in secundo in se

E iiii

conuertit per doses tres. Per doses duas reducet ad gradum tertium. intelligitur enim ut quinque à quibus subtractis duobus per medicinam frigidam in secundo remanent calida in tertio. Per unam autem dosim calida in secundo constituitur, per dimidiam uero dosim in gradu primo. Calida uero in tertio, quia per doses tres in suam denominationem reducit, per duas in calidam in secundo, per unam uero calidam in primo, sicut patet ex subtractione graduum medicinae inferioris à numero graduum medicinae superioris. Si autem accipiat calida in secundo, quia ut conuertat frigidam in secundo requirit doses tres, si eius accipiantur doses duae, tantum erit medicina calida in primo. Quia uero medicina calida in quarto, ut conuertat frigidam in tertio, requirit doses quatuor, ut eandem in caliditate gradus tertii, transmutet doses tres sufficiunt. Duae uero ut ad caliditatem secundi perducatur, una uero ad caliditatem primi. Calida autem in tertio, ut eandem per eosdem gradus in fra se transmutet requirit doses tres, & doses duas, per primas. n. transmutat ad caliditatem secundi gradus, per alteras uero ad caliditatem primi. Per quatuor enim doses poterat in sui conuertere complexionem & gradum. De calida uero in secundo non difficile est cognoscere per quatuor enim doses in se poterat conuertere, per tres igitur ad gradum primum perducet, quod clare constat augmentibus gradum per multiplicatas quantitates, de inde subtractis gradibus, qui medicinam denominant, quae in una tantum dosi accipitur, & propterea quia calidum in quarto per doses quinque conuertebat dosim unam medicinae frigidae in quarto, necesse est dicere quod per doses quatuor ad gradum tertium caliditatis trahat per doses tres ad gradum secundum, per doses duas ad primum, quae omnia exemplari figura innuuntur.

Calida in quarto.

Calida in tertio.

Frigida i. ii. p. iii. cō
uer. p. ii. ad. ii. p. unam
ad. i. Frigida i. iii. p.
iii. cōuer. p. iii. ad
iii. p. ii. ad. ii. p.
unā ad. i.

Frigida in. ii. p. iii. cōuer. p.
duas ad gradū. ii. p. unā ad
primum. Frigida in
iii. p. iii. cōuer. p. iii.
ad. ii. & ii. ad. i.

Frigida in. ii. per. iii. cōuer
titur p. ii. ad gradum pri
mum perducitur.

Calida in secundo.

Vides ne quo pacto hac uia eisdem principiis perueniam⁹
ad ordinatos gradus oppositæ qualitatis per ordinatam dosiū
appositionem, quod si quis uoluerit nō ad oppositā qualitātē

transfere per ordinem graduum, sed solum ordinatam gradu-
um detractionem efficere non illi facilis & artificialis deerit mo-
dus. Si .n. uolumus medicinā frigidā in q̄rto p̄ calidā in q̄rto ad
frigiditātē tertiū gradus remittere poterimus facile & doctrina-
li uia dignoscere hoc pacto. Dosis una medicinæ calidæ i q̄rto
reducit frigidam in quarto ad temperamentum, ergo tres quar-
tæ partes eius eandem reducent ad frigiditatem primi gradus
& duæ quartæ ad frigiditatem gradus secū di. una quarta autem
ad frigiditatem tertiū. Si enim tota dosi diuiditur i quartas qua-
tuor, quæ simul sūt sūptæ habēt gradus quatuor, ita ut singulis
quartis debeat proprius gradus. Acceptis igitur tātum quar-
tis tribus illius dosi erit medicina calida in primo acceptis ue-
ro duabus, calida in secundo, accepta autem una calida in ter-
tio. ad frigidum autem in quarto, habet medicina calida in ter-
tio tres caliditatis gradus, & ad eandem duos calida in secūdo,
unum uero calida in primo. Prædictæ uero tres quartæ partes
duæ quartæ, & una quarta unius dosi calidæ in quarto, singulæ
uirtute æquales sunt gradibus tertio secundo & priō. tres enim
quartæ quarti gradus potestate sunt, gradus tertius duæ gradus
secundus, una primus igitur ad eādem frigidam in quarto quar-
tæ partis medicinæ calidæ i quarto proportionabiliter se habēt
sicut sub sequenti figura monstratur.

Calidam in quarto quomodo per gradus remittat frigidā i q̄rto

Per unā dosim

Temperata per tres quartas

Fri-

gida in primo.

gida in tertio.

Eodem modo si frigidum tertii, uelimus per gradus decrefcentis suæ qualitatis ante quam ad gradus qualitatis oppositæ, perducatur procedendum erit nobis per tres quartas, medicinæ calidæ in tertio, sit temperamentum per duas in primo, per unam in secundo. eodem modo considerandum quomodo ex medicina calida in tertio, fiat remissio & dicendum quidem est, q̄ in unis dosibus temperamentum efficitur, additis igitur duabus tertiis unius dosi uni dosi alterius ad gradū primum eiusdem qualitatis perducet in qua prius à tribus denominabatur. Addita uero una tertia tantum ad gradum secundum. Duæ enim tertiæ unius dosi medicinæ tertii gradus, sunt uirtute integrum unum & una dosi integra medicinæ calidæ in secūdo, quæ frigidam in tertio ad primum usque gradum perduxisset. Vna uero tertia eiusdem calidæ in tertio, una dosi est medicinæ calidæ in primo, quæ similiter frigidam in tertio, ad gradum secundum perduxisset. Et aduertendum q̄ una quæque dosi tanti uel tanti gradus in tot partes secanda est per quot gradus suscipit denominationem ut uni cuique gradui correspondeat in dosi pars proportionalis. Quia igitur medicina calida in quarto, gradus habet quatuor, in quatuor quoque partes diuidenda est. Calida uero in tertio, in partes tres, quantum etiam facit medicina quarti per unam, uel duas sui quartas partes unius dosi tantum idem facit calida in tertio, per unam, uel per duas sui tertias, sicut conferentibus sequentem cum præcedenti figurâ licet de facili conspicere.

Calida in tertio. quomodo per gradus remittas frigidam in tertio.

Per unam dosim

Temperata per duas tertias.

Ad gra

dum primum. Per unam

Ad secundum.

Nec admirari oportet tantum enim uirtute continet una quarta medicina calida in quarto quantum una tertia medicina calida in tertio, & una medietas calida in secundo, nam si tota una dosis est calida in gradu secundo, eius medietas erit calida in primo. addita igitur frigida in secundo, ad frigidam primi gradus perducet, si quidem tota dosis poterat per gradus duos remittere, & ad temperamentum usque deprimere, sicut ex naturali et philosophia satis monstratum arbitror. per hanc rationalem, methodum poterit unusquisque depressionem ordinatam uniuscuiusque medicinae per suam oppositam assignare, siue eiusdem fuerint gradus siue non. Modo in eas partes secetur per quas facta fuerit denotatio. Nam medicina calida in tertio potest frigidam in quarto ordinatam remittere. integra enim ad gradum primum, duae uero tertiae ad gradum secundum, una uero ad gradum tertium eodem modo tu considera in reliquis. De conuersione igitur medicinae inferioris & oppositae qualitatis a superiori Et de ordinata remissione medicinae oppositae qualitatis haec dicta sufficiant, e contrario uero de conuersione medicinae superioris ab inferiori deinceps dicendum.

Caput decimum de confutatione cuiusdam positionis de conuersione medicinae superioris & de sensu per gradus eiusdem per applicationem medicinae inferioris in opposita qualitate.

¶ Veramus igitur & perscrutemur diligenter quot doses medicina frigida in primo gradu requirat ut calidam in quarto ad frigiditatem primi gradus conuertat. Et similiter calidam in tertio, calidam in secundo, calidam

à primo. Et rursus inuestigemus, quo pacto per medicinam frigidam in primo calidam in quarto remittamus ad caliditatem tertii, caliditatem secundi, ad caliditatem primi. Eodem modo descendamus per gradus medicinae calidam in tertio, & per gradus calidam in secundo, quibus quaesitis forte quis existimabit satisfacere, si eorum quae praedicta sunt meminerimus. Dictum est .n. quod multiplicata dosi multiplicatur gradus. Tantum igitur dosim multiplicabimus medicinam frigidam in primo, quod tot gradus habebimus quot in medicina conuertenda inuenti fuerint. Et tunc medicinam temperatam per compositionem efficiemus cui addita dosi quanta medicina frigida in primo quas doses intelligemus esse quinque graduum frigiditatis, & à quibus si subtrahatur gradus quatuor caliditatis, qui erat in medicina calida in quarto necessario totum compositum erit frigidum in primo. Et sic ad conuertendam medicinam calidam in quarto, in una dosi ad frigidam in primo necesse erit accipere doses quinque medicinae frigidae in primo. Ad conuertendum uero dosim unam medicinae calidam in tertio, requiruntur doses quatuor eiusdem medicinae frigidae in primo. Intelliguntur .n. gradus quatuor, à quibus subtractis gradibus tribus medicinae calidam in tertio, reliquum fiet frigiditatis gradus unus. Ad conuertendum uero calidam in secundo, requiruntur frigidi in primo doses tres à quibus subtractis gradibus duobus, unus frigidus & idem primus. Eadem prorsus uia procedendum, ut frigida in secundo & in tertio conuertantur medicinam calidam in quarto, & suo modo de reliquis gradibus sicut per figuram hic positam demonstratur.

Ut medicina frigida in primo, secundo, tertio, quarto.
 calidam conuertat in quarto, tertio, secundo, & primo.

Per quinque doses	Calidam in quarto
Per quatuor	Calidam in tertio
Per tres	Calidam in secundo
Per duas	Calidam in primo

Vides ni fallor medicinam gradus inferioris ad cōuertendā medicinam superioris gradus supra numerū graduū superioris medicinae tot gradus supaddere per quot medicina inferior nominabatur sicut supius ad conuertendū medicinā inferiorem dicebamus medicinā superiorem ultra primā dosim tot supaddere quot est numerus graduū medicinae inferioris. Videamus rursus de conuersione aliorū inferiorū graduum respectu superiorum & dicamus qđ medicina frigida in secundo ut conuertat medicinā calidā in quarto, requirit doses quinque. nā intelligentur frigiditatis gradus sex. à quibus subtractis caliditatis gradibus quatuor erit medicina frigida in secundo. Ad conuertendam uero calidam in tertio doses quatuor. intelligitur enim ut quinque calidam uero in secundo doses tres, & intelligitur ut quatuor, calidum uero in primo per duas semper. n. numerus gradus medicinae cōuertentis cōputatur. Et numerus medicinae cōuertendae supadditur. Simili modo si per frigidā in tertio uelimus cōuertere calidam in quarto accipiendae erūt frigiditatis doses quinque, si uero calidū in tertio doses quatuor, calidum in secundo, doses tres, calidū in primo doses duas, propter cōsimilē rationem quā praedixim⁹. & ne sepius nos oporteat repetere, uide ī supradicta figura. quae uerissima ratione monstrauiimus. Quēadmodū in conuertēdis medicinis inferioribus à superioribus tot doses requirebātur in utraq; superiorē si futura erat cōuersio medicinae inferioris ad gradū propriū utriusq;. Nā & calida in quarto & calida in tertio ad cōuertendum frigidum in primo, requirebat doses duas tantū, similiter requirit medicina frigida in secundo, & frigida in tertio, pro cōuersione utriusq; praedictorū, & eadē rō, quae ibi assignanda est. habet .n. altera ad superiorem gradū eleuare, & conuertere, & quanto est altera fortior tanto plus habet agere, & ideo aequales doses requiruntur, ubi uero idem sit actionis terminus pauciores doses una quā altera habebit. Rursus sicut supius factum temperamento ex dosibus oppositarū qualitātū deinde addita dosi alterius cōuertebatur ad primū gradū. duabus uero ad secūdū,

& sic deinceps eodē mō facto tēpamento per doses quatuor, frigidi in primo cū calido in quarto in una dosi, deinde sup addita dosi una frigidi in primo, totū efficietur frigidum in primo qđ patet ēt subtractis gradibus q̄tuor à gradibus qnq; Eodē mō tu specularē in reliquis. Sed mirabile quid dicis qđ nō probabile est, qđ facto tēpamento ex una dosi medicinae calidae in quarto, cū quatuor dosibus medicinae frigidae in primo una dosi medicinae calidae in quarto, quae ē i quadruplo potētior, quā dosi una medicinae frigidae in quarto solū possit ad gradū unū caliditatis pducere, si cut superius satis est demonstratū. Et dosi una medicinae frigidae in primo possit ad tantum gradum frigiditatis perducere. Ad quod forte dices, quod medicina frigida in primo reducit praedictum tēpamentum ad frigiditatem in primo nō ratione unius dosi tātum sed ēt ratione ceterarū dosiū, quae sunt quatuor, si cut calida in quarto agit & reducit ad gradū primū caliditatis rōne alterius etiā dosi, quae in tēpamento intelligitur. Et rursus in eo qđ est agere secundum unū gradū nō differt medicina primi gradus à medicina quarti gradus, sed secū dū aliā rōne cum utraq; possit agere secū dū uirtutē unius gradus. Differunt autē q̄a quae ē quarti gradus pōt per quatuor gradus agere nō multiplicata dosi, quae uero est primi grad⁹ nō, nisi multiplicetur quēadmodū patet si ex ip̄s simul iūctis fieri debet tēpamentū. Quod si dicatur supposito tēpamento, addo q̄rtā partē unius dosi medicinae calidae in quarto. Et manifestū est secū dū praedicta qđ quarta pars medicinae calidae in q̄rto est calida in primo. Reducet igitur tēpamentum ad calidū in priō. Sicut dosi una medicinae frigidae in priō idē poterat reducere ad frigidū in primo, qđ si admittatur, addo quartas duas partes eiūdem medicinae calidae in quarto, quae quia dicebātur calidae in secundo reducēt ad caliditatē secūdi gradus & tres supadditae ad caliditatem tertii. Quatuor uero quartae ad caliditatē q̄rti, & sic doses duae medicinae calidae i q̄rto poterunt doses q̄tuor medicinae frigidae in priō ad caliditatē gradus q̄rti

perducere. Et consequenter duplicata dosi medicinae quarti gradus oppositam in gradu quarto, poterit conuertere. Sicut patet accipienti loco quatuor dosium medicinae gradus primi, dosim unam gradus quarti eiusdem qualitatis. Præterea supposito eodem temperamento addatur medicina frigida in quarto dosis una & manifestum est secundum prædeterminata, quod eandem temperatam in gradu frigiditatis medicinam constituet. Et in eodem medicina frigida in tertio & secundo, nam quod possunt extremi gradus maximus scilicet & minimus idem debent posse & gradus medii. Et sic omnes gradus erunt in uirtute æquales. Rursus accepta medicina temperata ex unis dosibus medicinarum in quarto in qualitate opposita, deinde superaddatur medicina primi gradus & manifestum, quod prædicta medicinam temperatam non reducet ad gradum primum, quia hoc fit per medicinam calidam in quarto. tantum igitur reducet ad quartam primi gradus, si uero eidem temperatae supaddatur calida in secundo ad medietatem primi gradus, calida uero in tertio ad tres quartas & demum calida in quarto ad integrum primum gradum. Simili modo cum medicina frigida in primo in quatuor dosibus constituat temperamentum cum una dosi medicinae calidae in quarto, addita igitur una dosi medicinae frigidae in primo totum efficietur in una quarta primi gradus frigiditatis, adiunctis uero duabus efficietur in secunda quarta, additis uero tribus, in tertia, additis uero quatuor, in primo integro gradu. Et sic octo doses requiruntur medicinae frigidae in primo. Ad hoc ut conuertant medicinam calidam in quarto in una dosi. Eodem modo ut medicina frigida in secundo eadem conuertat ad gradum secundum, dicendum est quod in tribus suis dosibus cum medicina calida in quarto temperamentum producit, cum quarta uero dosi ad medietatem primi gradus reducit, cum quinta autem ad primum gradum frigiditatis, cum sexta uero ad medietatem gradus secundi, cum septima ad integrum gradum secundum. Similiter ut frigida in tertio conuertat calicam in quarto dicendum est, quod doses duae cum illa co-

stituūt temperamentum, tres uero ponunt in tribus quartis primi gradus frigiditatis. quatuor uero in gradu secūdi medietate. quinq; autem in q̄rta prima tertii gradus, sex uero in tribus gradibus integris cōstituet, & ut huius rei noticiā clarius habeatur, pono exemplum in figura.

Frigida in .i. doses. viii.

Ad cōuertēdū medicinā calidā i q̄rto. Frigida in .ii. doses. vii.

Frigida in .iii. doses. vi.

Si autem proposuerimus medicinā calidam in tertio reducere ad frigidā in primo, uel ad frigidā in secundo ex utrauis ipsarū, per multiplicatā dosim constituemus cum illa temperamentum. Et q̄a frigida in primo triplicata, cū calida in tertio cōstituit tēperamentū supaddita una dosi medicinæ frigida i prio efficietur in prima tertia primi gradus frigiditatis. Si uero addatur alia, & secūda dosi efficietur in secūda tertia parte eiusdem primi gradus frigiditatis. Si autem addatur tertia dosi, erit facta reductio ad frigidum primi gradus. Et sic requirūtur doses sex, ut medicina frigida in primo conuertat medicinā calidā in tertio. Vt autem frigida in secundo idem efficiat uidēdum ē, quæ fuerit opportuna. Et primum quidē per doses duas cū illa temperamentum perducit, per doses uero tres, duas tertias primi gradus per doses quatuor ad primā tertiā scđi gradus, p doses uero quinq; ad secundum gradum perfectæ, ut subiecta demonstratur figura.

Frigida in .i. doses. vi.

Ad conuertendū calidam in tertio.

Frigida in .ii. doses. v.

Vt autem frigida in primo conuertat calidam in secundo, ut sit in frigida in primo, quia per duas doses cum illa cōstituit temperamentum. per tertiā reducit ad medietatem primi gradus. per quartā uero ad primum gradum frigiditatis in secūdo conuertitur, qđ quoq; in figura subiicitur. Calida in secundo p frigidam in primo in quatuor dosibus conuertitur.

F

Caput undecimum explicās magis prædeterminata, & soluens obiectiones oppositas, & dubitationem aliam egregiam contra præsupposita in fundamentis Auerrois.

I quis recte speculetur, & aduertat facile cōspiciet cōmunem unā rationē in inferioribus gradibus esse ad conuertēdos gradus superiores oppositos, hæc aut cōclusio est, ut factō primū tēperamēto multiplicatā, deinde dosi medicinæ, inferioris inspiciamus quota pars secundū numerū sit medicina inferior respectu superioris. Et tot partes addendæ erunt supra illas, quæ tēperamentū efficiēbant, quot notabit numerus inferioris medicinæ respectu superioris, & hoc ad remotionem uniuscuiusq; gradus. Nā ex quo primus gradus ē quarta pars quarti gradus, ideo factō tēperamento per superadditionē quatuor dosiū efficietur medicīa primi gradus, sicut factō tēperamento ex medicina calida in quarto, & frigida in quarto deinde addita una dosi medicinæ frigida in quarto fit medicina frigida in primo, æquivalent aut doses quatuor medicinæ frigida in primo dosi frigida in quarto, ergo additæ idē efficiēt, eodē mō dosi una medicinæ frigida in quarto, æquale trib⁹ dosib⁹ medicinæ frigida in secūdo. Et eidē tēperamēto ex quartis necesse est superaddere doses duas medicinæ frigida in quarto, si reduci debeat ad frigidū in secūdo addi igitur debēt doses quatuor frigida in secūdo, si idē fieri debeat. Nā per quātū arithmeticæ distāt tres doses ab una per tantū dē distāt quatuor a duabus, quia etiā gradus secundus est subduplus ad gradū quartū, ideo si dosi una gradus quarti tēperamentū reducit ad gradū primū doses duæ secundū reducēt ad gradū eundē. Similiter cōsiderandū in reliq̃s. Nec rō supius adducta propriā positione cōcludit, nō. n. multiplicata quātitas respectu cuiusq; multiplicat gradū, sed tantū respectu suæ denotationis, nā medicina primi gradus duplicata est in gradu secundo triplicata uero in gradu tertio, & quadruplicata in gradu quarto. Si uero ulterius uoluerimus procedere per appositionē unius dosi nō erit in gradu quinto, si daretur, sed solum in

in quarta parte, & tantū modo producit effectū, quē produce-
ret q̄rta ps unius dosis medicinæ quarti gradus per cuius solius
duplationē integer gradus addi debet. nā una quæq; aliæ solū
mō multiplicat gradū, usq; quo puentū est ad quartū scdm nu-
merū suæ dosiū postmodū uero addit tantū supra quartū quo
ta pars fuerit quarti. Et hoc puto dicendū scdm positionem, cō-
formē principiis Auerrois. & q̄a medicina i prio est q̄rta ps, q̄rtā
partē unius gradus addit. Medicina uero scdi gradus, q̄a est me-
dietas duas q̄rtas ptes, Medicina uero tertii tres q̄rtas partes. Si-
mili mō medicina i gradu primo addita uni dosi medicinæ ter-
tii non eleuabit ad medicinā gradus quarti, sed solūmodo ad
tertiū, & unā tertiā, sicut dosis una medicinæ in scdo eleuat ad
tertiū, & duas tertias. solum. n. una dosis tertii eleuat ad quartum
& p gradū ascēdere facit. Proportionabiliter idē cōtigit, si supra
unā dosim medicinæ secūdi gradus addatur dosis una medici-
næ primi gradus, nō ascendet medicina scdi gradus, ut sit medi-
cinæ tertii, sed solūmodo reducetur ad medicinā secūdi gradus
& dimidiū. Quod si dicas medicina primi gradus supaddita tri-
bus dosibus suis perducit ad gradum quartū, sed tres doses sui
æquialēt uni dosi tertii gradus. ergo superaddita dosi uni ter-
tii gradus ad quartū perducet. Eodē modo supaddita uni dosi
scdi gradus perducet ad tertium ex quo supaddita duabus do-
sibus primi uni dosi scdi æquialētibus ad tertiiū eleuatur. Hoc
quidē bene soluere est satis difficile. dicā tamen quod sentio se-
cundum principia ab Auerrois supposita. Dosis una primi gra-
dus adueniens uni dosi tertii uel secūdi gradus inuenit aliquā
in illis contrarietate rōne maioris admistionis suo contratio ra-
tione, cuius habet ab illis aliquid remittere. Addita uero dosi-
bus gradus primi, nullā inuenit cōtrarietate, & nihil habet remit-
tere, sed ratione multiplicatæ quantitatis habet addere. Ex quo
actio etiā formæ sequitur multitudinē. Rursus etiam nō tātum
ratione dosis additæ adiungitur gradus in dosibus eiusdem de-
nominationis, sed etiam ratione aliæ dosium præcedentium.

Quarta etiā dosi dat quartum gradum, quatenus præcedentes repetit. Et sicut gradus primus per gradus duos distat a gradu tertio, sic per eandem proportionem arithmetica in numero dosium debet transferri ad gradum quartum, & medicina gradus primi transfertur per doses quatuor. Medicina uero tertii per duas & sic eadem est proportio in dosibus, quæ in gradibus amplius una, dosi primi gradus non est una, dosi tertii, sed tertia pars. non mirum igitur si medicinam tertii non eleuauerit ad gradum quartum cum tantummodo dosi suppositæ medicinæ ad gradum altiorum perducatur, nisi forte supradatur dosi superioris medicinæ quæ ultra gradum perducit. Si enim uni dosi medicinæ calidæ in primo supradatur, dosi medicinæ calidæ in secundo. Dico quod totum si datum fuerit ad sumendum corpori humano producet actionem ultra gradum secundum caliditatis nec obstat quod dictum est superius inferioris gradus, medicinam eiusdem qualitatis superiorem in gradu deprimere. hoc enim intelligebatur respectu mixturæ in se non autem si a corpore humano totum fuisset assumptum.

Caput duodecimum in quo alia uia proceditur in inuestigatione conuersionis medicinæ superioris a medicina inferiori. Et non incidit hæc uia in nodos quos forte non euitat Auerrois, ut ex capite antecedenti colligitur.

f Ed ne uideamur uel in oibus Auerroi addicti, in quibus ipse aliquid pronunciarit, uel aliorum uestigiis uelle semper insistere nihil ulterius per nos indagantes uolumus in præsentia modum aliud ponere, per quod nulla ambiguitatum prioris capituli perturbabimur. Ponit Auerrois pro principio, ut ex antedictis colligi potest quod multiplicata dosi gradum quoque multiplicat quod absolute in prioribus admissum nunc forte non omnino uidetur concedendum propter eam, quam in antecedenti capite annotauimus. Non enim si medicina exempli gratia calida in secundo duplicata dosi fit in tertio doses duæ medicinæ calidæ in primo, quæ & ipsæ simul calidæ sunt in secundo addita tertia eiusdem medicinæ calidæ in primo, totum

fieri debet in tertio. Nam licet forte ita sit respectu hūani cor-
poris totū assumentis pp imoderatā, & iproportionatā quanti-
tatē, tamen nō ita hēt respectu medicinae in cōpatiōe ad aliā me-
dicinā, quā alterare hēt. Dicamus igitur probabiliter alio mō q
medicina unius gradus in una dosi duplata dosi efficitur gra-
dus secundi, & duplata dosi medicinae gradus secundi fit me-
dicina gradus tertiū, duplata aut dosi medicinae gradus tertiū fit
medicina in gradu quarto. Et hoc quidē uniuersaliter uerū est
q duplata dosi cuiusuis medicinae additur gradus, nō quidem
ipsi medicinae in se cum sit uniformis per totū, ut ex antehabi-
tis cōstat, sed in quantū ab hūano corpore assumitur, aut quate-
nus medicinā oppositā hēt alterare. post uero primā multipli-
cationē dosi nō existimo necessariū esse & gradū supaddi, ma-
xime quatenus medicina cōsideratur, ut alteratiua alterius, licet
forte quatenus inter hūanum corpus assumitur. nam medicinis
existētibus in eodē gradu calidis uni superaddita dosi medici-
nae calidae in priō tantū eleuaretur quantū altera cui fuisset sup-
addita medicina calida in secūdo, qd nō uidetur conueniēs. Si
enim accepta medicina calida in scdo per se in una dosi, ut fiat
in tertio nō sufficit medicina calida in priō, sed requiritur alia do-
sis medicinae calidae in scdo. Ergo a simili, ut doses duae medici-
nae calidae in priō, quae uni calidae in secūdo sunt aequales, si ad-
datur medicina calida in priō non ad tertiū usq; gradum ascen-
dit. Dicimus igitur secundum proportionē arithmeticae nume-
rorum, q si doses duae medicinae calidae in primo dant gradum
unum supra id quod naturaliter debetur illi medicinae. secun-
dum se in una dosi acceptae, doses tres dabūt gradum unum, &
partem mediā alterius supra id, quod debetur tali medicinae ca-
lidae, in primo in una sui dosi. Doses aut quatuor secundū hāc
rationem facient eandē calidā in primo esse tertiū gradus, doses
uero quinq; in tertio cum dimidio. Sex uero faciēt eam esse ca-
lidam in quarto. Eodem etiā modo eleuabimus medicinā ca-
lidam in secundo. Per duas enim eius doses fiet, medicina cali-

da in tertio, per tres uero erit in dimidio gradus quarti, per quatuor uero ad gradum quartum dicetur elata. Medicina uero calida in tertio per doses duas tantum ad gradum quartum pertingit. Hoc supposito non est difficile uidere modum per quem medicina unius qualitatis, & gradus per multiplicationem dosium debeat medicinam oppositam qualitatis in se conuertere. Quare differentia multiplicationis in gradu secundum hanc uiam & uiam Auerrois est consideranda, & numerus dosium est addendus. plures enim doses requiruntur, ut medicina gradus primi efficiatur in gradu quarto secundum hanc uiam. quam secundum uiam Auerrois. nam secundum hanc uiam requiruntur sex. secundum uero uiam Auerrois quattuor. Medicina uero gradus secundi, secundum Auerrois requirit doses tres, ut sit in quarto. secundum uero hanc positionem requirit doses quattuor. Medicina uero calida in tertio secundum utramque uiam solummodo duas doses requirit. Cum autem peruentum est ad gradum quartum per dosium multiplicationem, & rursus aliae doses adduntur, intelligi debent, uel gradus, uel graduum portiones augeri eo modo quo in capitulo conuersionis medicinae superioris a medicina inferiori monstrauius secundum uiam Auerrois. Et non eo modo quo percurrentes praetermissimus in capitulo de conuersione medicinarum oppositarum inferioris gradus a medicinis oppositis gradus superioris. Ibi enim dosim omnem generaliter cuiuscunque gradus multiplicatam diximus gradum augere non distinguentes cuius & quanti gradus esset medicina. quare diligenter est aduertendum ne de omnibus idem feramus iudicium. Vt autem quae diximus figuraliter monstrantur. ponemus exemplum tam de conuersione medicinae inferioris a medicina superiori quam exemplum de conuersione medicinae superioris a medicina inferiori, quibus habitis quisque per se generalem de omni conuersione rationem habebit. dicimus igitur quod ad hoc quod medicina calida in tertio conuertatur medicinam frigidam in tertio addita dosi medicina calidae

in tertio intelligitur medicina calida in quarto. addita uero se-
cunda dosi prater primam fit medicina calida in dimidio gra-
dus quinti. addita uero dosi tertia fiet medicina quinti gradus
a quibus subtractis gradibus duobus medicina frigida, in se-
cundo fiet medicina calida in tertio, & sic erit conuersa medi-
cina frigida in secundo. Vt autem e contrario frigida in secun-
do conuertat medicinam calidam in tertio supaddita dosi me-
dicina frigida, in secundo fit medicina frigida in tertio. Ex qua
cum medicina calida in tertio fit temperamentum. addita se-
cunda dosi medicina frigida in secundo fit tota medicina fri-
gida in medio quarti gradus. per tertiam uero dosim in quar-
to, per quartam in dimidio quinti, per sextam i quinto a quibus
subtractis gradibus tribus medicina calida in tertio relinquitur
medicina frigida in secundo. Et sic medicina calida in tertio di-
cetur conuersa. patet igitur, qd in conuertenda frigida in secun-
do ad calidam in tertio requiruntur medicina calida in tertio.
doses quatuor. E contrario ut frigida in secundo conuertat cali-
dam in tertio requiruntur medicina frigida in secundo doses
sex. Secundum uero ea, quæ prædeterminauimus ad conuertē-
dum frigidam in secundo per calidam, in tertio requiruntur do-
ses tres solum, ut autem e contrario frigida conuertat calidam in
tertio requiruntur doses quatuor sicut ex suppositis figuris aper-
tissime constat. Eodem modo speculandum in reliquis.

Caput tertiumdecimum ponens aliam uiam, quid de additio-
ne dosium medicina alicuius gradus adinuicem sit probabili-
ter sentiendum.

Non est forte propter rationem aliter dicere de ad-
ditione dosium medicina eiusdem gradus adiu-
cem. Et probabiliter quidem uideretur dicendum
qd si medicina calida in primo addita dosi, ascendit

per gradum unum q̄ addita secūda dosi, fiat medicina calida i
secundo, & tertia dosi adiuncta fiat medicina calida in tertio, &
quarta dosi fiat i quarto, sicut etiā superius dicebatur, sed si me
dicina calida in secundo multiplicetur in dosibus non unum
tantum gradum per singulas doses addat, sed tot gradus p̄ quot
eius denominatio nominabitur, & sic medicina calida in secū
do duplicata dosi fiet medicina calida in quarto. Et eodē mo
do de quacūq; alia medicīa multiplicata propria dosi, & hoc
modo soluetur, dubium, quod superius contra Auerrois posi
tionē in duxeramus, plus enim addit medicina gradus superio
ris multiplicata dosi q̄ addat medicina gradus inferioris. Et rō
nabiliter quidē contingit, q̄ gradus superior tātum plus addat
multiplicata dosi, quanto maior fuerit eius denominatio, & hoc
quidem arithmetica. Si autem uelimus medicinam gradus su
perioris tantum solūmodo per multiplicationem dosi adde
re, quātum medicina gradus inferioris, tūc dosi medicīe gra
dus superioris in tot partes, est secunda, quot medicīa superior
continet gradus medicīe inferioris. Exempli gratia, ut medici
na calida in secundo addat solūmodo gradum unum, sic me
dicina calida in primo, solūmodo medicīe calidæ in secūdo.
addenda esset medietas dosi calidæ uero in tertio, ut eadē etiā
addat solūmodo gradum addenda esset pars dosi. Medicīe
uero calidæ in quarto, ut & ipsa idem efficiat solūmō quarta ps
apponetur. Et secundum hanc positionem dicimus, q̄ ut me
dicina calida in tertio conuertat medicinam frigidā in secundo
sufficiunt dosi una & duæ tertia alterius dosi. Econtrario ue
ro ut frigida in secundo conuertat calidam in tertio sufficiunt
doses duæ cum dimidia, con simili uia non est difficile specula
ri in reliquis, & de singulis describere figuram, quod diligenti le
ctori opus relinquimus. Inspicienda est etiam differentia dili
genter trium harum positionum, & quæ unicuiq; uidebitur pro
babilior erit tenenda.

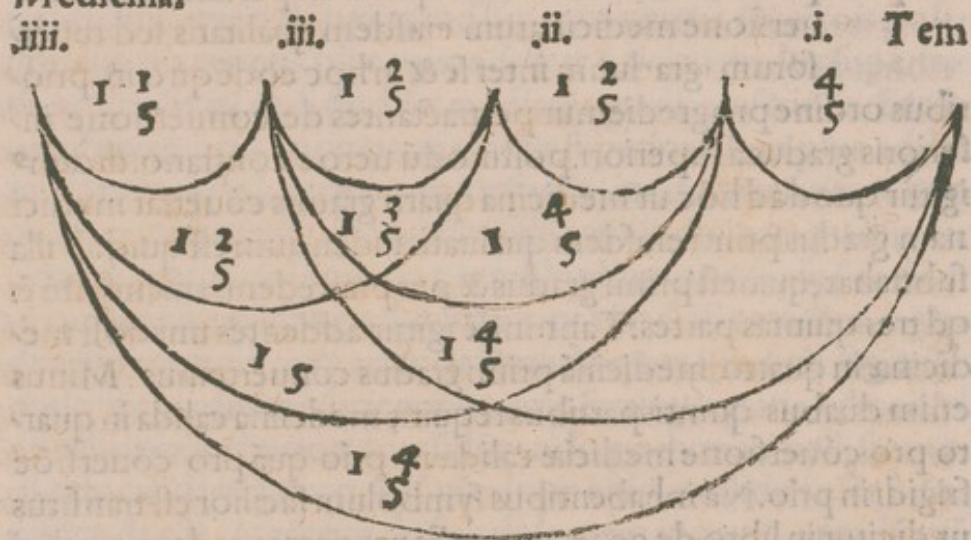
Tractatus tertius de conuersione medicinarum eiusdem qualitatis adiuicem in distinctis gradibus. Et alia quædam ad perfectionem operis.

Caput primum. ut medicina gradus superius conuertat medicinam gradus inferioris eiusdem tamen qualitatis.

Ost determinationem conuersionis medicinarum oppositarum adiuicem reliquum est pertractare de conuersione medicinarum eiusdem qualitatis, sed diuersorum graduum inter se & in hoc eodem quo in prioribus ordine progrediemur pertractantes de conuersione inferioris gradus à superiori. postmodum uero e contrario. dicam igitur quod ad hoc ut medicina quarti gradus conuertat medicinam gradus primi eiusdem qualitatis uidendum est quid ab illa subtrahat, quæ est primi gradus & per præcedentia manifestum est quod tres quintas partes. Tantum igitur addentes uni dosi medicinæ in quarto medicinam primi gradus conuertemus. Minus enim duabus quintis partibus requirit medicina calida in quarto pro conuersione medicinæ calidæ in primo quàm pro conuersione frigidi in primo. Nam in habentibus symbolum facilius est transitus ut dicitur in libro de generatione. Et propterea eadem medicina calida in quarto. ut conuertat calidam in secundo. requirit dosim unam & duas quintas partes alterius nam tantumdem ab ea deprimat medicina calida in secundo. Calida uero in tertio. ut ad quartum perducatur. necesse est sibi superaddi dosim unam & quintam partem medicinæ calidæ in quarto. Nam subtracta quinta parte per medicinam calidam in tertio. residuum erit calidum in quarto. uniuersaliter enim tantum in dosi oportet addere medicinæ gradus superioris pro conuersione medicinæ inferioris quantum medicina inferior. secundum gradum subtrahit à superiori. Et ideo ut medicina secundi gradus conuertatur à medicinâ tertii gradus necesse erit addere quintas duas partes supra dosim unam medicinæ gradus tertii. Pro conuersione

uero medicina primi gradus tres quintas eiusdem tertii gradus
 necesse est uni dosi eiusdem superaddere. Et tunc opus est
 medicinae secundi gradus. si primi gradus medicinam omnino
 debeat transmutare. omnibus uero medicinis cuiuscunque gra-
 dus ut conuertant temperatam supra dosim unam accipiunt qua-
 tuor quintas alterius. Hæc uero infra scripta monstrantur figura.

Medicina,

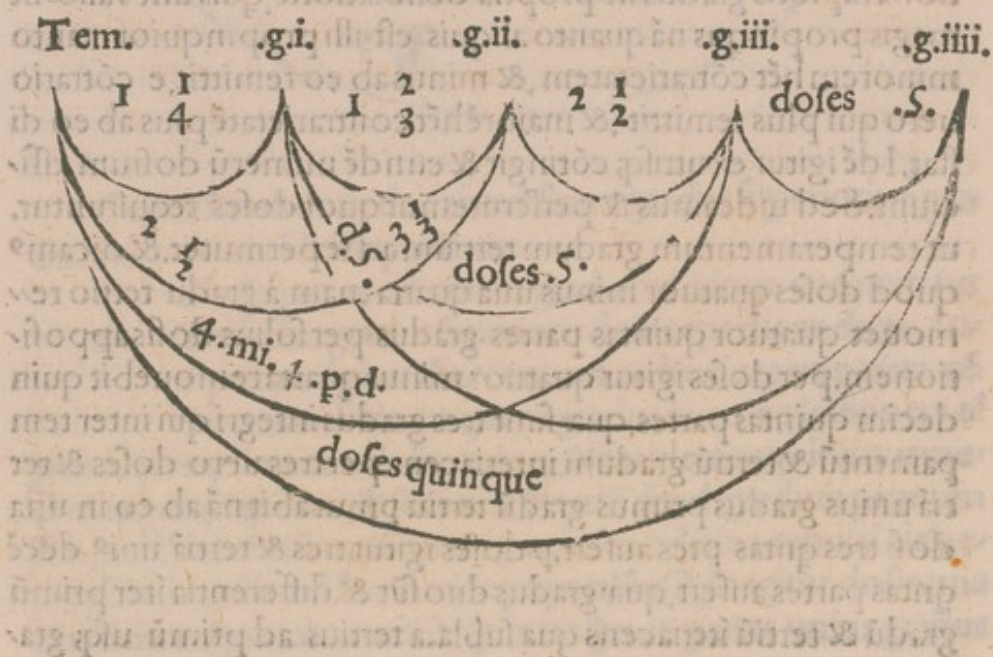

Caput secundum de conuersione gradus superioris à gra-
 du inferiori eiusdem qualitatis.

Ut aut per medicinam gradus inferioris conuertatur
 medicina gradus superioris deinceps dicendum. In-
 cipiamus igitur dicere quod ad hoc ut temperata co-
 uertat medicinam quarti gradus in complexionem te-
 peratam requiruntur doses quinque, & totidem requiruntur me-
 dicinae primi gradus, & secundi, & tertii. si ad gradum primum
 secundum uel tertium eadem quarti gradus medicina remitti debe-
 at, quod in singulis monstrare erit operis pretium. Quia igitur dosis una
 medicinae temperate remittit quintas quatuor partes unius gradus

medicīe quarti gradus. Quinq; igitur doses remittēt uiginti quin-
tas partes, quæ quatuor integri gradus sunt p quos distat tempera-
ta à gradu quarto. Eodē modo quia medicina primi gradus in
una dosi tres quintas partes aufert à gradu supra se, quinq; do-
ses auferent quindecim quintas partes, quæ tres gradus sunt. &
totidem intersunt iter gradum primum & quartum, sublatis igitur
tribus gradibus à gradu quarto reliquitur gradus primus, qđ
autem quinque doses medicinæ secundi gradus requiratur ad
cōuertendā medicinā gradus quarti eadē ratione mōstratur. Nā
dosis una gradus secūdi qntas duas partes tollit gradus qrti. Qui-
que igitur doses decē qntas partes tollent totidē aut interiacēt
inter secūdū gradū & qrtū. ipsis igitur detractis à qrtō habet-
ur gradus secūdus. Quinq; ē doses gradus tertii dosim unā gra-
dus qrti ad suā trāsinutabūt denoationē. Vna. ii. dosis tātū qntā
unā partem tollit, quinq; igitur qnq; partes qntas tollēt, quæ ite-
ger gradus sūt quo sublato à qrtō tertiū efficit. Nec est mirādū
æquales oībus doses eē necessārias inferioribus gradib⁹ ad cōuer-
sionē superioris gradus in propriā denoationē, quis unus alio sit
magis propinquus nā quanto aliquis est illi propinquior tanto
minorem hēt cōtrarietatem, & minus ab eo remittit, e cōtrario
uero qui plus remittit, & maiore hēt contrarietate plus ab eo di-
stat. Idē igitur ex utrisq; cōtingit & eundē numerū dosium effi-
ciunt. Sed uideamus & perscrutemur quot doses requiruntur,
ut temperamentum gradum tertium ad se permutet, & dicam⁹
quod doses quatuor minus una quarta, nam à gradu tertio re-
mouet quatuor quintas partes gradus per solius dosis apposi-
tionem, per doses igitur quatuor minus quarta remouebit quin-
decim quintas partes, quæ sunt tres gradus integri qui inter tem-
pamentū & tertiū gradum interiacent, per tres uero doses & ter-
tiā unius gradus primus gradū tertiū pmutabit nā ab eo in una
dosi tres qntas ptes aufert, p doses igitur tres & tertiā uni⁹ decē
qntas partes aufert, quæ gradus duo sūt & differentia iter primū
gradū & tertiū iteriacens qua sublata tertius ad primū usq; gra-

dū depreſſ⁹ ē. Et q̄a doſis una grad⁹ ſecūdi tollit à gradu tertio
 quantas duas partes. Doſes igitur duæ & dimidia ad gradū ſecun-
 dum perducunt gradum tertium. Quod ſi uoluerimus gradū
 ſecundum ad temperamētum trahere, & ad gradum primum.
 dicemus quia temperamentum à gradu ſecundo tollit quatu-
 or quintas partes. doſes igitur duæ cum dimidia decem quintas
 partes remouebunt, quæ duo integra ſūt & duo gradus p̄ quos
 ſecundus diſtat à temperamento. Gradus uero primus in ſe cō-
 uertit gradum ſecundum per doſim unam. & duas tertias par-
 tes. una enim doſis tantum à gradu ſecundo remouebat tres qn-
 tas partes additis igitur duabus tertiis. remotio erit per gradum
 integrum per quem primus gradus à ſecundo differebat. per do-
 ſim uero unam & quartam partem temperamentum gradum
 primum conuertit. nam una doſis tantum quatuor quintas par-
 tes tollit. una igitur & quarta pars alterius integrū gradū remo-
 uebit ut autem quæ dicta ſunt clari⁹ appareant deſcriptione
 ſubiecta fiunt manifeſta.

Caput tertium explicans proportionem dosum requisitarum pro conuersione cuiusdam gradus indistinctis medicinis eiusdem qualitatis.

¶ **Q**uod si quis superiorem descriptionem diligenter aduerterit, & conferat omnes gradus inferiores ad gradum quartum, uidebit omnes doses quinque requirere ut eundem quartum gradum conuertant, quod si gradus inferiores ad gradum tertium conferamus, uariabitur numerus. In conuersione enim tertii gradus temperamentum plus requirit quam gradus primus quinque duodecimas partes. Quod patet subtrahenti à quatuor dosibus minima quarta requisitis ad temperamentum pro conuersione gradus tertii, doses tres, & unam tertiam, quæ requiruntur in gradu primo, ut temperamentum conuertat. Et rursus medicina primi gradus plus requirit, quam medicina gradus secundi, ad conuersionem eiusdem tertii gradus quinque sextas partes quod patet subtrahendo à tribus, & una tertia duas & dimidiam, differentia igitur est in duplo maior hic inter primum gradum & secundum, quam inter temperamentum & primum gradum. Quinque enim sextæ partes duplæ sunt ad quinque duodecimas partes. Hæc autem contingunt ratione partium subtractarum & ratione termini ad quem subtrahitur. Temperamentum enim plures partes subtrahit, & ad inferiorem terminum perducit, quam gradus primus, & gradus primus respectu secundi, similiter plus subtrahit, & ad inferiorem terminum perducit. Quod si conferamus temperamentum & gradum primum qua differant inter se differentia in conuersione gradus secundi, manifestum est quod est dosis una ipsius temperamenti subtracta parte sexta eiusdem. Et sic maior est differentia inter temperamentum & gradum primum pro conuersione gradus secundi, quam inter idem temperamentum & gradum eundem primum pro conuersione gradus tertii, hic enim differentia dicebatur per quinque duo

decimas partes, que minus sunt quam una medietas dosis ipsius temperamenti. Illic uero per quinque sextas partes, quæ medietatem dosis eiusdem temperamenti longe superant. Huius autem diuersitatis ratio apparebit cum aperta difficultatum in hac re contingentium solutio habita fuerit, quæ persequens caput clarissime explicatur.

Caput quartum de solutione quarundam dubitationum contingentium circa prædeterminata.

Non erit ab're hoc loco tripliciter dubitare. primum quidem quare gradus omnes infra quartum ipsum in se transmutant per æquales doses, omnes enim pariter exigunt quinque, qui uero sunt infra tertium non pari numero suarum dosium idem efficiunt de gradu tertio maiorem requirit, quia ab eo magis distat. Et eodem modo contingit de conuersione gradus secundi, ad eos, qui infra ipsum consistunt, cum tamen æqualis omnibus numerus esset superioribus pro conuersione alicuius eiusdem inferioris. Secundo cum differentia aliqua sit. Cur non eadem? Cum iter gradus eadem sit distantia. Tertio mirabile uidetur & prope modum incredibile, quod gradus primus in conuersione secundi tantum quinque tam decimam partem plus exigit quam requirat gradus secundus pro conuersione primi, quod patet subtrahendo quintas tres partes à duabus tertiis partibus. Et rursus super omnia miranda uidetur, quod temperamentum minus requirat pro conuersione primi, quam e contrario primum pro conuersione temperamenti. hic enim requirit dosim unam, & quatuor quintas partes. Illud uero dosim unam tantum & quartam unam partem. Differentia autem est per undecim uigesimalas partes, quæ aliquanto plus sunt quam dimidia dosis inconueniens autem est, quod temperamentum ad conuertendum gradum primum, requirit dimidiam dosim minus quam requirat gradus primus pro con-

uerfione temperamenti. Hæ quidem dubitatiões maxime funt
& quæ studiosum quenque perturbent ad quas ut poterimus
respondebimus ad primum quidem quia respectu fragmento
rum fit depressio gradus superioris à gradu inferiori. ideo con
tingit quod gradus omnes inferiores ad se cōuertant per æqua
les doses gradum quartū non autem sic habebat gradus inferio
res ad gradum tertium, in quarto enim gradu inueniuntur quin
tæ uiginti partes, & ideo per doses quinque temperamenti po
test ad ipsum reduci remouentur à quarto gradu quintæ tres p
gradum primum. & inueniuntur in eodem quarto quindecim
quintæ partes, & ideo ad primum gradum per doses quinque
reduci potest ex quo singulæ remouent tres quintas. per gra
dum uero secundum remouentur quintæ decem in pluribus
dosibus & reliquæ fiunt decem quintæ. priores uero decem à
quarto gradu remouentur per doses quinque gradus secundi
singulis earum remouentibus quintas duas. Tertius uero gra
dus reliquit in gradu quarto, quintas quinque partes quas quin
que suis dosibus singulis tollentibus unam omnimodo remo
uet. non sic habent ceteri gradus inferiores ad gradum tertium
respectu gradus tertii. Temperamentum enim habet remoue
re quindecim quintas partes ex quo per tres gradus ab eo distat.
Sed quia singulis dosibus quintas quatuor partes tollit ideo
non quatuor dosibus integris in se tertium gradum conuertit,
sed tribus tantum & tribus quartis. Non potest igitur habere ra
tionabilem proportionem deductio gradus quarti ad tempe
ramentum cum deductione tertii ad idem & similiter de cæ
teris gradibus super temperamentum & per hoc patet respon
sio ad primam dubitationem, si enim non est rationalis propo
sitio deductionis quarti gradus ad temperamentum & gradus
tertii ad idem non est mirandum si non est eadem proportio
diuersorum graduum ad conuertendum aliquod idem ad suā
denominationem quāuis eadem esset differentia ut puta primi

ad secundum . quæ est tēperamēti ad primū & quāuis gradus superiores eiusdem qualitatis in conuersione eiusdem inferioris idem penitus regerent uidelicet ultra dosim , tot partes quot ab ipsis gradus inferior subtrahebat , nam illic una dosis cū partibus additis erat sufficiens conuertere , hic uero ut pluriūm plures doses requiruntur . Et demum non necesse est eandem rationem quo ad omnia in depreſſiōe , & eleuatione graduum ſeruari . Sed ſolum requiritur , quod proportionabiliter p ſingulas doses graduum ſubtractio fiat & non eſt necesse quod ſemper eadem ſit differentia ex quibus patet reſponſio ad quæſitū ſecundum . Ad tertium . quod eſt longe difficilius reſpōdebimus primo . ſupponentes quod ſecundum rei ueritatem plus requirit temperamentum ut conuertat gradum primum quam e contrario ut gradus primus cōuertat temperamentum . tamē quia gradus primus denominat medicinā , quæ ī corpus humanum agit actione non diſtinctæ præcepta ideo addita parte aliqua temperamenti gradui primo tolletur ab eo , actio illa etiam inmanifeſtæ & indiſtinctæ percepta quam primus gradus agebat . E contrario autem gradus primus non poteſt dare actionē quam habet indiſtinctam temperamento niſi eidem tantum ſuper doſim addatur quantum ab ipſo temperamentum remouet . Facilius enim eſt deſtruere quam conſtruere ut dicitur ſecundo de generatione , quod ſi dicatur idem igitur contingeret de gradu ſecundo reſpectu tertii . quod contingit de temperamento reſpectu gradus primi . nam gradus tertius in manifeſtæ corrumpit . plus igitur requirit gradus tertius . ut conuertat gradum ſecundum , quam ſecundus conuertat tertium . quod tamen eſt falſum . ut patet figuras ſupraſcriptas conferentibus . Ad hoc dicendum quod proportio temperamenti ad gradū primum quamuis ſit eadem . quæ in ſecundi ad tertium . tamē quantitatis temperamenti multa adiuuare poteſt , ut debilem illam actionē gradus primi remittat . nō ſic autē de q̄titate ſecundi reſpectu . Et ſic patet reſponſio ad tertiā . & q̄rtā difficultatē .

Caput quintum de inuentione gradus complexiōis medicinae compositae ex pluribus quam ex duabus simplicibus.

q Vomodo autem compositae medicinae complexio habeatur, quae non ex duabus tantum nascatur simplicibus, sed ex pluribus & multiformibus nunc dicendum, hoc enim necessarium esse certum est. cum pars maxima medicinarum compositarum ex pluribus sit, quam ex duabus medicinis simplicibus. Dicamus igitur quod si plura simplicia ad inuicem commiscenda sunt, aut omnia eiusdem qualitatis sunt, aut non, si quidem omnia eiusdem fuerint qualitatis, animaduertendum si in eisdem fuerint gradibus, aut indistinctis, & si quidem in eisdem gradibus & eadem qualitate fuerint mistio fit quo ad uariationem substantiae, non autem quo ad uariationem gradus, si autem indistinctis gradibus eiusdem qualitatis, accipienda est medicina eleuationis gradus, & cum hac conferenda est ea, quae post ipsam sequitur in multitudine graduum & ex his, quae praediximus, uidere debes quantum ex superiori deprimat, & hoc accipiendum est. Erit enim infra summum medicinae gradus superioris, & supra gradum, qui addebatur, huius autem compositi accipienda dosis una est, reliquum seruandum est, & illi dosi uni conferenda est medicina tertia in ordine, & uidendum quid ab illa subtrahat, & huius dosi uni conferenda est alia, & sic faciendum usque ad infimam, quod autem super dosim occurrebat, uidere possumus quantum gradus sibi uindictet, & illud addere ei, quod facta omni subtractione relinquebatur. Et deinde uidere quantum eleuare possit, ut autem huius rei habebatur notitia exemplum pono in terminis. commisceri debet medicina calida in quarto cum calida in tertio, cum calida in secundo, & calida in primo, in unis dosibus singularum, uideo quod facta commistio ex calida in quarto, & calida in tertio, fit medicina calida in quarto, minus una quinta parte cuius accipio dosim unam & cum hac compono medi-

cinam calidam in secundo, & iuxta prædeterminata quintas
duas partes diminuit, & sic nascitur medicina calida in quarto,
minus tribus quintis. Et huius accepta dosi cum qua misceatur
calida in primo remouens quintas tres partes, & sic fit medicina
calida in tertio, minus una quinta parte, quo facto quid subtra-
hat quod deerat reliquū facta mistione calidi in secundo, à reli-
quo quod erat facta mistione calidi in tertio, uidentum est. Et
ab eo toto quod erat reliquum unius dosi facta mistione cali-
di in primo subtrahendū est. Et quod relinquitur additur cali-
dæ in tertio, minus una quita parte. Et si quid ē erit eiusdem cō-
plexionis, & gradus non est mistio, sed appositio. Si uero sit in-
fra gradum tertiū minus quinta parte subtrahendum est. Et de-
mum uidentū quod nascitur per subtractionē illud est quæ si-
tum in medicinis eiusdem qualitatis. Si uero fuerint distinctarū
qualitatum omnes eiusdem qualitatis secundum ordinem cō-
stituendæ sunt, & à maiori subtrahendum est per ordinem ut
explicuimus, & hoc facto ex utraq; parte uidentū an medicīa
composita ex calidis solum in æquis dosibus accepta sit inten-
sioris gradus quam cōposita ex solis frigidis. Et tunc gradus in-
ferioris subtrahendi sunt à gradibus superioris sicut in simplici-
bus diximus, eandem enim utrobique ratio est & facta depressio-
ne secundum prædictos canones habebitur gradus medicīnæ
compositæ.

Caput sextum de solutione cuiusdā obiectionis Arnaldi ad-
uersus Auerroim de multiplicata quātitate simplicis medicīæ
Non est prætereundū hoc loco quod Arnaldus ad-
uersus Auerroim sapius repetēdo inducit quod quā-
titas duplicata alicuius medicīnæ nō auget super gradū
naturalem ipsius gradum alterum, propterea qd me-
dicina est uniformis per totum quantacunque fuerit quantitas
eius, nec magis calida est aut frigida intensiue sed forte quidem
extensiue. Inquit enim pueros quosdam & adultos multam
quantitatem mellis comedisse, qui tamen nullam malā discrasia

am consecuti sunt, cum tamen plures quam quatuor doses comedis-
sent. Sed nō aduertit hic hō plurima quæ animaduersione digna censentur. Primum quidem quantum ex parte
medicinæ in se uerum est quod eadem in quantiscunque partibus est intensio, modo formam illam sibi naturalem habuerint ad quam sequitur qualitas illa habitualis penes quam medicinarum gradus distinguuntur, sed potest medicina ad aliam conferri, & ad corpus humanum. Et utroque modo est differentia in gradu intensiōis nam minor pars quam sit dosis nō potest tantum medicinam oppositam alterare quantum si fuisset dosis una. Et si rursus fuisset quantitas maior quam dosis fortius alterasset nisi forte una dosis oppositam conuertisset. tunc enim maioris quæcunque quantitas nullam intensiorem qualitatem potuisset inducere. Velocius tamen idem gradus qualitatis fuisset à maiori quantitate productus quam à minori, quando tamē nondum prouentum est ad conuersionem semper maior quantitas intensiorem gradum producit. In respectu uero ad corpus humanum semper maior quantitas intensiorem producit qualitatem quousque uita corpus derelinquat. Pro solutione uero eius quod obiicit Arnaldus sciendum differentiam esse inter medicinam absolute & cibum medicinale, multiplicatio enim quantitatis in medicina absolute quæ cibus non est proculdubio secundum Aueroim gradum multiplicat sicut manifestō signo concludit quod superius induximus, & non solum extensiuē magis alteraret sed etiam intensiuē. Et forte etiā medicina quæ cibus est eodem modo agit & per multiplicatā quantitatem et gradū multiplicat quāuis modus alius dosandi sit in cibo medicinali & in simplici & pura medicina. Nam quæ est pura medicina calida in secūdo nō habebit pro prima eius dosi uncias duas quæadmodum habet mel quod est cibus medicinalis sed forte dragmas duas. Præterea dicitur, quod cibus quilibet medicinalis qui est respectu alicuius corporis tanti gradus si eius dupletur quantitas in eodem corpore producet in

eodem corpore qualitatem per gradum intensiorem. Neque
ea experientia quam inducit Arnaldus monstratur contrarium
Potest enim contingere ex discrasia corporum ad oppositam
qualitatem, quod talis medicina non esset respectu eorum di-
cenda calida sed forte temperata, quod uel eos ad temperamē-
tum perduceret, uel eos in temperamento confirmaret. Po-
test rursus & aliud contingere, ne assumptione mellis pueri, &
adulti aliquā discrasia incurrat, & est qd ipsi fuissent eiusdē qua-
litatis & gradus, per eandem autem qualitatem & gradum regi-
mem habetur conseruatiuum & non alteratiuum. ratione enim
prædictorū cibus absolutus esset, & nō magis læderet eos, quā
cibus naturalis in corpore temperato. nam quemadmodum
habetur in secundo artis parua calidiora calidioribus frigidiora
frigidioribus indigent adiutoriis, & loquitur Galenus de regi-
mine conseruatiuo quare etc.

Caput septimum quo pacto gradus quatuor assignantur in
medicinis respectu corporum distemperatorum.

Via respectu corporis humani temperati medici-
na omnes accipiunt gradum, qui multiplex est pro-
pter uarias operationes quæ in corpore temperato
ab illis producuntur, alia est enim immanifesta alte-
ratio i priō occurſu, quæ primū gradū efficit, alia ue-
ro manifesta quæ secundum. Alia rursus occulta corruptio, quæ
tertium. Alia manifesta, quæ quartum gradum denominat. Nō
abre dubitabit aliquis, an i corporib⁹ naturaliter lapsis iidē sint
gradus cū manifestæ eadē operationes reperiātur. Nam respe-
ctu corporis naturaliter lapsi medicina dicitur temperata quia quā-
do comeditur ex ea quantitas, quæ nō est sensibilis cōparando
eam quantitati partium dissolutarum à corpore tunc nō indu-
cit in corpus rem extraneam, non tamen homo concedit de ea
quantitatem sensibilem quemadmodum de cibo cui uerius at

tribuitur nomen temperantiæ cum ponat naturales partes cibati. Et est in specie partis dissolutæ. secus uero in mediam quæ enim ponat naturales partes cibati. tamen illa pars non est in specie partis dissolutæ & habet in se partem actiuam & alteratiuam. ideoq; cum superuenit ægrotationi contrariæ illa operatio uocatur curatio ut dicit Auerrois in libro colliget. Difficile est etiã inuenire medicinam temperatam in operationibus omnibus. Respectu etiã eiusdem corporis naturaliter lapsi inuenitur medicina quæ immanifesta alteratione eum alterat, quæ dicitur esse gradus primus. Et quæ manifesta dicitur gradus secundus. Eodem modo de immanifesta & manifesta corruptione, quæ gradum tertium, & quartum constituunt. Manifestum autem est quod non eadem est medicina temperata respectu corporis temperati & respectu corporis naturaliter lapsi, neq; eadem in primo gradu respectu utriusque, & sic de cæteris gradibus. Pro huius autem notitia dicendum probabiliter uideatur quod ab optima sanitate contingit labi per gradum & per graduum mansiones. supposuimus enim in prioribus omnem gradum magnam habere latitudinem & mansiones plures, sed tres quæ forte sunt tantummodo sensibiles. Si igitur corpus labatur ab optima sanitate per primam mansionem primi gradus dicitur in sensibilibus labi & incipit denominari corpus salubre ut multum. Si uero per duas mansiones primi gradus dicitur fieri neutrum ut multum uersus salubria. Si uero in tertia mansionem primi gradus dicitur fieri corpus neutrum, ut multum uersus ægrotabile. Si uero per primam mansionem secundi gradus erit neutrum simpliciter. Et si per secundam eiusdem fiet ægrum ut multum. Si uero per tertiam mansionem secundi erit ægrum simpliciter. Si uero per primam mansionem tertii labitur ad ægrum ut nunc & iam ægrotat. His suppositis diuisionibus corporum non est difficile uidere quæ unicuique corpori naturaliter lapsi sit medicina tem

perata, & quæ primi gradus & quæ secundi, & sic deinceps si
conformis fiat diuifio medicinæ cuius diuifionis membra con
ferantur diuifioni prædictæ de corporibus. Dicamus ergo quod
si medicina temperata simpliciter est illa, quæ corpori salubri sim
pliciter talis existit, quæ ab ea lapsa fuerit per primam mansione
gradus primi, erit temperata respectu salubris ut multum. Quæ
uero per secundam erit temperata respectu neutri ut multum uer
sus salubria. Et quæ per tertiam mansionem eiusdem erit tempe
rata corpori neutro, ut multum uersus ægra, & quæ constituta
fuerit in prima mansione gradus secundi, erit temperata corpo
ri neutro simpliciter. Et quæ secundam habuerit mansionem gra
dus secundi, temperata erit respectu corporis ut multum ægri,
quæ uero in tertia fuerit temperata censebitur in respectu ægri sim
pliciter & quæadmodum prima tertii gradus meta in diuifio
ne corporum constituēbat corpora ægra, ut nunc etiam ægro
tantia similimodo eiusdem tertii gradus meta prima in partiti
one medicinæ respectu nullius corporis erit medicina tempera
ta, sed respectu ægri simpliciter erit medicina primi gradus. Se
cunda uero eiusdem meta erit gradus secundi, tertia uero me
ta erit gradus tertii. Medicinæ uero gradus quarti, in quacunq;
meta erunt medicinæ mortifera respectu corporis ægri simpli
citer cum corpus hoc inter cetera corpora sit naturaliter debi
lissimum. Aduertendum est quod tertia meta gradus secundi
sola non erit gradus primus ægri ut multum nec prima tertii gra
dus, erit secundus gradus eiusdem nec secunda tertii, erit gra
dus tertius. Nam sequeretur quod per metam tertiam tertii cor
rumperetur per illam enim sortirentur gradum quartum. Sed
aduertendum quod corpora quāto magis naturaliter lapsa fue
rit a temperamento tanto minor portio graduum medicina
rum respondentium ipsi temperamento sufficit ad faciendum

gradum corpori lapso. Si igitur prima meta quarti gradus ē pro gradu quarto corpori ergo simpliciter aliqd illa intensius correspondebit pro gradu quarto corpori ægro ut multum. Et sic de aliis corporibus naturaliter lapsis dicatur. Ita ut omnia corpora gradum quartum attingant. Sed hoc quidem magis illud uero minus. Aduertendum & illud est quod quēadmodum corpora naturaliter lapsa per modos octo lapsa esse contingit aut enim per calidum, aut per frigidum, aut per humidum, aut per siccum. Et rursus aut per calidum, & humidum, calidum, & siccum, frigidum, & humidum, & frigidum, & siccū. Vno quoque eorum existente aut sano ut multum aut neutro ut multum uersus sana aut neutro ut multum uersus ægra aut neutro simpliciter aut ægro ut multum aut ægro simpliciter ita proportionabiliter medicina his corporibus respondens aut est lapsa à temperamento per qualitatem unam simplicem aut plures & duplicem. Et secundum has quatuor gradus uariantur nec dubitandum tam in corporibus quam in medicinis lapsum esse simplicem quanuis Auerrois hoc neget, nam in corporibus potest per tempus esse discrasia ad calidum atē quam discrasia ad siccum secum sociarīt. Eodem modo de frigido dicatur respectu humidi in medicina uero quāuis eius cōplexio actualis non uarietur & esset composita & non simplex tamen qualitas habitualis quæ ad actum reducitur per calorem humani corporis aliquando potest esse tempata secundum unam qualitatem & non secundum alteram & sic habebit & ipsa discrasiam simplicem. Non est autem facile per rationem cognoscere medicinas cuiusuis gradus respectu cuiuscunque corporis. Nam in his rebus experientiæ habent locum magnum ut testatus est Auerrois non solum enim respectu corporis in se uariabitur medicinæ proprietas, sed respectu diuersorum membrorum. Nam medicina, quæ facit saniem in testiculis non facit saniem.

in aure. Oportet igitur medicum diligenter advertere ut ea, quæ ratione manifesta nõ constant sibi experientia pateant maxime cum in his locum experientiæ habeant, ut plerunque repetit Auerrois.

Caput octauum, quo pacto contraria in eadem medicina dicantur esse hoc quidem secundum magis, illud uero secundum minus.

Via in prædictis inuestigantes complexionem medicinae compositæ ex simplicibus supponebamus in simplici medicina partes calidas esse & partes frigidas secundum tamen magis, & minus quod per denominationem medicinae monstratur, ne quis in hoc dubitaret quomodo contraria simul esse possint dicendum aliquid est & similiter quo pacto ex medicinis compositis simul producantur contrariæ operationes. Nam composita, aut habent æqualem uirtutem aut non, si habent æqualem uirtutem ex ipsis fiet temperamentum iuxta ea, quæ prædeterminauimus. Si autem alterum fuerit fortius uincet oppositum, & eius operationem in corpore fieri non permittet, & sic contrariæ operationes in humano corpore non apparebunt. Prima harum difficultatum ita soluitur secundum Auerroem in libro colligit. Non existimandum est contraria esse simul actu in medicina aliqua simplici uel composita. neque etiam pura potentia, tunc enim nullius contrariorum fieret actio in humano corpore, sed esse ibi medio quodammodo inter potentiam & actum. Immo possibile est quod in multis corporibus cõsimilibus dissoluantur partes componentes, in quibus postmodum inueniantur actu qualitates illæ cõtrariæ, quæ primo in composito cõsimili tantummodo erant medio modo inter potentiam, & actum.

neque sufficiens fuisset in solutione huius difficultatis, dicere in sensibus simul & semel recipiuntur contraria, sicut album, & nigrum in pupilla, & similiter calidum & frigidum in, commistione aquæ feruentis, & frigidissimæ quemadmodum ait Galenus. Nam uirtutes sensitivæ non sunt prorsus materiales, & omnino alterabiles alteratione manifesta ab ipsis sensatis propterea quod ipsæ uirtutes non sunt coniunctæ materiæ forti conjunctione. Medicinæ uero ipsæ materiales sunt, & materialiter cum alteratione manifesta corpus alterant, & transmutant per contraria. Necesse igitur est aliter dicere, & imaginari contraria esse simul, quamuis per similitudinem, non nimis propinquam, sicut extrema dicuntur esse in medio, ut puta album, & nigrum in colore citrino. aliter enim unum contrariorum alterum uinceret. eodem modo dici potest de medicina composita compositione artificiali. eius enim operatio similiter est secundum contraria in ipsa existentia medio illo modo inter potentiam, & actum siquidem medicina ipse est unum inesse artificiali, sicut medicina simplex est unum inesse naturali, & quod dicitur de primis qualitatibus intelligi debet etiam de secundis. Possunt enim commisceri, ita ut uirtus quædam habitualis nascatur media inter uirtutes ipsorum componentium, & medicum quidem debuissent de hac dicere sicuti dixerunt de qualitatibus primis. & non imaginari naturam ad se trahere illam partem quæ est magis conueniens, & magis necessaria. si enim in medicina non reperiuntur uirtutes contrariæ, quomodo potest natura ad se trahere alteram tanquam magis conuenientem uni membro & nisi alteram ipsarum tanquam magis conuenientem alteri membro, nisi diceretur, quod tam in qualitatibus primis, quam in uirtutibus secundis, cum contraria miscetur, fit quoddam medium utrunque extremorum habitualiter utrumque continens, & cum tale compositum sumitur a corpore humano per actionem caloris humani corporis separantur & resoluuntur partes, quæ erant

in ipsa medicina composita eo modo, quo mixtum resoluitur
in elementa, quæ deinde habent actu suas qualitates. Et si qui-
dem artificio hoc fieri potest in misto uniformi, sicut de lacte
Auerrois concedit multo magis per actionem caloris natura-
lis. Et hoc forte intellexerunt medici, non autem quod in ipsa me-
dicina composita sint contraria actu. Si compositum factum
est unum per artificio, hoc autem modo sensisse medicos pro-
babiliter nobis persuadere possumus eo, quod confiteantur in
medicina composita inueniri proprietatem, quæ consequitur
totam substantiam, & non est alicuius partium componendum.
Sicut de theriaca uult Auicenna, quod maior pars operationum
theriace prouenit a proprietate consequente totam substantiam.
Manifestum igitur est, quod proprietates componentium ip-
sam refranguntur in proprietatem illam, & non est remotum a
probabilitate, quod theriaca assumpta per calorem resoluatur in
partes quarum una quæque habeat propriam uirtutem, & a me-
bris, quibus conferuntur attrahantur. Nisi forte dicat Auerrois
quod medicina proprium est agere, & non pati a corpore. hoc
enim est cibi, quatenus est cibus. Et ideo non potest medicina a
calore corporis in suas partes resolui, quæ propriam deinde ha-
beant qualitatem. Sed quicquid de hoc sit, satis est medicis uel
proprietatem consequentem totam substantiam agere conue-
nientia pluribus membris, uel a calore naturali medicinam com-
positam resolui, & sic agere in ipsum corpus humanum, non agit
enim medicina, nisi calore naturali fuerit acta, & per hæc pa-
tet responsio ad utranque difficultatem.

Capitulum nonum, quare qualitas medicinae non sic habeat ad
qualitatem corporis humani, sicut ad qualitatem consimilem
alterius medicinae.

Nulla parte tractat⁹ hic noster uideatur diminutus,
& mancus perquirendū restat, an uex sit, qđ eodē
modo habeant medicinæ intendere uel remittere
nostri corporis qualitatem, sicut in prædictis mon-
strauimus, quod una medicina respectu alterius ha-
bet hoc agere. Nam uidem⁹ quod si homo habeat a gritudinē
in quarto gradu, uel etiam in tertio, & dederimus rem calidam,
in secundo gradu ab ea manifeste læditur, sicut a melle qui cau-
sonem patitur proculdubio læditur. ecōtrario patiens morbū
frigidissimum in capite lædetur per unctionem olei rosati, cum
tamen prædicti morbi per applicationem mellis uel olei debe-
rent remitti. Ad hoc autem dicendum, quod regimē curantiū,
fit per contraria in gradu & forma, quæ autem sunt eiusdem for-
mæ potius habent intendere qualitatem quam remittere, pro-
pterea quod calor naturalis est in actu, cum calore præter natu-
rali, & qualitatem habitualement medicinæ potest ad se conuertere,
secus autem cum alteri medicinæ habēti qualitatem habitua-
lem, coniungitur, & illa non est apta conuertere, & forte quia in
corpore est multitudo formæ caliditatis, & propterea præpara-
tio corporum est talis, quod de sui natura est apta conuertere
omnia ad consimilem qualitatem quantūcūq; fuerint remis-
sa in simili qualitate, & ideo cōtingit quod mellis caliditas, quæ
est infra caliditatem causonis, & quæ de se remitteret illam po-
tius intendat, & lædat neque hoc est in conueniens in his febri-
bus. Aqua etiā cucumeris, quæ est frigidissima cōuertitur ad co-
leram maxime cum morbus hic fuerit in iuuenibus propter for-
titudinem caloris extranei secus autem ubi non sit extra latitu-
dinem sanitatis, nam tunc medicina oppositæ complexionis
corpori potest illam remittere, & si etiam morbus fuerit in se-
ne, non ita poterit eius caliditas medicinam cuiuscūque qua-
litis conuertere ad igneitatē, sicut in iuene, & non est pos-

libile, ut tanta sit elongatio caloris senis a suo calore naturali
sicut in iuvene. nam si hoc esset proculdubio esset necessariū, qđ
per opposita tanti gradus esset eorum cura quēadmodum in
cura iuuenis cum simili morbo laborantis. Sed hoc est impossi-
bile. nam senex patiens causonem propter membrorum radi-
calium frigiditatem cum febrem calidissimam patiuntur suffi-
ciunt eis medicina frigida in secundo gradu. & rursus si seni ad-
hibeantur medicina frigida ultra complexionē suā naturalem
proculdubio ab eis lædētur. Secus uero iuuenibus profunt, eo
quod eorum uirtus est fortis ad eas permutandas. Et propterea
errauerunt medici inquit Auerois absolute enunciantes quod
quando complexio, aer, tempus anni & similia cum ægritudi-
ne conueniunt tunc non est egressa complexio à propria na-
tura nimio exitu & poterit curari cum rebus in qualitate oppo-
sita remissis, secus uero ubi complexio tempus anni, & aer ab
ægritudine dissentiant. Sed tamen hoc apparet falsum. iuuenis
enim patiens causonem, cum prædictis omnibus conditioni-
bus, non potest curari cum rebus remissæ frigiditatis, sed solum
cum rebus intensæ frigiditatis, quæ si seni causonizanti propi-
nentur eius calor proculdubio extinguetur, ratio autem est,
quia esto quod uterque causonem patiat, & senex & iuuenis,
tamen caliditas senis non est tanta quanta est iuuenis in extra-
neitate, quia minori calore est manifesta. si uero intenderetur
calor senis in extraneitate proculdubio tenderet ad perniciem
Decepti igitur sunt ponentes eundem gradum elongationis in
sene & in iuvene quare. &c.

Caput decimum & ultimum, quare medicina debilioris uirtutis non semper deprimat fortiolem respectu corporis humani.

Ostre mo aduertendum est diligenter, & attendendum, quod nō nunquam respectu corporis humani medicina debilioris uirtutis eā quā fortioris uirtutis est, nō debilitat, imo potius fortificat, sicut acetū adiunctum medicinis calidis eas adiuuat propter aperi-
ptionem, quāuis acetum respectu earum uideatur esse frigidum, quod tamen tangit ratione caliditatis, nam separata ab eo caliditate non ageret id, quod cum caliditate agit frangendo lapidem, forte etiam eius stipticitas retinendo medicinas calidas ne uelociter pertranseant earum operationem intendere uidetur, & forte hoc contingit propter assimilationem ipsarum medicinarum ad corpus humanum magis addita medicina debili medicinæ forti, quam per medicinam fortem tātū, quia nō solum per medicinam fortiolem contingit uirtutē alicuius medicinæ intendere, sed etiam per medicinam minus fortem. Et nonnulli dicunt q̄ experientia compertum est, quod uirtutes secundæ fortificātur cum medicina alia simili in eodem gradu, & hoc maxime quando quantitas unius quantitati alterius fuerit æqualis, sicut patet, quod semen apii coniunctum semini melonis est fortioris uirtutis quam semen apii solum, & hæc præparatio inuenitur in compositionibus antiquorum qui laudauerunt illas medicinas, quarum secundæ uirtutes se inuicem adiuuant, quāuis in primis sint contrariæ, sed tamē dicere possumus, quod non sunt ueræ similes in uirtutibus secundis, quæ absolute similes iudicātur, propterea quod impossibile est, quod prædictæ medicinæ non diuersificentur in subtilitate substantiæ, & in grossicie, in spissitudine, & raritate, quare necessario natura in transmutatione earum non æqualiter habebit. Et ab ipsis inuicem iunctis corpus magis permutabitur propterea quod illud quod uelociter corpus egrederetur propter suæ substantiæ sub-

tilitatem retinetur ab ea. quod est tradi exitus, & hoc potest esse ratio fortificationis tam ab æquali quam ab ea, quæ debilioris existit uirtutis. Quantum tamen sit ex parte qualitatum solū modo medicina superioris gradus habet inferiorem eleuare in gradū superiorem. Et hoc modo intelligenda sunt omnia, quæ prædeterminauimus, & hoc modo haberi poterit complexio medicinæ cuiuscunq; compositæ complexione uero habita non est difficile eius dosim inuenire propterea, quod & maxima, & minima dosis secundum gradum complexionis attenditur, & si quæ diuersitas dosis reperitur in medicinis eiusdem gradus, ea contingit propter aliquid additum gradui, si cut diuersitas substantiæ stipticitas, & alia huiusmodi. Et sic præsens tractatus cum dei gratia terminat.

FINIS.

A B C D E F G Omnes sunt quaterni.

Veneriis. M. cccc. lxxxvii.

